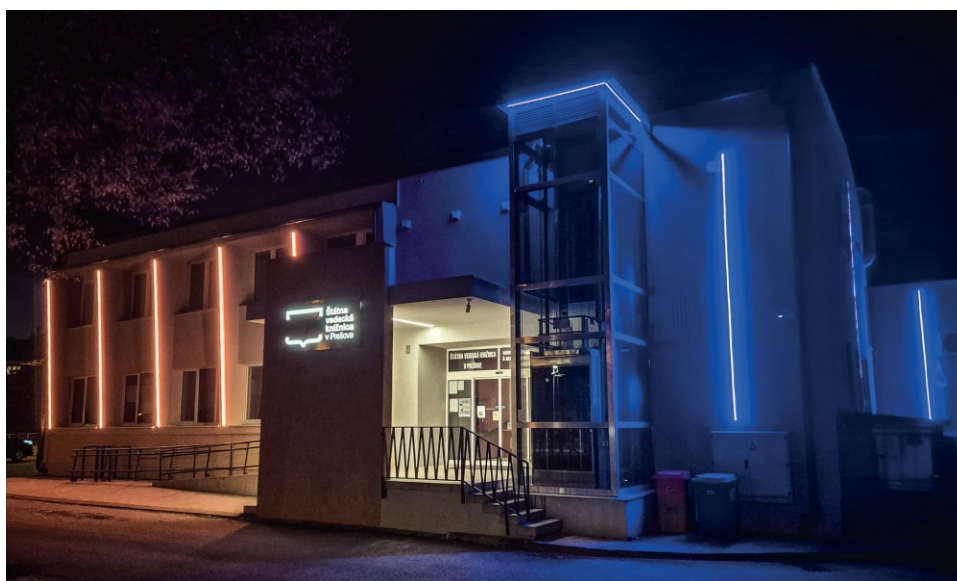

Správa

o činnosti a hospodárení

2025

Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2025

A handwritten signature in blue ink, located at the bottom right of the page.

**Štátna
vedecká
knižnica
v Prešove**

Správa o činnosti a hospodárení za rok 2025

Organizácia: **Štátna vedecká knižnica v Prešove**

Rezort: **Ministerstvo kultúry SR**

Typ hospodárenia: **rozpočtová organizácia**

Miesto konania verejného odpočtu: **prezentačná miestnosť, Námestie mládeže 1**

Dátum a čas konania verejného odpočtu: **30.04.2026 o 13:00 hod.**

Správa je na webovom sídle zriaďovateľa: www.culture.gov.sk

Správa je na webovom sídle knižnice: www.svkpo.sk

Vypracovali:

PaedDr. Ľubomír Baláž,

Ing. Eva Čabalová, Mgr. Roman Čonka, doc. Mgr. Marcela Domenová, PhD., PhDr. Valéria Ferková, Mgr. Cecília Kacvinská, PhDr. Renáta Šmidová, Jana Velebírová

Obsah

Obsah	5
1 Identifikácia organizácie	8
2 Pôsobnosť a strednodobý výhľad organizácie	9
2.1 Poslanie knižnice	9
2.2 Hlavné činnosti	9
2.3 Strednodobý výhľad rozvoja knižnice	10
3 Kontrakt knižnice so zriaďovateľom a jeho plnenie	10
3.1 Kontrakt na roky 2025-2027	12
3.2 Zhodnotenie plnenia Kontraktu na roky 2025-2027	12
4 Základné činnosti organizácie	19
4.1 Knižničný fond	19
4.1.1 Akvizícia a spracovanie knižničných fondov	19
4.1.2 Ochrana knižničných fondov	24
4.2 Knižnično-informačné služby	25
4.2.1 Používatelia	25
4.2.2 Absenčné výpožičné služby	28
4.2.3 Prezenčné výpožičné služby	31
4.2.4 Návštevnosť knižnice	32
4.2.5 Rešeršné služby	34
4.2.6 Ďalšie činnosti súvisiace s knižnično-informačnými službami	35
4.3 Kultúrno-spoločenské, vzdelávacie, prezentačné a výstavné aktivity	35
4.3.1 Zaujímavé aktivity knižnice	36
4.3.2 Výber z podujatí realizovaných oddelením knižnično-informačných služieb	40
4.4 Činnosť oddelenia historických knižničných fondov	46
4.4.1 Historický knižničný fond	46
4.4.2 Študovňa starých tlačí	47
4.4.3 Galéria Bibliotéka	50
4.4.4 Odborné výstavy	53
4.4.5 Edičná a vydateľská činnosť OHKF	55
4.4.6 Výskumná činnosť OHKF	59
4.5 Činnosť oddelenia dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry	66
4.5.1 Informačno-dokumentačná činnosť	66
4.5.2 Podujatia – Živé knihy	69
4.5.3 Realizácia výstav	71
4.5.4 Edičná a vydateľská činnosť ODICRK	72
4.5.5 Odborné podujatia a konferencie	73

4.5.6	Prezentačná grafika a audiovizuálna tvorba.....	77
5	Iné činnosti organizácie	78
5.1	Informačné technológie	78
5.2	Projektové riadenie	79
5.3	Komunikačná politika knižnice	81
5.4	Kontrolná činnosť	83
5.5	Sekretariát, ekonomika a prevádzka	85
6	Rozpočet organizácie.....	87
6.1	Rozpočet na rok 2025.....	87
6.2	Zhodnotenie plnenia záväzných ukazovateľov rozpočtu na rok 2025	88
6.3	Zhodnotenie dodržania limitu verejných výdavkov rozpočtu za rok 2025	89
6.4	Príjmy organizácie	89
6.4.1	Príjmy knižnice podľa ekonomickej klasifikácie	89
6.4.2	Prostriedky prijaté z rozpočtu EÚ a iné prostriedky zo zahraničia	90
6.4.3	Úpravy schváleného rozpočtu príjmov.....	90
6.4.4	Výdavky organizácie	90
6.5	Finančné operácie.....	95
7	Personálna politika	95
7.1	Organizačná štruktúra	95
7.2	Stav zamestnancov	95
8	Hodnotenie a analýza vývoja knižnice v roku 2025	98
	Prílohy	101
Príloha 1	Organizačná štruktúra platná k 31.12.2025.....	101
Príloha 2	Štatistika výkonov knižnice	103
Príloha 3	Dôležité témy a medzníky v dejinách Slovenska – výstavy z KF.....	104
Príloha 4	Prehľad sprístupnených digitálnych kultúrnych objektov	107
Príloha 5	Window Gallery – digitálne výstavy knižnice	111
Príloha 6	Ohlasy v médiách za rok 2025	113
Zoznam tabuliek a grafov		
Tabuľka 1	Výdavky čerpané na nákup knižničného fondu.....	21
Tabuľka 2	Prírastky fondu podľa spôsobu nadobudnutia.....	23
Tabuľka 3	Výkony opráv dokumentov a úbytky KF.....	24
Tabuľka 4	Služby študovne starých tlačí.....	49
Tabuľka 5	Rozpočet 2025.....	87
Tabuľka 6	Záväzné ukazovatele rozpočtu k 1.1.2025.....	88
Tabuľka 7	Limit verejných výdavkov rozpočtu.....	89
Tabuľka 8	Čerpanie bežných výdavkov.....	91
Tabuľka 9	Čerpanie rozpočtu 2025	94

Tabuľka 10 Stav zamestnancov k 31.12.2025.....	96
Tabuľka 11 Veková štruktúra zamestnancov k 31.12.2025.....	96
Tabuľka 12 Vzdelanostná štruktúra zamestnancov k 31.12.2025.....	96
Tabuľka 13 Kvalifikačná štruktúra zamestnancov k 31.12.2025.....	97
Tabuľka 14 Vývoj priemernej mzdy v €.....	97
Tabuľka 15 Výkony ŠVK.....	103
Graf 1 Skladba ročného prírastku podľa spôsobu nadobudnutia v percentuálnom vyjadrení.....	23
Graf 2 Vývoj počtu (aktívnych) registrovaných používateľov.....	25
Graf 3 Vývoj registrovaných používateľov v porovnaní s novými a prolongovanými.....	26
Graf 4 Zloženie používateľského zázemia v roku 2025.....	26
Graf 5 Vývoj absenčných a prezenčných výpožičiek.....	28
Graf 6 Vývoj medziknižničných výpožičných služieb.....	30
Graf 7 Vývoj návštevnosti.....	33
Graf 8 Vývoj rešeršnej činnosti.....	34
Graf 9 Príjmy v roku 2025.....	90
Graf 10 Výdavky v roku 2025.....	94

Použité skratky

BOZP – bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci
CES – centrálny ekonomický systém
ODICRK – oddelenie dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry
DKO – digitálny kultúrny objekt
EIZ – elektronické informačné zdroje
EK – ekonomická klasifikácia
GDPR – General Data Protection Regulation (slov. ochrana osobných údajov)
HKD – historický knižničný dokument
HKF – historický knižničný fond
IKT – informačné a komunikačné technológie
IVC – informačno-vedecké centrum
KF – knižničný fond
KIS – knižnično-informačný systém
KIS3G – knižnično-informačný systém 3. generácie
kn. j. – knižničná jednotka
MK SR – Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MVS, MMVS – medziknižničná výpožičná služba, medzinárodná medziknižničná výpožičná služba
NK ČR – Národní knihovna České republiky
NOC – Národné osvetové centrum
NR SR – Národná rada Slovenskej republiky
OASOF – oddelenie akvizície, spracovania a ochrany fondov
OEP – oddelenie ekonomiky a prevádzky
OHKF – oddelenie historických knižničných fondov
OIT – oddelenie informačných technológií
OKIS – oddelenie knižnično-informačných služieb
OOF – oddelenie ochrany fondov
OPAC – Online Public Access Catalog (slov. online katalóg)
OZ/o.z. – občianske združenie
RFID – Radio Frequency IDentification (slov. rádiová frekvencia identifikácia)
SAK – Slovenská asociácia knižníc
SNK – Slovenská národná knižnica
ŠST – študovňa starých tlačí
ŠVK – Štátna vedecká knižnica v Prešove
TSK – Týždeň slovenských knižníc
TVT – Týždeň vedy a techniky na Slovensku
UKB – Univerzitná knižnica v Bratislave
VVČ – vedeckovýskumná činnosť
zv. – zväzok

1 Identifikácia organizácie

Názov: **Štátna vedecká knižnica v Prešove**

Sídlo: **Hlavná 99, 081 89 Prešov**
prevádzky:
Námestie mládeže 1
Námestie mládeže 4
Jilemnického 3/C

Zriaďovateľ: **Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky**

Dátum zriadenia: 1. september 1952
Rozhodnutie MK SR o vydaní zriaďovacej listiny č. MK-5893/2018-110/17023 zo dňa 1. 1. 2019

Forma hospodárenia: štátna rozpočtová organizácia

Kontakt: tel.: +421 51 245 1101
e-mail: kniznica@svkpo.gov.sk, URL: www.svkpo.sk, www.portalsvk.sk

Štatutárny orgán: PaedDr. Ľubomír Baláž, riaditeľ

Členovia vedenia ŠVK:

Čabalová Eva, Ing. – vedúca oddelenia akvizície, spracovania a ochrany fondov
Čonka Roman, Mgr. – vedúci oddelenia dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry
Domenová Marcela, doc., Mgr., PhD. – vedúca oddelenia historických knižničných fondov
Ferková Valéria, PhDr. – vedúca oddelenia knižnično-informačných služieb

2 Pôsobnosť a strednodobý výhľad organizácie

2.1 Poslanie knižnice

Zákon NR SR č. 126/2015 Z. z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o knižniciach“) je základnou legislatívnou normou pre fungovanie knižničného systému na Slovensku. Úlohy vedeckých knižníc v ňom uvedené sú premietnuté do zriaďovacej listiny Štátnej vedeckej knižnice v Prešove (ďalej len „knižnica“) č. MK-5893/2018-110/17023 zo dňa 1. 1. 2019. Svoje poslanie vidí knižnica nasledovne:

Štátna vedecká knižnica v Prešove je štátnou rozpočtovou organizáciou zriadenou a riadenou Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky. Ako verejná kultúrna, informačná, vedecká a vzdelávacia inštitúcia v oblasti knižničnej, bibliografickej, vedeckovýskumnej, edičnej a vydavateľskej činnosti systematicky buduje a sprístupňuje knižničný fond, tvorí špecifický digitálny obsah a poskytuje knižnično-informačné služby. Prostredníctvom prezentačných aktivít pre širokú verejnosť predstavuje výsledky svojich odborných činností.

Služi predovšetkým občanom Prešovského samosprávneho kraja, študentom, pedagógom, odborným a vedeckým pracovníkom, orgánom štátnej správy a samosprávy a podnikateľskej sfére. Špecifické úlohy, ktoré jej vymedzuje zriaďovacia listina, ju oprávňujú poskytovať služby celej slovenskej i medzinárodnej odbornej verejnosti.

2.2 Hlavné činnosti

V rámci svojho poslania vykonávame rôznorodé odborné činnosti, ktoré z hľadiska ich dôležitosti aj časového rozhrania členíme na:

1. stále činnosti:

- a) akvizícia knižničného fondu z domácej i zahraničnej produkcie, t. j. získavanie neperiodickej a periodickej literatúry, špeciálnych dokumentov rôznymi formami nadobúdania,
- b) elektronické spracovanie všetkých druhov získaných dokumentov, spracovanie historického knižničného fondu, analytické spracovanie článkov tvorbou bibliografických záznamov v knižnično-informačnom systéme a tvorbou autoritatívnych záznamov,
- c) ochrana knižničného fondu, uloženie a presúvanie dokumentov zo skladu za účelom vypožičania a späť, starostlivosť o skladové priestory, revízia knižničného fondu, zabezpečovanie knihárskych a konzervačných prác,
- d) poskytovanie knižnično-informačných služieb v zmysle zákona o knižniciach, prístup k externým informačným zdrojom, prístup na internet,
- e) dokumentácia rómskeho kultúrneho dedičstva, najmä jeho živých prejavov, tvorba digitálnych kultúrnych objektov a ich sprístupňovanie a prezentácia prostredníctvom internetu,
- f) správa a prevádzka informačných a komunikačných technológií, podpora práce s rôznymi aplikáciami, bezpečnosť informačných systémov,

- g) riadiaca, ekonomická a kontrolná činnosť v spolupráci so systémom Štátnej pokladnice, vytváranie podmienok pre plynulú prevádzku knižnice a plnenie úloh v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a požiarnej ochrany, zabezpečovanie ochrany osobných údajov,

2. dlhodobé činnosti:

- a) spolupráca pri budovaní spoločnej databázy knižníc používajúcich rovnaký KIS,
- b) vedecko-výskumná činnosť v oblasti dejín knižnej kultúry,
- c) digitalizácia hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva,
- d) príprava a realizácia strednodobých a dlhodobých projektov (2 a viac rokov) a zapájanie sa do medzinárodných projektov a spolupráce,

3. krátkodobé činnosti:

- a) kultúrno-spoločenské a vzdelávacie aktivity pre verejnosť a aktivity na propagovanie ponúkaných služieb,
- b) realizácia odborných podujatí pre odbornú verejnosť a odbornú knihovnícku komunitu,
- c) príprava a realizácia krátkodobých (max. ročných) rozvojových projektov,
- d) edičná a publikačná činnosť.

Uvedené činnosti predstavujú základný rámec pracovnej náplne všetkých organizačných útvarov knižnice, avšak v rámci konkrétneho rozpočtového roka sa môžu vyskytnúť aj činnosti a aktivity, ktoré v tomto výpočte nie sú zahrnuté, nie sú ani pravidelné a môžu byť súčasťou projektov. V roku 2025 sme plnili svoju verejnú funkciu a realizovali verejnoprospešné činnosti nielen v súlade s vyššie uvedenými základnými dokumentmi, ale v súlade s kontraktom, ktorý sme uzatvorili so zriaďovateľom na roky 2025-2027.

2.3 Strednodobý výhľad rozvoja knižnice

Hlavné aktivity Štátnej vedeckej knižnice v Prešove (ďalej len „ŠVKPO“ alebo „knižnica“) sú determinované zákonom č. 126/2015 Z. z. o knižniciach v platnom znení, zriaďovacou listinou a s kontraktom s Ministerstvom kultúry SR na príslušný rok. Strednodobá stratégia rozvoja nadväzuje na poslanie knižnice ako kultúrnej, vedeckej a vzdelávacej inštitúcie s cieľom zabezpečiť jej vyvážený progres. Okrem týchto nosných úloh knižnica operatívne realizuje aj projekty, mimoriadne zadania zriaďovateľa či úlohy vyplývajúce z interných rozhodnutí vedenia.

Hlavný cieľ

Hlavným cieľom Štátnej vedeckej knižnice v Prešove je zabezpečiť plnenie svojho poslania prostredníctvom poskytovania kvalitných knižnično-informačných služieb, systematického budovania a sprístupňovania knižničného fondu a realizácie odborných, vedeckých, edičných a prezentačných činností.

Jedným z hlavných cieľov knižnice na nasledujúce obdobie ostáva riešenie depozitára knižničného fondu, t. j. hľadanie nových priestorov pre depozit fondu. Knižnica má depozitár knižničného fondu v prenajatých priestorov, ktoré sú lokalizované v značnej vzdialenosti od ďalších dvoch budov, v ktorých sa poskytujú výpožičné služby používateľom. Dokumenty sú niekoľko krát za deň transportované z depozitára a späť. Takéto riešenie si vyžaduje zvýšené prevádzkové náklady. Okrem týchto dôvodov, ďalšie dôvody pre hľadanie nových priestorov sú vysoké náklady za prenájom, a nevyhovujúce podmienky pre dlhodobé uchovávanie knižničných fondov. V roku 2025 sme z dôvodu blížiaceho sa termínu

ukončenia zmluvy o prenájme intenzívne hľadali náhradné priestory s väčšou priestorovou kapacitou, ale nepodarilo sa nájsť vhodné priestory s dostatočnou rezervou depozitnej kapacity a so splnením všetkých podmienok. Aj preto sme uvítali myšlienku Ministerstva kultúry SR a Správy rezortných zariadení o vytvorení centrálného depozitára v lokalite medzi Košicami a Prešovom. Vybudovanie centrálného depozitára by nám výrazne pomohlo riešiť naše aktuálne problémy s kapacitou i technickým zabezpečením depozitu knižničného fondu. S centrálnym depozitom by pre nás vznikla priestorová rezerva na uloženie knižničných jednotiek na dlhšie obdobie. Momentálne by nám veľmi pomohlo, z hľadiska úspory finančných prostriedkov na pohonné hmoty a vzhľadom na vzdialenosť medzi depozitom a knižnicou, zakúpenie elektrickej dodávky, keďže sa nám podarilo zriadiť nabíjaciu stanicu pre elektroauto, ktorá je napojená na našu fotovoltaickú elektrárňu.

Ďalším cieľom je zvýšiť návštevnosť knižnice a záujem o čítanie. Chceli by sme sa zamerať na modernizáciu knižnice, ktorá by z tejto inštitúcie vytvorila živé kultúrne centrum prepojené so službami (posedenie v príjemnom prostredí s možnosťou dať si čaj alebo kávu), ako je to v konkurenčných inštitúciách, čo je v súčasnosti rastúci moderný trend v mestskom dizajne. Tento koncept umožňuje návštevníkom viaceré možnosti pri čítaní literatúry. Používateľom a návštevníkom knižnice by sme tak poskytli priestor aj na prácu (coworking), štúdium, diskusné večery ale aj miesto stretnutia sa s priateľmi. Výhodou našej knižnice je aj to, že budova, v ktorej sa poskytuje podstatná časť knižnično-informačných služieb je prepojená so záhradou. Preto našou snahou bude využiť aj to na zvýšenie atraktivity knižnice pre verejnosť. Zabezpečenie prepojenia knižnice s vonkajšou oddychovou zónou, ktorá by umožňovala čítanie, oddych v prírodnom prostredí a zároveň aj možnosť ponuky dostatočných služieb pre čitateľa je pre nás veľkou výzvou.

Dňa 02.09.2025 sa na MK SR konalo stretnutie knižníc participujúcich na KIS3G, ohľadom dosluhujúceho knižnično-informačného systému a projektu KIS3G Virtua. Výsledkom stretnutia bolo rozhodnutie MK SR o nasadení nového knižnično-informačného systému KIS KOHA na konzorcionálnej báze a s dobrovoľnou účasťou knižníc. Nasadením nového KIS MK SR poverilo Slovenskú národnú knižnicu, ktorá má s uvedeným systémom bohaté skúsenosti. Keďže ŠVK v Prešove sa rozhodla na projekte KIS KOHA participovať, naším ďalším veľkým cieľom je úspešná implementácia nového knižnično-informačného systému v spolupráci so zriaďovateľom a Slovenskou národnou knižnicou, ktorá je v tomto smere nevyhnutná.

Cieľom pre nás naďalej ostáva aj zriadenie priestoru pre kultúrno-spoločenské podujatia a aktivity s väčším počtom účastníkov.

Čiastkové ciele:

- a) intenzívne komunikovať a spolupracovať so Slovenskou národnou knižnicou na implementácii nového knižnično-informačného systému KOHA,
- b) hľadať ďalšie možnosti spolupráce rezortných knižníc a spoluúčasť na veľkých prioritných projektoch podporovaných zriaďovateľom,
- c) zavádzať technické a technologické inovácie pre všetky odborné činnosti knižnice,
- d) hľadať ekonomicky a ekologicky výhodnejšie riešenia aj v rámci prevádzky aj odborných činností,
- e) opätovne sa snažiť o zvýšenie limitu zamestnancov pre posilnenie odbornej knihovníckej činnosti, tzn. zabezpečiť analytické spracovanie článkov v ukrajinčine a rusínčine, ktoré sme doposiaľ realizovali, no z personálnych dôvodov je uvedená činnosť aktuálne pozastavená.

3 Kontrakt knižnice so zriaďovateľom a jeho plnenie

3.1 Kontrakt na roky 2025-2027

Knižnica uzatvorila s Ministerstvom kultúry SR Kontrakt na roky 2025-2027 pod číslom MK-3985/2025-212/3206 ako interný plánovací a organizačný dokument na sprehľadnenie vzťahov medzi zriaďovateľom a knižnicou v oblasti realizácie činností a ich financovania. Kontrakt bol uzatvorený v súlade so zriaďovacou listinou knižnice na realizáciu nasledovných činností:

- a) knižničné činnosti,
- b) informačno-dokumentačnú činnosť,
- c) kultúrno-spoločenské a vzdelávacie podujatia pre verejnosť,
- d) edičná a vydavateľská činnosť,
- e) výskumnú činnosť na základe osvedčenia o spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj,
- f) správa a prevádzka nehnuteľného majetku,
- g) prevádzková réžia.

Kontrakt uzavretý medzi ŠVKPO a MK SR na roky 2025-2027 je zverejnený na adrese <https://www.svkpo.sk/kontrakty>.

Konečným cieľom uvedených činností je poskytovanie verejných služieb, preto kontrakt zadefinoval tieto ciele a ich ukazovatele:

3.2 Zhodnotenie plnenia Kontraktu na roky 2025-2027

a) Knižničné činnosti

Kontrakt	Doplniť do knižničného fondu kúpou, darom a výmenou min. 1 400 nových dokumentov, z toho kúpou 1 100 knižničných jednotiek.
Plnenie v %	Úloha splnená na 201,57 %, z toho kúpou na 178,36 %.
Zhodnotenie	Nákupom-1 962, darom-613, výmenou-68 a inými formami-179 kn.j. (bezodplatný prevod, vlastná činnosť, náhrady, okrem povinn. deponátov) sme spolu získali 2 822 kn.j. (výstupový m. u.). Z toho sme kúpou získali 1 962 nových kn. j. (výsledkový m. u.) Prírastky kúpou tvorilo 1 863 kníh a 99 seriálov. Celkovo sme v roku 2025 nadobudli 5 729 kn.j., z toho 4 501 kníh, 824 seriálov a 404 špeciálnych dokumentov (normy, mapy, hudobniny, elektronic. dokumenty, DKO...) Z rozpočtu bolo na nákup dokumentov použitých 46 722,50 €. Z prioritného projektu „Spolupráca vedeckých knižníc pri nákupe EIZ – konzorcionálne licencie pre vybrané EIZ“, sme zaplatili 30 598,82 € za prístup do 3 odborných a populárno-náučných databáz: <i>Citace Pro</i> , <i>Proquest Research Library</i> a <i>BookPort</i> na obdobie 2026-2027.

Kontrakt	Spracovať min. 5 600 nových a retrospektívnych bibliografických záznamov o dokumentoch v knižničnom fonde, z toho min. 600 bibliografických záznamov zo starých tlačí a článkovej retrospektívnej bibliografie.
Plnenie v %	Úloha splnená na 112,82 %, z toho zo starých tlačí a článkovej retrospektívnej bibliografie na 106,50 %.
Zhodnotenie	Do databázy knižničného fondu bolo celkovo spracovaných 6 318 bibliografických záznamov (výstupový m. u.). Z toho bolo 5 679 záznamov na nové prírastky kníh, seriálov a špeciálnych dokumentov. 639 záznamov bolo zo starých tlačí a článkovej retrospektívnej bibliografie (výstupový m. u.). Z uvedeného počtu 639 bolo spracovaných 50 nových záznamov zo starých tlačí (výstupový m. u.). Išlo o dokumenty vydané do r. 1918 (retrospektívne spracovanie starých tlačí tu neuvádzame) a 589 záznamov článkov z periodík a zborníkov.
Kontrakt	Zrealizovať revíziu alebo obsahovú preverku knižničných jednotiek v rozsahu 36 500 knižničných jednotiek.
Plnenie v %	Úloha splnená na 106,73 %.
Zhodnotenie	V roku 2025 bola vykonaná revízia knižničných dokumentov v objeme 38 958 knižničných jednotiek (výstupový m. u.).
Kontrakt	Poskytnúť služby pre min. 2 500 aktívnych používateľov.
Plnenie v %	Splnené približne na 122 %. Dosiadnutý výsledkový m. ukazovateľ 3 047 aktívnych používateľov.
Zhodnotenie	Knižničný zákon uvádza, že registrovaný používateľ je aktívny používateľ a definuje paletu služieb, ktoré pod termín radí (nepodmieňuje ju výpožičkou, vrátením ani predĺžením dokumentu). Z uvedeného vyplýva, že výsledkový merateľný ukazovateľ, ktorý sme v roku 2025 dosiahli je 3 719 aktívnych používateľov , z nich 3 047 využilo iba niektorú výpožičnú službu .
Kontrakt	Poskytnúť min. 120 000 absenčných výpožičiek.
Plnenie v %	Splnené približne na 105 %. Dosiadnutý výsledkový m. ukazovateľ 126 309 absenčných výpožičiek.
Zhodnotenie	Absenčné výpožičné služby dokumentov sú stále najvyužívanejšou a najžiadanejšou službou vedeckej knižnice, z čoho vyplýva význam budovať (prezentovať a ponúkať) knižničný fond v jeho (fyzickej) forme. V roku 2025 boli absenčné výpožičky realizované na základe online objednávky alebo rezervácie dokumentu, počas otváracích hodín knižnice prostredníctvom: <i>požičovne, samoobslužného výpožičného automatu (selfcheck) a nepretržite – v režime 24/7/365 prostredníctvom samoobslužného výpožičného automatu (knihomat)</i> na základe vyplneného formulára z webovej stránky knižnice alebo aj prostredníctvom <i>Nájdí a požičaj</i> (rozšírená služba knihomatu o ponukový aparát). Rovnako v režime 24/7/365 majú používatelia možnosť vrátiť vypožičané dokumenty prostredníctvom samoobslužného návratového automatu alebo priamo operátorovi v požičovni počas otváracích hodín knižnice. Potvrdenie o vrátení dokumentu vydané zamestnancom

	knižnice, vytlačené zo zariadenia alebo v elektronickej forme zaslané e-mailom na adresu používateľa, je dokladom o skončení právneho vzťahu o absenčnej výpožičke medzi knižnicou a registrovaným používateľom. Využívaním absenčných služieb prostredníctvom automatov bolo umožnené riešiť poddimenzovaný stav personálnych kapacít oddelenia služieb a to skrátením otváracích hodín. Služby automatov preferuje vo väčšej miere vekovo mladšia generácia používateľov, pričom staršie vekové kategórie mohli využívať predĺžené otváracie hodiny 1x týždenne.
Kontrakt	Spracovať min. 230 odborných rešerší.
Plnenie v %	Splnené na približne 147 %. Dosiahnutý ukazovateľ (výsledkový m.u.) 338 rešerší.
Zhodnotenie	Dňa 1. 2. 2025 bol referát presunutý z OKIS na útvar riaditeľa. Využívanie služby nie je podmienené registráciou v knižnici – je dostupná každému záujemcovi po vyplnení formulára na webovej stránke knižnice a úhrade zvoleného poplatku prostredníctvom platobnej brány. Zamestnankyňa útvaru riaditeľa zabezpečuje evidenciu objednávok, spracovanie rešerší, ich zasielanie používateľom a v prípade zvýšeného počtu objednávok aj ich prerozdeľovanie medzi jednotlivé útvary knižnice (OASOF, OKIS, ODICRK). V rámci dosiahnutého merateľného ukazovateľa – 338 rešerší – bolo záujemcom sprístupnených celkovo 30 472 bibliografických záznamov.

b) Informačno-dokumentačná činnosť

Kontrakt	Vytvoriť 90 nových digitálnych kultúrnych objektov.
Plnenie v %	V roku 2025 sme vytvorili a sprístupnili spolu 98 digitálnych kultúrnych objektov vo forme videa, fotografií a dokumentov. Plán sme splnili na 109 %.
Zhodnotenie	Základnou činnosťou centra je tvorba, spracovanie a sprístupnenie digitálnych kultúrnych objektov, ktoré sú voľne dostupné na vlastnej prezentačnej webovej stránke www.portalsvk.sk .
Kontrakt	Dosiahnuť celkovú návštevnosť portálu v počte 15 000, z toho jedinečných návštev v počte 14 000.
Plnenie v %	V roku 2025 sme zaznamenali celkovú návštevnosť portálu v počte 15 868 návštevníkov (plnenie na 105,79 %), z toho počet jedinečných návštev v počte 15 052 návštevníkov (plnenie 107,51 %).
Zhodnotenie	Vlastný prezentačný portál na sprístupnenie digitálnych kultúrnych objektov má v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi mierne stúpajúcu návštevnosť. Obsah je ponúkaný širokej verejnosti zdarma a v dostupných jazykových mutáciách (slovensky, rómsky, anglicky, maďarsky), čím je obsah šírený aj za hranice Slovenska.

Kontrakt	Zrealizovať 3 živé knihy s rómskymi osobnosťami pri návštevnosti 100 návštevníkov.
Plnenie v %	V roku 2025 sme realizovali 4 (plnenie 133,33 %) podujatia z formátu živé knihy s návštevnosťou 152 návštevníkov (plnenie 152 %).
Zhodnotenie	Oddelenie dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry (ODICRK) realizuje od roku 2015 špecifické podujatia pre verejnosť vo formáte živých kníh. Podujatia sa realizuje zväčša v externých priestoroch knižnice, hosťami sú významní Rómovia a Rómky z oblasti kultúrno-spoločenského života.
Kontrakt	Uskutočniť 2 výstavy obrazov pri návštevnosti 200 návštevníkov.
Plnenie v %	V roku 2025 sme uskutočnili spolu 6 výstav (plnenie 300 %) s celkovou návštevnosťou 4 520 návštevníkov (plnenie 2 260 %).
Zhodnotenie	Jednou z hlavných činností ODICRK je aj výstavná činnosť v oblasti výtvarného umenia a v oblasti histórie. V roku 2025 sme realizovali 6 výstav, z toho jedna výstava bola v externom prostredí. V rámci spolupráce sme počas roka 2025 mali výstavu obrazov v kultúrnych a sociálnych zariadeniach obecného úradu v Kendiciach, čím výrazne vzrástla aj pôvodne plánovaná návštevnosť.
Kontrakt	Vytvoriť 0 nových miestností výtvarníkov vo virtuálnej galérii.
Plnenie v %	0 %
Zhodnotenie	V roku 2025 sme nevytvárali nové miestnosti vo virtuálnej galérii.

c) Kultúrno-spoločenské a vzdelávacie podujatia pre verejnosť

Kontrakt	Zrealizovať 26 kultúrno-spoločenských podujatí pre približne 310 návštevníkov.
Plnenie v %	Plánovaných 26 podujatí, s počtom približne 310 návštevníkov. Plnenie (vysoko prekročený výstupový m. u.) na 400 % (počet 105 podujatí a 4 790 návštevníkov).
Zhodnotenie	KSP sme poskytovali bezplatne a neboli viazané na registráciu do knižnice. Boli prístupné ako zaregistrovaným používateľom knižnice, tak bežnej verejnosti. Tvorili ich v prevažnej miere lektorované výstavy prezentujúce aktivity a činnosť knižnice za účelom jej zviditeľnenia a oslovenia / získania potenciálnych používateľov. Rovnako sme nimi pripomínali a prezentovali dôležité medzníky alebo výročia, ktoré rezonovali v spoločnosti, prostredníctvom prezentácie kvalitného fondu knižnice. Ďalšiu časť – na prezentáciu knižnice navonok – tvorili online (digitalizované) výstavy prostredníctvom Window Gallery (galéria v okne).
Kontrakt	Zrealizovať 59 odborných a vzdelávacích podujatí pre približne 1 250 návštevníkov.
Plnenie v %	Plánovaných 59 podujatí pre približne 1 250 návštevníkov. Plnenie (vysoko prekročený výstup. m. u.) na 242 % (počet 257 podujatí a 7 379 návštevníkov).

Zhodnotenie	Vzdelávacie a odborné podujatia sme poskytovali bezplatne a neboli viazané na registráciu do knižnice. Boli prístupné ako zaregistrovaným používateľom knižnice, tak predovšetkým odbornej ale aj bežnej verejnosti. Tvorili ich v prevažnej miere exkurzie študentov vysokých, stredných aj základných škôl, informačné výchovy, prednášky, besedy, prezentácie odborného charakteru za účelom vzdelávania ale aj zviditeľnenia a získania potenciálnych používateľov. Pri realizácii podujatí sme spolupracovali s inštitúciami nielen v Prešove ale aj v rámci celej SR ako aj zahraničnými.
--------------------	---

d) Edičná a vydavateľská činnosť

Kontrakt	Vydať 4 neperiodické publikácie, z toho 3 publikácie ako výstup výskumnej činnosti, v predpokladanom celkovom náklade 660 kusov, z ktorého sa bude distribuovať celkom 50 kusov a do predaja 150 kusov.
Plnenie v %	Z plánovaných 4 edičných titulov boli vydané všetky, ukazovateľ pozostával z 3 nových publikácií a bol navýšený o 3 tituly na OHKF (z VVČ), na ktorých sa pracovalo už v roku 2024. ODICRK vydalo 1 publikáciu. Plnenie na 175 % (výstupový m. u.), t. j. celkovo 7 titulov, z nich 6 bolo v rámci VVČ.
Zhodnotenie	<p>V roku 2025 sa vydal na OHKF konferenčný recenzovaný zborník <i>Status Belli III.</i> v printovej podobe (náklad 150 ks), recenzovaný zborník <i>Duchovná kultúra pod Karpatmi I.</i> (e-book, náklad 1ks), odborná publikácia – katalóg z výstavy <i>Prvá svetová vojna v prameňoch...</i> v printovej podobe (náklad 200 ks). Počet plánovaných titulov sme navýšili, pretože sme vydali v printovej podobe dva tituly, ktoré v roku 2024 boli vydané ako e-booky – vedecká monografia <i>Šariš ako predmet vedeckého bádania</i> (náklad 150 ks), vedecká publikácia s edíciou prameňa <i>Vyšné Ružbachy v novoveku...</i> (náklad 150 ks). Ako v poradí 2. vydanie vyšla odborná publikácia <i>Klenoty ŠVK v Prešove I.</i> v printovej podobe (náklad 100 ks) slúžiaca na propagačno-reprezentačné účely knižnice. Zaslané boli povinné deponáty a autorské výtlačky.</p> <p>ODICRK v roku 2025 pripravilo a vydalo 1 titul s názvom <i>Rozhovory</i> (náklad 300 ks). Distribúcia bola realizovaná v rámci povinných deponátov a študentom rómskeho jazyka, literatúry a reálií Prešovskej univerzity v Prešove (30 ks). Publikácia je distribuovaná bezplatne (je nepredajná).</p> <p>Edičné tituly boli vydané oddelením OHKF (6) – všetky v rámci VVČ, ODICRK (1).</p> <p>Modifikácia nákladu 660 na 1051 (751 ks – 6 titulov za OHKF, 300 za 1 titul ODICRK) súvisela s relevantnosťou kategórie edičného výstupu a cieľovou skupinou čitateľov, zároveň s aktuálnymi cenami za polygrafické služby. Distribúcia nákladu sa realizovala v rámci povinných (deponátov) a autorských výtlačkov. Edičné výstupy OHKF sú dostupné v e-shope knižnice https://www.svkpo.sk/eshop.</p>

e) Výskumnú činnosť na základe osvedčenia o spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj

Kontrakt	Uskutočniť 5 prezentácií na odborných/vedeckých podujatiach, z toho 1 v zahraničí.
Plnenie v %	Aktívne vystúpenie s referátom, príspevkom sa zo strany OHKF realizovalo 8x. Plnenie na 160 % (výstupový m. u.) z nich 2 boli v zahraničí. Plnenie na 200 % (výstupový m. u.).
Zhodnotenie	Ukazovateľ sme navýšili. Vystúpili sme so 6 príspevkami na vedeckých konferenciách na Slovensku (ako vedecká konferencia a kolokvium v Prešove na pôde našej knižnice, v ŠVK v Košiciach, v SNK v Martine) a 2 príspevky v Čechách (v Študijnej a vedeckej knižnici Plzenského kraja v Plzni) na XXVII. kolokviu českých, moravských a slovenských bibliografov, a to aj z dôvodu, že odborným garantom podujatia sa stala za slovenskú stranu (zastúpenú SAK) ved. odd. OHKF, ktorá vystúpila s referátom.
Kontrakt	Publikovať min. 5 výstupov v časopisoch, zborníkoch.
Plnenie v %	Publikovaných bolo 7 výstupov – štúdií na Slovensku zo strany OHKF. Plnenie na 140 % (výstupový m. u.).
Zhodnotenie	Vypublikovali sme 7 príspevkov – vedeckých štúdií v konferenčných zborníkoch, odborných publikáciách, periodickej tlači na Slovensku, ako napr. Slavica Slovaca, Status belli II.
Kontrakt	Pripraviť, organizovať a realizovať 4 vedecké podujatia.
Plnenie v %	V roku 2025 sme zrealizovali 5 vedeckých podujatí. Plnenie na 125 % (výstupový m.u.). Na OHKF 3, z toho bolo 1 v spolupráci. ODICRK realizovalo v roku 2025 2 vedecké podujatia, z toho 1 podujatie v spolupráci.
Zhodnotenie	Na OHKF sa zorganizovali, odborne garantovali a realizovali tri vedecké podujatia s návštevnosťou 142 účastníkov. A to vedecké kolokvium s medzinárodnou účasťou (SR, PL, UA) <i>Duchovná kultúra pod Karpatmi v hodnotových interakciách II.</i> sme zorganizovali ako hlavný organizátor v spolupráci s Pedagogickou fakultou UK (Ústavom filologických štúdií PF UK v Bratislave – katedrou slovenského jazyka, literatúry a didaktiky). Bolo zamerané na otázky duchovnosti v kontexte konfesionalnej pestrosti karpatského regiónu, dejinám knižnej kultúry s prepojením na cirkevné písomné pamiatky, jazykovedu, translatológiu a literárnu vedu. Ďalej vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou (SR, PL) <i>Vojna a svet – (cez) hranice štátov i ľudskosti (pramene, dobová tlač a literatúra)</i> venovanú otázkam široko vnímanej vojny v kontexte minulosti, súčasnosti a jej reflexie dnes. Referáty vychádzali z výskumu primárnych prameňov, pamiatok a literatúry. Vedecký seminár s názvom <i>Minulosť našich predkov: z dejín mesta Prešova a jeho obyvateľov I.</i> , ako prvý z plánovaných cyklických podujatí k výskumu dejín mesta Prešova. Zameraný bol na mesto a jeho obyvateľov v 15. – 16. storočí a na prezentáciu osobnosti pedagóga, spisovateľa a editora gréckokatolíckej tlače Jána Kizáka.

	<p>Z podujatí plánujeme vydanie zborníkov. V roku 2026 pripravujú dve ďalšie tematicky nadväzujúce vedecké podujatia k výskumu knižnej kultúry, jazyka a dejín Prešova.</p> <p>ODICRK uskutočnilo jubilejný piaty ročník medzinárodnej vedeckej konferencie <i>Aktuálny stav rómskych štúdií V.</i> (účastníci z SK, ČR, FI, RO). Podujatie organizovalo oddelenie (ako hlavný organizátor) v spolupráci s Prešovskou univerzitou v Prešove, Ústavom rómskych štúdií a Spoločenskovedným ústavom Centra spoločenských a psychologických vied SAV, v.v.i. Konferencie sa zúčastnili zástupcovia organizácií, ktorí sa venujú výskumom v oblasti rómskej kultúry, jazyka, literatúry a histórii. Ďalej bolo ODICRK spoluorganizátorom vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou s názvom <i>Elena Lacková a jej prínos.</i> Konferencia sa uskutočnila 29. októbra 2025 na pôde Prešovskej univerzity, pričom hlavným organizátorom bol Ústav rómskych štúdií Prešovskej univerzity v Prešove. Na oboch konferenciách sa zúčastnilo spolu 83 návštevníkov. V roku 2026 plánujeme vydať zborník.</p>
--	--

f) Správa a prevádzka nehnuteľného majetku

Kontrakt	Zabezpečiť celoročnú údržbu, správu a prevádzku 2 budov z toho 1 NKP.
Plnenie v %	100 %
Zhodnotenie	V roku 2025 bola zabezpečená celoročná údržba, správa a prevádzka našich budov. Zabezpečené boli základné, potrebné a nevyhnutné prehliadky, revízie, opravy súvisiace s našou hlavnou činnosťou.
Kontrakt	Zabezpečiť celoročnú údržbu, správu a prevádzku pozemkov vo výmere 6 048 m².
Plnenie v %	100 %
Zhodnotenie	V roku 2025 bola zabezpečená celoročná údržba, správa a prevádzka pozemkov. Kosenie najväčšieho pozemku o výmere 4 245m ² bolo zabezpečené subdodávateľsky.
Kontrakt	Zabezpečiť správu a prevádzku nehnuteľného majetku.
Plnenie v %	100 %
Zhodnotenie	Správa a prevádzka nehnuteľného majetku bola zabezpečená pri splnení všetkých zákonných povinností.
Kontrakt	Zabezpečiť stavebnú a investičnú činnosť.
Plnenie v %	100 %
Zhodnotenie	V tomto roku sme realizovali investičné a stavebné akcie vid'. Plnenie rozpočtu za rok 2025.

g) Prevádzková réžia

Kontrakt	Zabezpečiť riadenie ľudských zdrojov, riadenie a ekonomickú agendu v súvislosti s prevádzkou a hlavnou činnosťou organizácie, zabezpečiť prevádzkovú réžiu.
Plnenie v %	100 %
Zhodnotenie	Súčasťou prevádzkovej réžie boli 4 zamestnanci, 5 zamestnanci sa podieľali na správe budov a nehnuteľností.

Stanovené ciele a ukazovatele sú hlavnými výstupmi a výsledkami uvedených činností, ktoré realizujú jednotlivé knižničné útvary samostatne alebo vo vzájomnej súčinnosti. Neodrážajú však všetky aktivity a výstupy, ktoré knižnica realizovala a dosiahla.

4 Základné činnosti organizácie

4.1 Knižničný fond

4.1.1 Akvizícia a spracovanie knižničných fondov

Pod pojmom odborné knižničné činnosti rozumieme knihovnícke procesy, ktorými knižnica naplňa svoje základné poslanie v zmysle zákona č. 126/2015 Z. z. o knižniciach. Veľmi zjednodušene ich možno definovať ako budovanie knižničného fondu so všetkým čo s ním súvisí (akvizícia, spracovanie, uchovávanie, ochrana) a poskytovanie výpožičných služieb verejnosti. Oddelenie akvizície, spracovania a ochrany fondov realizovalo akvizíciu knižničného fondu a spracovanie získaných informačných zdrojov, a to bez ohľadu na nosič, druh dokumentu a spôsob získania. Medzi informačné zdroje patrili najmä neperiodické a periodické publikácie a v menšom počte špeciálne dokumenty. Nadobudnuté informačné zdroje boli spracovávané v knižnično-informačnom systéme VIRTUA. Pracovisko denne vykonávalo adjustáciu a verifikáciu knižničného fondu, mennú a vecnú katalogizáciu, viedlo evidenciu dodaných darov a povinných deponátov, evidovalo dochádzajúce seriály (7 300 čísel bežného ročníka dochádzajúcich periodík), spracovávalo uzavreté ročníky časopiseckých a novinových titulov, realizovalo analytické spracovanie článkov z periodických publikácií a zborníkov, uskutočňovalo domácu a medzinárodnú výmenu dokumentov a ďalšie činnosti súvisiace s ochranou knižničného fondu (oprava dokumentov, väzba časopisov, čipovanie, revízia). Zmena organizačnej štruktúry knižnice, platnej od 01.01.2025 sa dotkla aj daného oddelenia. Oddelenie ochrany fondov bolo organizačne pričlenené k danému oddeleniu, čím sa pôvodný názov oddelenie akvizície a spracovania fondov zmenil na názov oddelenie akvizície, spracovania a ochrany fondov. Činnosť oddelenia sa zaradila do 7 referátov: akvizícia fondov; spracovanie fondov; analytické spracovanie článkov; evidencia seriálov a čítareň; referát revízie; referát depozitárov; knihárska dielňa. V priebehu roka 2025 prešlo oddelenie aj personálnymi zmenami. K 30.06.2025 odišla do starobného dôchodku zamestnankyňa, z referátu analytického spracovania článkov a k 31.12.2025 bol v dôsledku konsolidačných opatrení

ukončený pracovný pomer so zamestnankyňou, z referátu evidencia seriálov a čítačeň. Pracovná pozícia na referáte analytického spracovania článkov nebola doposiaľ obsadená iným pracovníkom, čiže uvedená činnosť stagnuje. Jedným z dôvodov jej stagnácie je okrem konsolidačných opatrení aj to, že ide o veľmi špecifickú činnosť, t.j. spracovanie odbornej rusínskej a ukrajinskej časopiseckej a zborníkovej literatúry, ktoré si vyžaduje odborné a jazykové znalosti (ukrajinčina, rusínčina), a preto nie je jednoduché zabezpečiť pracovníka s uvedenými znalosťami.

K 31. 12. 2025 evidujeme v knižničnom fonde celkom 669 192 kn. j. v celkovej hodnote **3 440 376,67 €**. Ide o domáce a zahraničné knihy, periodiká, špeciálne, audiovizuálne, elektronické, digitálne dokumenty a historické tlače. Uvedená hodnota vychádza z prostriedkov vynaložených na nákup, resp. z odhadovanej ceny pri prírastkoch, ktoré boli získané inak ako nákupom (darom, ako povinný deponát, výmenou, bezodplatným prevodom, či náhradou za nevrátené-stratené dokumenty), avšak reálna hodnota je podstatne vyššia vzhľadom na to, že súčasťou fondu sú aj historické dokumenty.

Ročný prírastok za rok 2025 je v počte **5 729 kn. j.** Jeho skladbu tvorili *nákup* 1 962 kn. j., *dary* 613 kn. j., *výmena* 68 kn. j., *bezodplatný prevod* 84 kn. j., *povinný deponát* 2 907 kn. j., *vlastná produkcia edičných titulov* 15 kn. j., *digitálne kultúrne objekty* 78 a *náhrady za stratené dokumenty* 2 kn. j. (pridelené nové prírastkové čísla). Plnenie ročného prírastku sme dosiahli na 114,58 %. Na tvorbe celkového prírastku sa podieľalo aj OHKF, ktoré spracovávalo historické dokumenty a ODICRK, spracovávaním digitálnych kultúrnych objektov. Bližšie informácie o spracovávaní týchto prírastkov je uvedené v podkapitolách 4.4 a 4.5.

Kúpa

V roku 2025 sme **zakúpili** spolu **1 962 kn. j.** Druhovú skladbu zakúpených dokumentov je nasledovná: knihy 1 863 kn. j. a 99 periodické tituly (z toho 67 zahraničných a 32 slovenských periodík). V snahe rozširovať ponuku elektronických informačných zdrojov bol zakúpený prístup do **4 databáz**. Na nákup všetkých informačných zdrojov boli využité finančné prostriedky alokované z vlastného rozpočtu schváleného zriaďovateľom v kontrakte na rok 2025 a z prioritného projektu podporeného zriaďovateľom. Počet dokumentov získaných kúpou bol ovplyvnený cenou odbornej literatúry, ktorá sa v porovnaní s rokom 2024 znížila, v dôsledku zníženia sadzby DPH na nákup kníh z 10 % na 5% a rozpočtom na nákup knižničných dokumentov, ktorý bol oproti minulému roku oveľa nižší. Vďaka zníženej sadzbe DPH a zľavám, ktoré sme pre knižnicu s dodávateľmi kníh dohodli sa nám tento ukazovateľ podarilo splniť na 178,36 %. Priemerná nákupná cena jedného dokumentu predstavovala sumu cca 20 €. Pri nákupe dokumentov v roku 2025 sme vychádzali z profilácie knižnice a zameriavali sme sa na spoločensko-vedné a humanitné odbory, a to pedagogiku, psychológiu, filozofiu, históriu, lingvistiku, literatúru, ekonomiku a právo. Naďalej sme dopĺňali fond dokumentmi z oblasti slavistiky, ukrajinistiky, rusinistiky, romistiky, knižnej kultúry, dejín knižnej kultúry, politiky, prírodných vied, školstva, numizmatiky, archeológie, geografie a umenia. Knižničný fond bol rozšírený aj o študijnú literatúru z odborov manažment, zdravotníctvo, medicína, ošetrovateľstvo, sociálna práca, teológia a rozvoj podnikania.

Návrhy na obstaranie dokumentov do knižničného fondu majú možnosť predkladať aj používatelia prostredníctvom webového formulára. V roku 2025 z webovej stránky bolo

odoslaných 223 návrhov, z toho 57 % bolo kladne vybavených (zakúpených 126 dokumentov). Návrhy používateľov vybavujeme so zreteľom na profiláciu knižnice a efektívne a účelové využívanie finančných prostriedkov.

V snahe poskytovať rôznorodé elektronické zdroje sme sa zamerali na akvizíciu databáz. Počas roka 2025 boli niektoré prístupy obnovené, zrušené alebo novozriadené. Obnovený bol ročný prístup do databázy **STN online** (normy) a 2-ročný prístup do online knižnice elektronickej kolekcie odbornej a populárno-náučnej literatúry **BOOKPORT**. Kvôli slabému záujmu zo strany používateľov boli zrušené prístupy do databázy EPI Právny systém PREMIUM a do databázy BEZPEČNOSŤ V PRAXI. Prístup do historicky zameranej maďarskej databázy ARCANUM DIGITHECA bol zabezpečený len do apríla 2025 a na nasledujúce obdobie sa nám ju kvôli zmeneným podmienkam zo strany poskytovateľa nepodarilo obnoviť. Po prvýkrát bol zakúpený aj 2-ročný prístup do 2 databáz: **PROQUEST RESEARCH LIBRARY** a **CITACE PRO**. Prístup do databáz na obdobie dvoch rokov (2026-2027) sme zabezpečili z podporeného prioritného projektu „*Spolupráca vedeckých knižníc pri nákupe EIZ – konzorcionálne licencie pre vybrané EIZ*“. Ide o spoločné licencie pre odborné databázy *Citace Pro*, *Proquest Research Library* a *BookPort* pre 3 vedecké knižnice (Prešov, Košice a Banská Bystrica). Uvedený projekt bol podporený sumou 30 598,82 €. V minulých rokoch sme nakupovali aj elektronické knihy – ebooks z vydavateľstva *Cambridge University Press*. Z dôvodu zníženého záujmu zo strany používateľov sme ich v roku 2025 nahradili publikáciami v printovej podobe, ktoré boli cenovo výhodnejšie.

Celkovo boli v roku 2025 **zakúpené informačné zdroje** (knihy, seriály, databázy) **v hodnote 77 321,32 €**.

Tabuľka 1 Výdavky čerpané na nákup knižničného fondu

Ukazovateľ	rok 2023	rok 2024	rok 2025
knihy + špeciálne dokumenty	61 363,02 €	51 285,41 €	42 846,03 €
seriály	8 159,94 €	6 530,73 €	3 792,63 €
elektronické databázy	14 020,00 €	12 581,80 €	30 682,66 €
SPOLU, v tom:	83 542,96 €	70 397,94 €	77 321,32 €
rozpočet bežných výdavkov	83 542,96 €	70 397,94 €	46 722,50 €
prioritný projekt	0 €	0 €	30 598,82 €

Knižničný fond každoročne dopĺňame rôznymi formami nadobúdania dokumentov, pričom nie vždy ide o aktívnu akvizíciu zo strany knižnice.

Dar

Darom sme do fondu doplnili **613 kn. j.** Od roku 2011 priebežne spracovávame dar etnografa a slavistu profesora Mikuláša Mušinku. V roku 2025 sme zaevidovali ďalších 154 kn. j. K ďalším významným darcom v roku 2025 patrili domáci jednotlivci a inštitúcie: doc. Mgr. Valerii Padiak, CSc., Mikuláš Zahatňanský, doc. Vladislav Grešík, ArtD. a Spolok ukrajinských spisovateľov na Slovensku.

Výmenná spolupráca

Výmenou sme nadobudli **68 kn. j.**, pričom na výmene dokumentov sa podieľali: Slovanská knižnica Národní knihovny ČR v Prahe, Ústav mezinárodných vzťahů v Prahe, Univerzitná knižnica Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Z našej knižnice sme v roku 2025 v rámci výmennej spolupráce odoslali 7 dokumentov.

Bezodplatný prevod

V roku 2025 sme získali **84 kn. j.** bezodplatným prevodom, a to z inštitúcií: Knižnica ECAV – Centrum histórie ECAV v Bratislave, NVAM-Národný inštitút vzdelávania a mládeže v Bratislave a Ústredná knižnica FiF UK v Bratislave.

Vlastná edičná činnosť

Z vlastnej edičnej činnosti sme zaevidovali **15 kn. j. knižných publikácií a 78 digitálnych kultúrnych objektov** (98 spracovaných a sprístupnených, z toho 78 zaprírástkových).

Náhrady dokumentov

Počas roka 2025 sme vysporiadali **2 kn.j.** (náhrady za stratené dokumenty – spolu bolo 7 náhrad dokumentov ale len 2 tituly boli nahradené novými titulmi, z dôvodu nedostupnosti pôvodného titulu na knižnom trhu).

Povinný deponát

Posledným spôsobom nadobúdania fondov bol nárok na povinný deponát v súlade so zákonom NR SR č. 265/2022 Z. z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o publikáciách) v znení neskorších predpisov. Na základe uvedeného zákona má naša knižnica nárok iba na odbornú a vedeckú literatúru. Do fondu sme v roku 2025 zaradili celkovo **2 907 kn. j.** povinných deponátov, čo bolo menej ako sme plánovali. Dôvodom bolo získanie nižšieho počtu publikácií od vydavateľov, v porovnaní s rokom 2024. Vydavatelia prestali do knižnice zasielať aj niektoré periodické tituly, pričom dôvody boli rôzne: ukončenie vydávania, sprístupnenie titulu iba online alebo skutočnosť, že knižnica stratila oprávnenie na povinný deponát v súlade so zákonom o publikáciách. Celkový **prírastok viazaných ročníkov novín a časopisov bol 824 kn. j.** (jedno prírastkové číslo je pridelené jednému ročníku periodického titulu). Do Súborného katalógu periodík, ktorý prevádzkuje UKB, sme v roku 2025 potvrdili 750 redigovaných holdingových záznamov periodických titulov.

Analytické spracovanie článkov

V rámci analytického spracovania článkov z rusínskej a ukrajinskej periodickej tlače a zborníkovej literatúry bolo spracovaných **589 bibliografických záznamov** (plnenie na 107 %). V roku 2025 pokračovala excerpčia rusínskych a ukrajinských periodík *Nove žyttja, Duklja, Veselka, Rusyn, NN info Rusyn, Studium Carpatho-Ruthenorum a Artos*. Na tvorbe bibliografických záznamov zo zborníkov sa vecným spracovaním podieľalo oddelenie OHKF.

Spracovanie bibliografických záznamov

Do databázy knižničného fondu bolo celkovo v roku 2025 **spracovaných 6 318 bibliografických záznamov**. Z toho bolo 5 679 záznamov na nové prírastky kníh, seriálov a špeciálnych dokumentov a **639 záznamov bolo zo starých tlačí a článkovej**

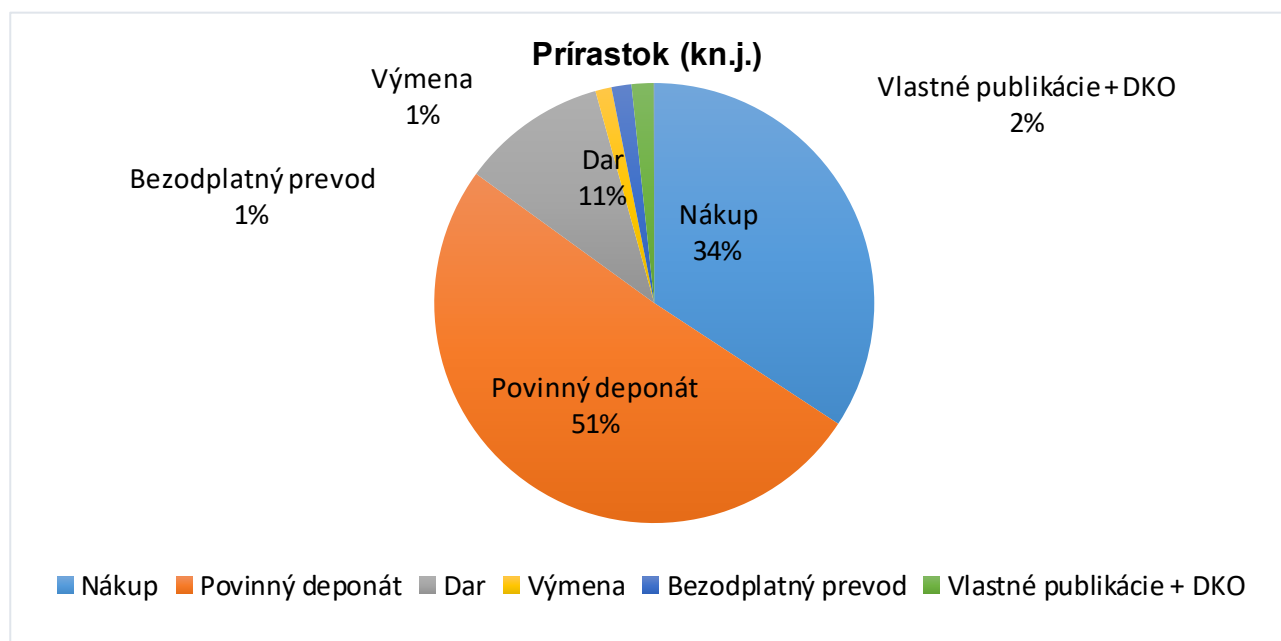
retrospektívnej bibliografie. Z uvedeného počtu 639 bolo spracovaných **50 nových záznamov zo starých tlačí** (dokumenty vydané do roku 1918, retrospektívne spracovanie starých tlačí tu neuvádzame), ktoré spracovalo OHKF.

Z publikácií, ktoré pribudli do knižničného fondu sme zaujímavé tituly týždenne prezentovali na webovej stránke knižnice a na sociálnych sieťach Facebook a Instagram. Počas roka 2025 bolo takto prezentovaných 52 knižných titulov a 52 periodických titulov.

V ďalšom období plánovanie ročného prírastku budú ovplyvňovať tak ako doposiaľ, mnohé vonkajšie faktory: finančné prostriedky, ceny publikácií, počet získaných darov, či povinných deponátov a iné.

Tabuľka 2 Prírastky fondu podľa spôsobu nadobudnutia

Spôsob nadobudnutia	Prírastok (kn.j.)
Nákup	1 962
Povinný deponát	2 907
Dar	613
Výmena	68
Bezodplatný prevod	84
Vlastné publikácie	15
Náhrady za stratené dokumenty	2
DKO	78
Spolu	5 729

Graf 1 Skladba ročného prírastku podľa spôsobu nadobudnutia v percentuálnom vyjadrení

4.1.2 Ochrana knižničných fondov

Činnosti súvisiace so starostlivosťou o knižničné fondy boli zamerané na denný prísun a odsun dokumentov zo/do skladov a ich preprava do/z požičovne, do príručných knižníc študovní a jednotlivých oddelení, revízia knižničného fondu, prevádzka knihárskej dielne a starostlivosť o priestory skladov. Prenajatý sklad, lokalizovaný v priemyselnej zóne Prešova, je objekt, v ktorom je umiestnený celý knižničný fond s výnimkou HKF. Na uloženie dokumentov sa využíval mobilný regálový systém a aj statické regály. Tlač žiadaniek sa zabezpečuje priamo v depozite KF, čo urýchľuje prácu a predovšetkým značne šetrí čas pri overovaní dostupnosti dokumentov. V roku 2025 bolo **prijatých spolu 36 717 žiadaniek** na dokumenty knižničného fondu.

Knihárska dielňa

Činnosť knihárskej dielne bola zameraná hlavne na väzbu periodík, na opravy dokumentov, ďalšie kartonážne a rezačské práce pre potreby knižnice a v malej miere na väzbu interných materiálov. Na tomto pracovisku sme realizovali kníhviazačské práce v počte 1 862 zv., z toho bolo **zviazaných 995 zv. seriálov a opravených 867 zv. poškodených dokumentov z knižničného fondu**. Neboli vykonané žiadne opravy dokumentov HKF ani využité externé kníhviazačské služby.

Revízia knižničného fondu

Na úseku ochrany fondov bola v zmysle zákona o knižniciach, vyhlášky MK SR č. 201/2016 Z. z. o spôsobe vedenia odbornej evidencie, vyradovaní a revízii knižničného fondu v knižniciach a internej Smernice o evidencii, vyradovaní a revízii knižničného fondu v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove vykonaná pravidelná **revízia knižničného fondu v počte 38 958 kn. j.** (40 348 zväzkov). Z uvedeného počtu bolo 392 kn. j. zrevidovaných v rámci I. a II. opakovanej revízie. Na základe výsledkov revízie boli **vyradené** nevrátené - stratené dokumenty a poškodené dokumenty, **spolu v počte 159 kn. j.**, v hodnote 596,91 €. V rámci revízie fondu sa k revidovaným dokumentom priradovoval čiarový kód (ak v dokumente chýbal) a v prípade starších dokumentov sa vlepovali RFID etikety s čipom, v celkovom počte 9 346 zväzkov.

Tabuľka 3 Výkony opráv dokumentov a úbytky KF

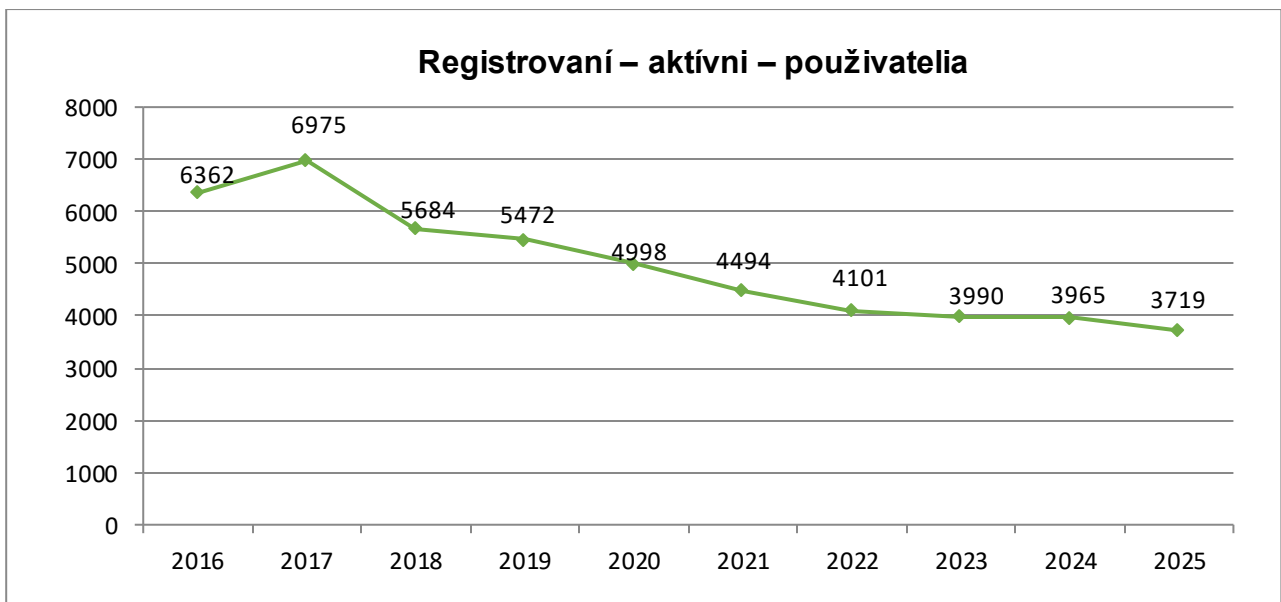
Ukazovateľ	rok 2023	rok 2024	rok 2025
Knihárske práce, z toho:	2 338	2 305	1 862
oprava dokumentov	1 104	1 002	995
väzba novín a časopisov	1 234	1 303	867
opravy HKF	0	0	0
Úbytky knižničného fondu	1 346	1 345	159

4.2 Knižnično-informačné služby

Jednou z hlavných funkcií knižnice v zmysle zriaďovacej listiny a platného zákona o knižniciach je **poskytovanie knižnično-informačných služieb**, pričom výpožičné služby predstavujú hlavný produkt zo všetkých ponúkaných služieb a je o nich aj najväčší záujem.

4.2.1 Používatelia

Počet aktívnych používateľov za rok 2025 – tento ukazovateľ sme naplnili na 121,88 % s počtom **3 047** aktívnych používateľov (výpožička, predĺženie alebo vrátenie dokumentu). **Spolu sme dosiahli 3 719 registrovaných** (t. j. aktívnych používateľov v zmysle zákona o knižniciach), čo predstavuje medziročný **pokles o 246 používateľov** (oproti roku 2024). Postupný vývoj počtu aktívnych (t. j. v zmysle zákona o knižniciach registrovaných) používateľov knižnice za posledných 10 rokov uvádzame v grafe *Vývoj počtu aktívnych (registrovaných) používateľov*.

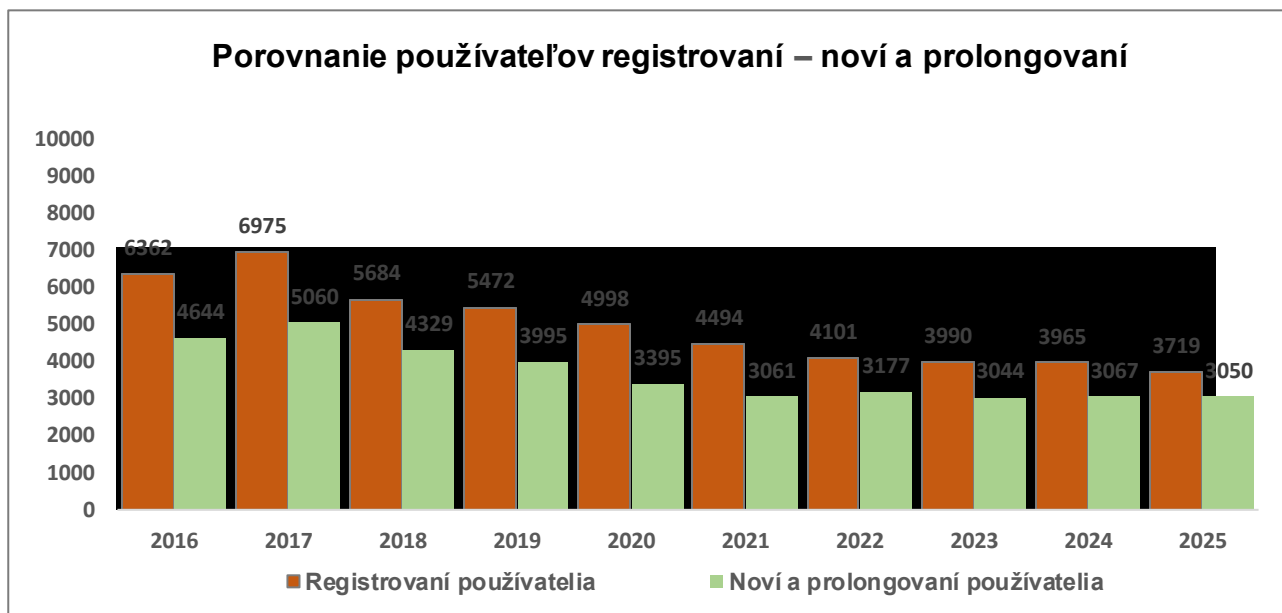

Graf 2 Vývoj počtu (aktívnych) registrovaných používateľov

Je dôležité podotknúť, že naši používatelia nevyužívajú iba výpožičné služby (vypožičanie, vrátenie alebo predĺženie dokumentov) ale rovnako využívajú inú paletu služieb, ktorú im umožňuje „platná registrácia“. Ako sme uviedli vyššie, knižničný zákon nepodmieňuje „aktivitu používateľa“ výpožičnými službami ale hovorí, že „registrovaný používateľ je aktívny používateľ“ a následne definuje rôznorodosť služieb, ktoré pod termín zaradzuje. Z formulácie knižničného zákona „*aktívny používateľ*“ vyplýva, ako uvádzame na začiatku, že naša knižnica dosiahla v roku 2025 celkom 3 719 aktívnych používateľov a plnenie plánu na približne 106 % (čo zároveň predstavuje pokles 246 používateľov oproti roku 2024), z ktorých 3 047 využívalo iba výpožičné služby, čo predstavuje medziročný pokles iba o 22 používateľov.

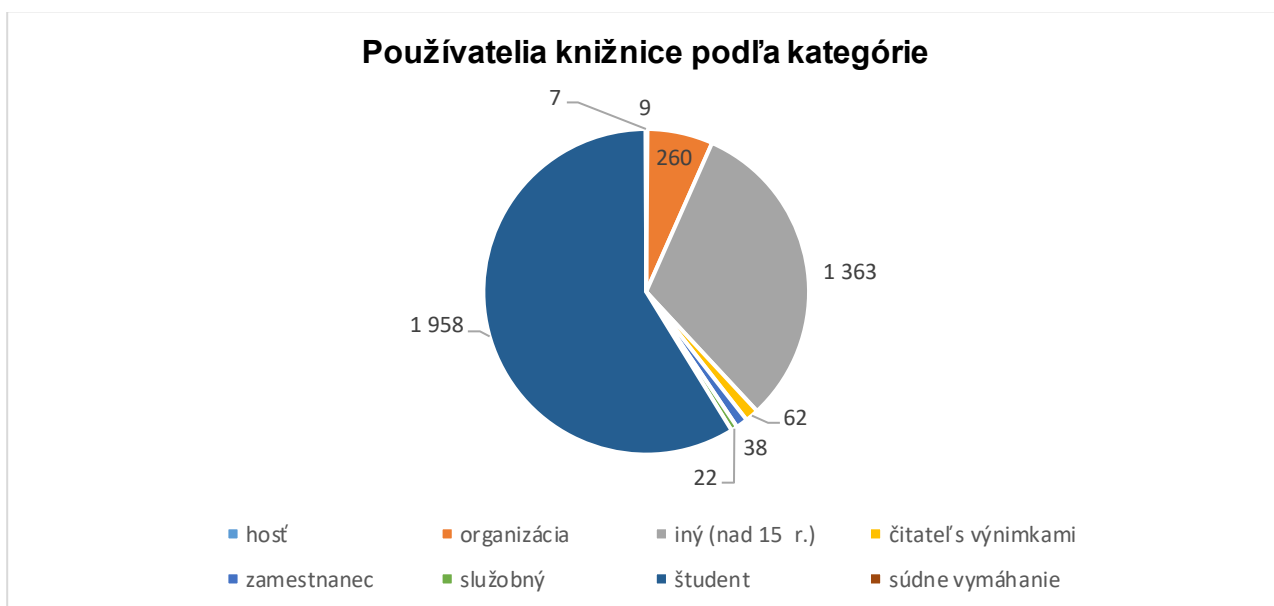
V počte nových a prolongovaných používateľov sme v roku 2025 dosiahli **pokles iba o 17 používateľov** oproti predchádzajúcemu roku, t. j. spolu **3 050 nových a prolongovaných**

používateľov knižnice (porovnanie vývoja počtu za posledných 10 rokov uvádzame v grafe *Vývoj registrovaných používateľov v porovnaní s novými a prolongovanými používateľmi*).

Graf 3 Vývoj registrovaných používateľov v porovnaní s novými a prolongovanými používateľmi

Používateľské zázemie knižnice je široké a rozmanité, od študentov stredných a vysokých škôl v regióne i mimo neho, cez zamestnancov štátnej správy a samosprávy, školstva, podnikateľskej sféry, priemyslu, odborníkov z vedeckého výskumu a iných odvetví až po širokú verejnosť. Ide o používateľov nielen z regiónu Prešovského kraja, ale z celého územia Slovenska ale aj zo zahraničia. Používateľské zázemia knižnice v roku 2025 podľa jednotlivých kategórií znázorňujeme v grafe *Zloženie používateľského zázemia v roku 2025*.

Graf 4 Zloženie používateľského zázemia v roku 2025

Registrácia do knižnice je najefektívnejší spôsob ako využívať knižničné služby, najmä výpožičné, pretože bez nej sa výpožičky, absenčné či prezenčné realizovať nemôžu.

Zavedenie možnosti e-Registrácie a e-Prolongácie

Od 8. 11. 2024 knižnica zaviedla možnosť elektronickej registrácie (e-Registrácie) a prolongácie užívateľských práv (e-Prolongácie) s možnosťou platby prostredníctvom platobnej brány, čo používateľom značne uľahčilo a sprístupnilo využívanie knižnično-informačných služieb, napr. online služieb (registráciu a využívanie služieb privátnej zóny, databázy Bookport, skenovacej služby z KF – na základe zaslanej citácie, objednanie dokumentov z online katalógu knižnice) a prezenčných služieb všetkých študovní. Tým sme odstránili najväčšiu bariéru, ktorá sa spájala s nutnosťou fyzickej účasti k procesu registrácie, resp. predĺženia členstva. Až záujem o absenčné služby knižnice je podmienený prvou (1x) osobnou návštevou požičovne a dokončením registrácie v zmysle aktualizovaného knižničného poriadku – vystavením preukazu používateľa a jeho aktivácie v prístupovom systéme v prevádzke na Námestí mládeže 1, aby mali používatelia možnosť vstupu do vyhradených priestorov našej knižnice nepretržite – v režime 24/7/365 (24 hodín denne – 7 dní v týždni – 365 dní v roku), na využívanie návratového automatu – za účelom vrátenia vypožičaných dokumentov, použitie knihomatu – za účelom vyzdvihnutia si objednaných, resp. rezervovaných dokumentov, či k službám ponúkaným v rámci prezentačného zariadenia Nájdi a požičaj – automat umožní vypožičanie až 20 titulov z knižničného fondu, bez nutnosti zadania objednávky v online katalógu knižnice, t. j. také dokumenty, ktoré pracovníci oddelenia knižnično-informačných služieb ponúkajú z najnovších prírastkov. (Službu Nájdi a požičaj môžu naši zaregistrovaní používatelia využívať od 10. 9. 2024). Využívaním automatov si môžu naši zaregistrovaní používatelia prezerat' svoje užívateľské konto, predlžovat' si vypožičané dokumenty a tlačit' potvrdenky o stave konta, alebo o vykonaných transakciách, s možnosťou voľby tlače alebo zaslania potvrdení na e-mail, čím knižnica prispieva k ochrane životného prostredia.

Vzhľadom na ponuku služieb prostredníctvom automatov, bolo možné riešiť poddimenzovaný stav zamestnancov OKIS, úpravou otváracieho času požičovne, a to postupne od 1. 10. 2024.

Na účel registrácie je spracovaný a zverejnený *Knižničný poriadok Štátnej vedeckej knižnice v Prešove*. V rámci jeho ustanovení umožňujeme tiež poskytovanie prezenčných služieb formou jednorazovej návštevy pre tých návštevníkov, ktorí z rôznych dôvodov (cudzinci, turisti a pod.) nemajú záujem o registráciu, ale jednorazovo chcú alebo potrebujú využiť služby knižnice.

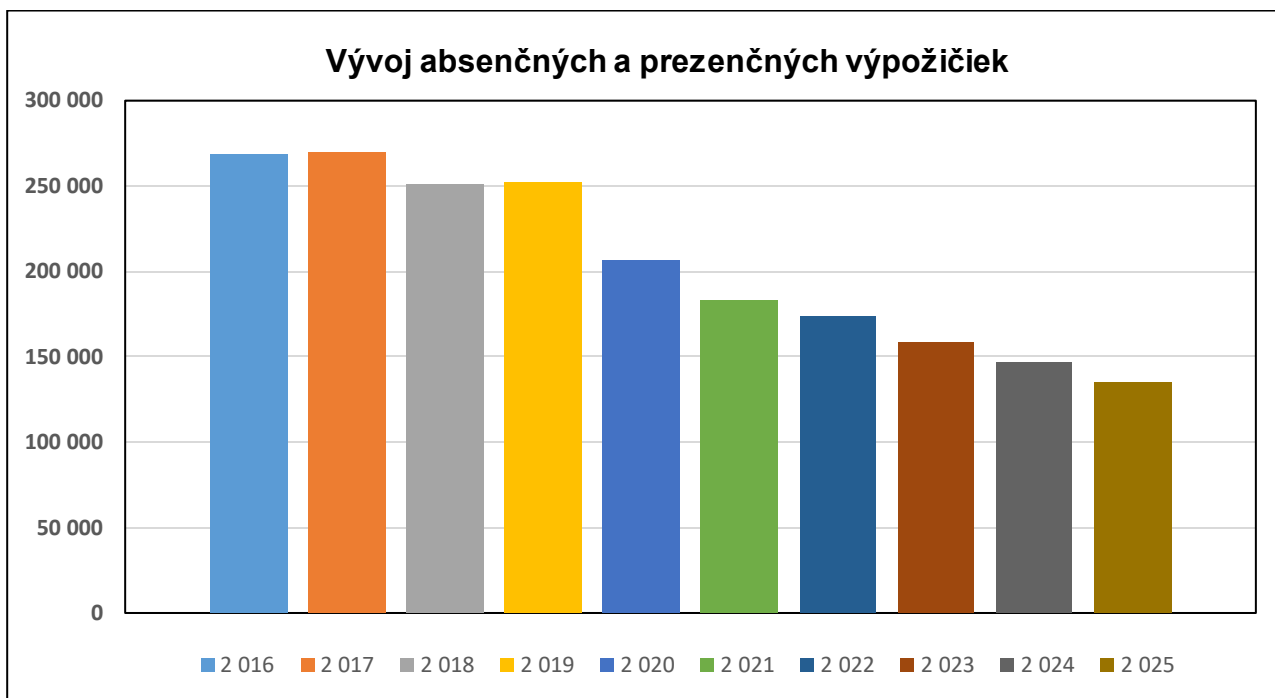
Používateľské zázemie knižnice je však oveľa širšie a nie je obmedzené iba na registrovaných používateľov. Podujatia a aktivity, ktoré realizujeme, pripravujeme práve s cieľom osloviť rôzne cieľové skupiny. Závisí od obsahu podujatia, pretože ten určuje výber a oslovenie konkrétnej cieľovej skupiny. Už tradičné podujatia na popularizáciu vedy sú určené pre školy (dopoludnia), ale aj pre širokú verejnosť (popoludní). V roku 2025 sme pokračovali v realizácii projektu Kultúra pre školy, finančne podporeným MK SR.

Inými podujatiami vzdelávacieho charakteru sa snažíme osloviť v prvom rade školy, pričom od obsahu záležití, či ide o základné, stredné, príp. vysoké školy. Informačná výchova vo všeobecnosti je určená študentom 9. ročníkov základných škôl a študentom stredných škôl, ktorým navyše ponúkame aj samostatnú aktivitu o rešeršovaní a práci s katalógom (naučme

sa rešeršovať), ale napríklad aktivita o citovaní (bibliografická hodinka) je skôr pre poslucháčov vysokých škôl a univerzít.

4.2.2 Absenčné výpožičné služby

Výpožičný proces realizujeme v module výpožičky KIS Virtua, v rámci ktorého sme v roku 2025 zaevidovali spolu **135 192 výpožičiek**, čím sme plánovaný ukazovateľ absenčných a prezenčných výpožičiek 130 000 splnili na 103,99 %.

Graf 5 Vývoj absenčných a prezenčných výpožičiek

V porovnaní s rokom 2024 sme dosiahli mierny pokles počtu o 11 397 absenčných aj prezenčných výpožičiek (ako uvádza graf *Vývoj absenčných a prezenčných výpožičiek*), čo pripisujeme hlavne spojeniu všeobecnej študovne s čítárňou, navýšením záujmu o internetové zdroje a informácií z nich čerpaných. Konštatujeme, že situácia v čase pandémie zmenila užívateľské správanie a používatelia využívajú viac internetové zdroje (online prednášky, dokumenty, PDF knihy). Študenti navštevovali našu knižnicu predovšetkým za účelom využívania príručného fondu knižnice s možnosťou zhotovenia skenov a xerokopíí ako aj kvôli individuálnemu štúdiu v *Coworkingovej miestnosti*, alebo za účelom relaxu.

Z celkového počtu 135 192 výpožičiek bolo absenčných výpožičiek 126 309 a prezenčných 8 883 (zo 126 309 absenčných výpožičiek bolo 79 951 prolongácií).

Používatelia si mohli požičané dokumenty predlžovať už až 10x na dobu 30 dní v prípade, že požičané dokumenty neboli žiadané iným používateľom. Periodicitu výpožičiek u najviac žiadaných dokumentov sme operatívne obmedzili na výpožičnú dobu 2 týždne, čo ocenili aj samotní používatelia, lebo sme dosiahli rýchlejší obrat výpožičiek.

Už 8 rokov prevádzkujeme **samoobslužný návratový automat**, ktorý využíva technológiu RFID a používateľom slúži nonstop na vrátenie dokumentov požičaných z fondu knižnice, čo prinieslo veľkú výhodu našim používateľom. V roku 2025 bolo prostredníctvom návratového automatu vrátených 26 004 dokumentov.

Implementácia RFID technológie v knižnici – nové služby, bol projekt, ktorého obsahom bol nákup a inštalácia **samoobslužného výpožičného zariadenia** remoteLocker, ktorý sme pre ľahšie zapamätanie nazvali **knihomat**. Projekt sme zrealizovali ešte v roku 2021, ale prevádzka zariadenia bola spustená začiatkom roka 2022. V roku 2025 sme zaznamenali opätovne nárast záujmu o služby knihomatu – vypožičaných bolo **3 640 dokumentov** (čo je **nárast o 892 dokumentov** viac ako v roku 2024). Spolu sme vybavili 1 057 požiadaviek na službu (čo je **o 291 požiadaviek** viac ako v predchádzajúcom roku).

Prostredníctvom tretieho RFID zariadenia – **samoobslužné výpožičné zariadenie selfcheck**, ktorý majú používatelia k dispozícii v čase otvorenia knižnice, si v roku 2025 vypožičali **23 264 dokumentov** (predstavuje pokles 6 793 výpožičiek oproti roku 2024). Z celkového počtu 126 309 absenčných výpožičiek bolo v roku 2025 zrealizovaných 26 904 výpožičiek prostredníctvom samoobslužných zariadení (21,3%) a 99 405 výpožičiek operátormi v požičovni (78,7%).

Medziknižničná výpožičná služba

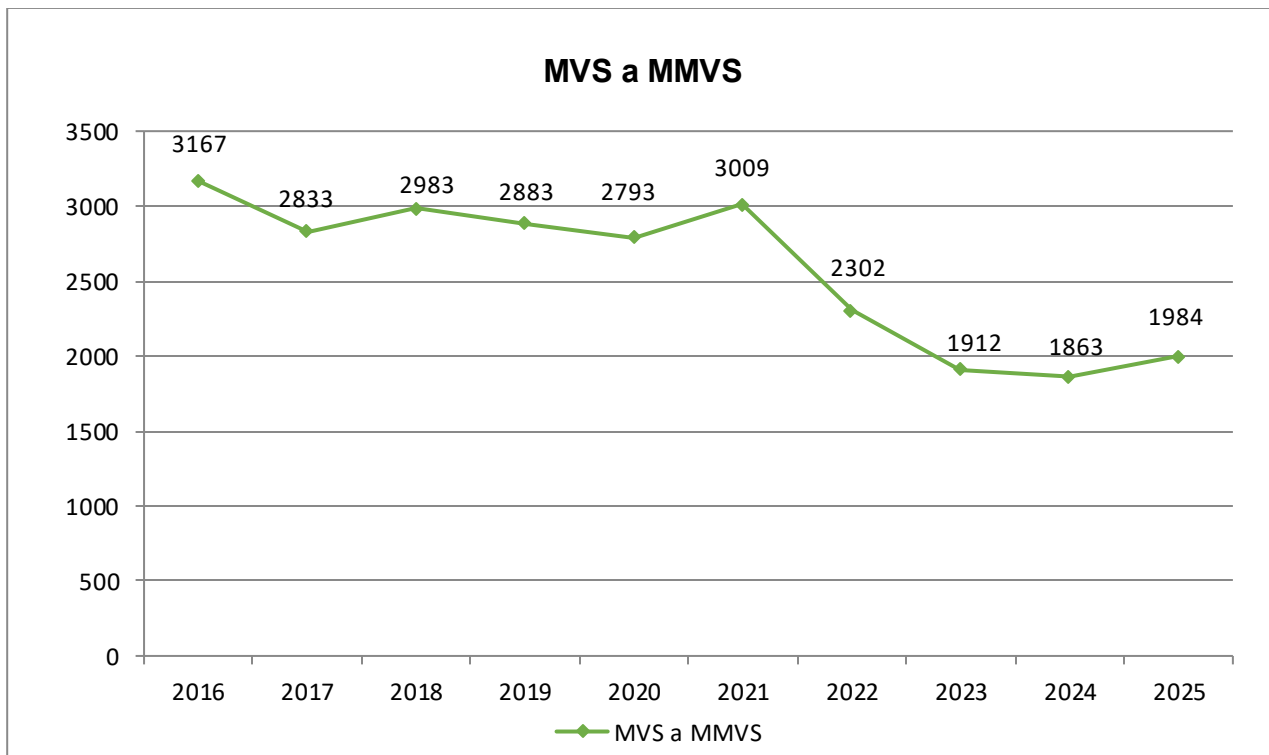
Súčasťou výpožičných služieb sú aj medziknižničné výpožičné služby v rámci spolupráce slovenských aj zahraničných knižníc. Ich cieľom je sprostredkovať používateľom prístup k dokumentom, ktoré knižnica vo svojom fonde nemá, ale nachádzajú sa vo fondoch iných slovenských alebo zahraničných knižníc (MVS žiadajúca). Súčasne požičiava aj dokumenty, ktoré má vo vlastnom fonde a žiadajú ich iné knižnice pre svojich používateľov (MVS požiadaná).

V rámci MVS, MMVS bolo poskytnutých používateľom spolu **2 237 výpožičiek** (2 225 MVS a 12 MMVS), čo predstavuje **nárast o 45 výpožičiek** oproti predchádzajúcemu roku.

V rámci **MVS, MMVS požiadanej** bolo iným knižniciam poskytnutých **1 984 výpožičiek** (1 984 MVS a 0 MMVS), čo predstavuje **nárast o 121 výpožičiek** oproti predchádzajúcemu roku.

Vývoj požiadanej MVS za posledných 10 rokov uvádza Graf 6 *Vývoj medziknižničných výpožičných služieb iným knižniciam*. Referát MVS sa aj v roku 2025 vo zvýšenej miere venoval konzultáciám kolegov z partnerských knižníc, aby dokumenty žiadali výhradne prostredníctvom online katalógu, dodržiavali pokyny ohľadne úplnosti údajov a aby dodržiavali dobu vrátenia vypožičaných dokumentov. Pokiaľ išlo o požiadavky na vyhotovenie kópií článkov, zaznamenali sme značný pokles požiadaviek u oboch typov MVS (ako požiadanej tak žiadajúcej). V rámci pojednávanej „požiadanej“ MVS a MMVS sme dosiahli ukazovateľ **307 kópií** (skenov) čo predstavuje **nárast o 101 kópií** oproti roku 2024. Z uvedeného vyplýva, že používatelia využívali viac informačné zdroje z internetu – študenti nás informovali, že generačnou výmenou pedagógov sú požiadavky pri štúdiu akceptované viac dostupnosťou internetových zdrojov oproti printovým, ktoré boli preferované v predchádzajúcich rokoch ich štúdia. Prevažuje snaha pedagógov učiť študentov kritickému mysleniu ľahko dostupných / okamžite elektronicky prístupných informácií. Tento

trend predpokladáme aj v budúcnosti. V roku 2025 sme v rámci požiadanej MVS poskytli 100% elektronických kópií.

Graf 6 Vývoj medziknižničných výpožičných služieb

V rámci **žiadajúcej MVS a MMVS** bolo kladne vybavených **253 požiadaviek** (medziročný pokles o 79 výpožičiek), pričom zo slovenských knižníc bolo zabezpečených spolu 241 výpožičiek MVS a zo zahraničných knižníc bolo kladne vybavených 12 požiadaviek, a to najmä z Česka, Nemecka a Poľska. Vlastným používateľom sme zabezpečili spolu **231 kópií**, čo predstavuje **nárast o 63 kópií** oproti roku 2024. Všetky požiadavky o MVS boli vybavené k spokojnosti používateľov našej knižnice.

Napriek množstvu dokumentov dostupných v elektronickej podobe je naša knižnica zaradená medzi pravidelných a najviac oslovených poskytovateľov služieb MVS a MMVS na Slovensku.

Pandemická situácia výrazne zmenila informačné potreby našich používateľov a dopyt po online informačných zdrojoch sa zvýšil, ale skúseností z práce s používateľmi ukazujú, že aj napriek množstvu rôznorodých informácií, študijných materiálov a odborných článkov dostupných na internete a v elektronickej forme, sú tlačene dokumenty stále veľmi žiadané a teda má význam budovať knižničný fond v tejto forme. Z toho plynie aj záujem o ich absenčné požičiavanie aj keď je znížený.

4.2.3 Prezenčné výpožičné služby

V priebehu roka 2025 boli prezenčné služby poskytované vo všeobecnej študovni a čitárni, študovni romistiky a v študovni starých tlačí, pričom sme v prezenčných službách dosiahli **8 883 prezenčných výpožičiek** (pokles o 4 457 oproti roku 2024). Prezenčné služby všetkých študovní a čitárne využilo v priebehu roka 2025 spolu 3 029 návštevníkov (pokles o 2 369 návštevníkov oproti roku 2024).

Všeobecná študovňa a čitáreň

3. marca 2025 sme v rámci 26. ročníka *Týždňa slovenských knižníc 2025* sprístupnili používateľskej verejnosti zrekonštruované priestory všeobecnej študovne a čitárne na Námestí mládeže 1, kde sme štúdiom aktuálneho ročníka novín a časopisov opätovne (na žiadosť mnohých používateľov, najmä študentov SŠ a VŠ prepojili so službami všeobecnej študovne.

Čitáreň sme premiestnili zo sídelnej budovy na Hlavnej ulici, kde bola v roku 2021 premiestnená z dôvodu rozsiahlej rekonštrukcie priestorov druhého nadzemného podlažia oddelenia knižnično-informačných služieb na Námestí mládeže, aby sme svojim používateľom mohli v čase rekonštrukcie (v roku 2021) poskytovať služby aktuálneho ročníka dochádzajúcich periodík.

Všeobecná študovňa bola v roku 2025 organizačnou súčasťou OKIS a čitáreň zostala aj po presťahovaní na Námestie mládeže organizačnou súčasťou OASOF. Spojením všeobecnej študovne s čitárňou na Námestí mládeže sme vytvorili zónu pre pohodlné čítanie, prácu a moderný interiér.

Vo všeobecnej študovni na Námestí mládeže bol v roku 2025 uložený príručný fond s počtom **9 529 dokumentov** vo voľnom výbere. V čitárni bol v roku 2025 uložený príručný fond s počtom **750 titulov dochádzajúcich** periodík rovnako vo voľnom výbere.

Vo všeobecnej študovni a čitárni ponúkame našim zaregistrovaným používateľom voľný prístup k prezenčnému fondu študovne, aktuálnemu ročníku dochádzajúcich novín a časopisov, prezenčné štúdiom viazaných ročníkov periodík donesených zo skladu, prístup k WIFI, reprografické služby, informácie o knižnično-informačných službách a prístup k databázam. Používatelia mali k dispozícii spolu 43 miest, z ktorých 4 boli počítačové miesta s pripojením na internet a na vyhľadávanie online zdrojov. Okrem toho mohli využiť scanovacie a multifunkčné zariadenie a *Coworkingovú miestnosť* na individuálne štúdium. V priestoroch všeobecnej študovne a čitárne používateľom bola prístupná oddychovo-relaxačná zóna a luxusná knižnica, ktorú tvoria exkluzívne, jedinečné a obsahovo hodnotné publikácie. Počas roka sme v uvedených priestoroch realizovali aj kolektívne podujatia, a to informačné výchovy, exkurzie a výstavy.

Dosiahnuté výstupové údaje všeobecnej študovne a čitárne z roku 2025:

Čitáreň a všeobecnú študovňu navštívilo vlni spolu **1 698 používateľov** (čo je pokles o **811** používateľov oproti roku 2024), z nich **697 využilo** iba prístup na internet. V rámci prezenčných služieb sme poskytovali prístup ku všetkým odborným aj voľnočasovým titulom aktuálneho ročníka domácich i zahraničných periodík, ktoré dochádzali do knižnice. Ďalej sme poskytovali prístup do databáz EPI, STN online, prístup k voľným informačným zdrojom, návštevníci využívali reprografické služby, poskytovali sme im informácie o knižnično-informačných službách a umožnili registráciu a využívanie databázy Bookport.

Vo všeobecnej študovni a čitárni bolo zrealizovaných **3 446 prezenčných výpožičiek**, čo je o 559 prezenčných výpožičiek menej oproti roku 2024. Registrovaným návštevníkom sme poskytli 5 693 faktografických informácií a 4 595 bibliografických. V rámci reprografických služieb bolo zrealizovaných 12 421 kópií (4 671 papierových a 7 750 digitálnych kópií). Prostredníctvom skenovacej služby sme v rámci všeobecnej študovne **poskytli 251 skenov** (čo predstavuje **nárast 157 skenov** viac oproti roku 2024) a to pre 16 žiadateľov. V roku 2025 bol pravidelne využívaný tzv. **coworking space**, zvukovo izolovaný tichý priestor pre 8 osôb, ktorí popri štúdiu potrebujú komunikovať medzi sebou, ale nechcú rušiť ostatné osadenstvo študovne. Spolu ho **využilo 95 návštevníkov** študovne, čo je **o 12 viac** ako v roku 2024.

Obrázok 1 Plagát služba Bookport

V roku 2025 sme používateľom poskytovali **prístup k elektronickej zbierke knižnice**, ktorú tvorili databázy: *CAMBRIDGE E-BOOKS*, *Databáza EPI*, *STN ONLINE*, *BEZPEČNOSŤ V PRAXI*, *PORTÁL ŠVK*, *BOOKPORT*, *ARCANUM*.

Prístup k plným textom zakúpených elektronických kníh vydavateľstva *CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS* bol používateľom knižnice zabezpečený cez privátnu zónu našej knižnice. K 31.12.2025 bolo do privátnej zóny prihlásených 921 používateľov.

Odborný portál *BEZPEČNOSŤ V PRAXI*, ktorý sme zabezpečili ešte 26.2.2024 si nenašiel svojich pravidelných používateľov, preto sme sa rozhodli z dôvodu efektívneho vynakladania finančných prostriedkov prístup k 16.2.2025 ukončiť.

V databáze *BOOKPORT* bolo v roku 2025 zaregistrovaných **514 používateľov** s platným členstvom v našej knižnici a zaznamenali sme **1 645 stiahnutí**, čo je o 36 stiahnutí menej ako v roku 2024.

4.2.4 Návštevnosť knižnice

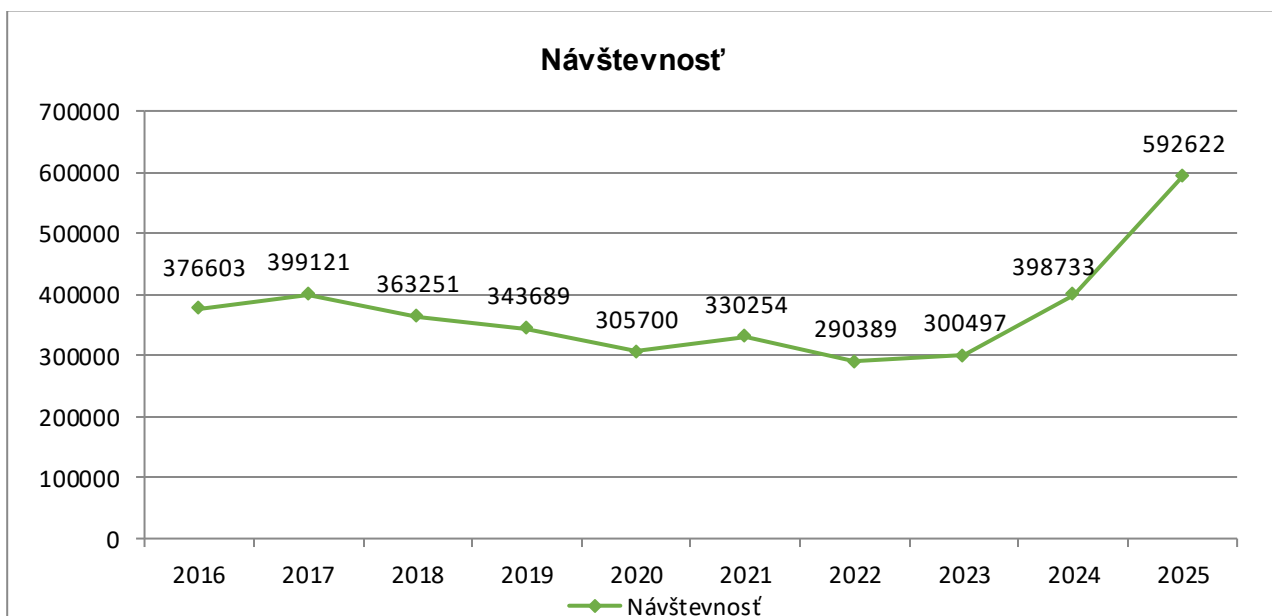
Ukazovateľ návštevnosti tvorí **návštevnosť fyzických osôb v priestoroch knižnice**, t. j. návšteva požičovne, čitárne, študovní a podujatí realizovaných knižnicou **51 825** a online (virtuálna) návštevnosť, t. j. návšteva webovej stránky, online katalógu, portálu a sociálnych sietí 540 797. Online (virtuálne) návštevy predstavujú veľkú časť z celkovej návštevnosti, pretože používaný knižnično-informačný systém umožňuje používateľom vykonávať rôzne transakcie bez fyzickej návštevy knižnice, z prostredia domova, školy, práce, čo je dnes bežný štandard a patrí to ku komfortu poskytovaných online služieb.

Jeho plánovanú hodnotu, stanovenú v pláne činnosti sa nám podarilo prekročiť. Oproti plánovanému počtu 300 000 návštevníkov knižnice sme dosiahli počet 592 622 návštevníkov (fyzické a virtuálne návštevy spolu), čo predstavuje nárast až o 193 889 návštevníkov a plnenie ukazovateľa v roku 2025 na cca 197,54 % plánu. Nárast

návštevnosti odôvodňujeme predovšetkým zvýšeného počtu návštevníkov na podujatiach dôsledným sledovaním návštevnosti na sociálnych sieťach a YouTube. Práve sledovaním týchto výstupov sme dosiahli najvyšší nárast ukazovateľa celkovej návštevnosti v roku 2025. Na tomto mieste považujeme za dôležité uviesť, že knižnica vykazovala iba merateľné výstupy návštevnosti.

Dosiahnutý ukazovateľ celkovej návštevnosti knižnice v roku 2025 nasledovne:

- a) požičovňa v počte **36 627 používateľov**,
- b) čítareň a študovne v počte **3 029 používateľov**,
- c) online katalóg knižnice **141 090 návštev**,
- d) webová stránka **75 392 návštev**,
- e) portál knižnice **15 868 návštev**,
- f) sociálne siete a YouTube **308 447 návštev**,
- g) všetky realizované podujatia v počte **12 169 návštevníkov**.

Graf 7 Vývoj návštevnosti

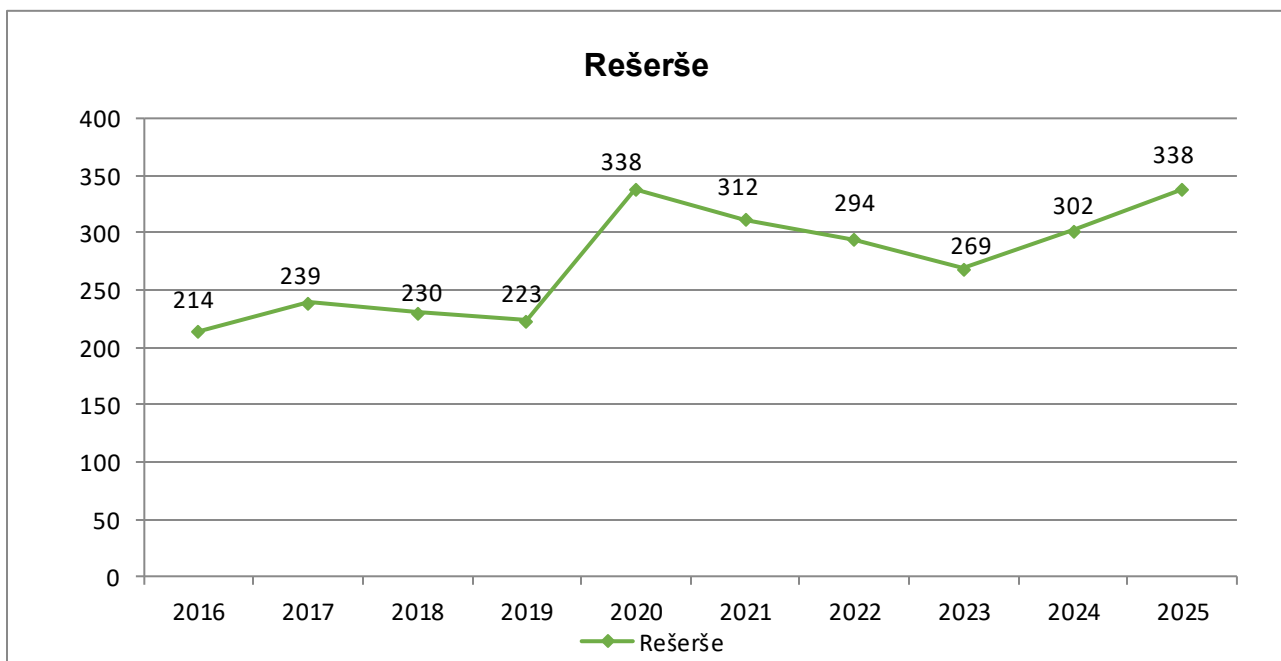
Návštevnosť knižnice je jedným z najdôležitejších ukazovateľov a graf poskytuje prehľad jej vývoja za posledných 10 rokov. Okrem fyzickej návštevnosti požičovne, čítárne, študovní a knižnicou organizovaných podujatí zahŕňa aj návštevnosť virtuálnu, čiže návštevy webovej stránky, ale najmä online návštevy katalógu, portálu a podujatí. Z grafu je zrejmý postupný nárast celkovej evidovanej návštevnosti od roku 2022, kedy sme zaznamenali značný pokles celkovej návštevnosti (najväčší za posledných 10 rokov). V roku 2021 bol ukazovateľ vyšší, čo súvisí aj s evidenciou sledovanosti našich digitálnych výstupov a tiež môžeme uviesť, že istú úlohu zohrala pandémia covid-19 a okamžitá reakcia našej knižnice na zavedenie nových služieb. V roku 2024 sme sa dostali až nad úroveň roku 2017, kedy bol nárast za posledných 10 rokov najvyšší. Ďalší trend v návštevnosti knižnice je zatiaľ ťažké predpovedať.

4.2.5 Rešeršné služby

Od 01. 02. 2025 zabezpečuje rešeršné služby útvar riaditeľa. Pôvodne bola táto činnosť realizovaná na oddelení knižnično-informačných služieb.

Zamestnankyňa útvaru riaditeľa zabezpečuje evidenciu objednávok, vypracúvanie rešerší, ich odosielanie používateľom a v prípade vyššieho počtu objednávok aj rozdeľovanie rešerší na jednotlivé útvary knižnice (OASOF, OKIS, ODICRK).

Využitie rešeršnej služby nie je viazané na registráciu do knižnice, a keďže ide o platenú službu, môže ju využiť ktokoľvek, kto prejaví záujem. V roku 2025 sme vypracovávali rešerše až po prijatí platby na účet knižnice. Plánovaný údaj spracovania rešerší sa nám podarilo dosiahnuť aj prekročiť na cca **146,96 %**. Spolu sme spracovali a poskytli **338 rešerší**, čo predstavuje opätovný **nárast o 36 rešerší** v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Vývoj rešeršnej činnosti za posledných 10 rokov uvádzame v grafe *Vývoj rešeršnej činnosti*, z ktorého vyplýva, že v roku 2025 sme dosiahli úroveň z roku 2020 (kedy bol dosiahnutý ukazovateľ najvyšší), t. j. úroveň pred pandemiou covid-19.

Graf 8 Vývoj rešeršnej činnosti

V rámci vypracovaných 338 rešerší v roku 2025 bolo žiadateľom o rešerš poskytnutých spolu **30 472 záznamov** (predstavuje nárast **8 837 záznamov** viac ako v roku 2024). Rozsah záznamov v rešerši býva rôzny a odvíja sa od témy zadávanej objednávateľom rešerše, časového rozpätia rokov vydania požadovaných zdrojov, jazykovej požiadavky na zdroje, okamžitej dostupnosti a pod.

K 31. 12. 2025 sme dosiahli pozíciu 659 objednávok rešerší, s priamou platbou cez platobnú bránu. Okrem spracovaných rešerší na základe e-formulára sme poskytovali konzultácie zaregistrovaným používateľom, ktorí prejavili záujem vypracovať si rešerš sami – priamo vo všeobecnej študovni prostredníctvom vzdelávacej – osobnej aj kolektívnej – aktivity *Bibliografická hodinka a Naučme sa rešeršovať*, ktorú sme poskytli 20 záujemcom. Túto službu sme poskytovali bezplatne.

4.2.6 Ďalšie činnosti súvisiace s knižnično-informačnými službami

Vymáhanie dokumentov

Posledné výzvy na nevrátené dokumenty boli v roku 2025 zaslané 93 používateľom, čo je **o 14 viac** ako v roku 2024. Na pôde ŠVK bolo kladne vybavených **84 upomienok** a k 31. 12. 2025 zostalo **9 nevybavených**. Právnej zástupkyňi ŠVK bolo v roku 2025 (z týchto 93 používateľov) **zaslaných 6 výziev**, z ktorých 3 boli vybavené a 3 zostali nevybavené.

Vymáhanie poplatkov

Posledné výzvy na úhradu dlžnej sumy boli v roku 2025 zaslané 644 používateľom (e-mailom ako I. a II. upomienka). Prostredníctvom Slovenskej pošty bolo zaslaných 52 upomienok, t. j. **spolu 696 upomienok a výziev**.

Z uvedeného počtu bolo k 31. 12. 2025 na pôde knižnice kladne vybavených **681 upomienok a 15 zostalo nevybavených**. Právnej zástupkyňi knižnice bolo **zaslaných 12 výziev**, z ktorých 6 zostalo nevybavených (1 zomrel a 5 bolo vybavených).

OKIS aj napriek neúnavnej snahe poskytnúť každému zaregistrovanému používateľovi osobnú konzultáciu k využívaniu pestrej ponuky analógových aj automatizovaných služieb knižnice, muselo v roku 2025 riešiť **11 prípadov zablokovania návratového automatu** spôsobeného nerešpektovaním návodu, nesprávnym vložením dokumentov do automatu, čím dotknutí znemožnili jeho využívanie ostatným používateľom.

Riešenie náhrad dokumentov

V roku 2025 sme v požičovni vyriešili **7 náhrad** stratených (alebo zničených / poškodených) dokumentov, z ktorých iba **2 tituly boli nahradené úplne iným titulom**, z dôvodu nedostupnosti pôvodného titulu na knižnom trhu.

Návrhy na zakúpenie literatúry

V spolupráci s OASOF sme v požičovni kladne vybavili **126** požiadaviek na základe *Návrhov na zakúpenie literatúry* (v prevažnej miere išlo o odborné tituly), ktoré používatelia zaslali prostredníctvom e-formulára z webovej stránky knižnice (celkovo bolo prostredníctvom formulára doručených **223** požiadaviek, čo je nárast o 84 viac oproti roku 2024. V prípade 97 požiadaviek požadovaný titul do KF nebol zabezpečený z dôvodu jeho dostupnosti vo fonde našej knižnice, resp. jeho nedostupnosti na trhu, či z dôvodu profilácie nášho knižničného fondu a efektívneho využívania finančných prostriedkov od zriaďovateľa.

4.3 Kultúrno-spoločenské, vzdelávacie, prezentačné a výstavné aktivity

V roku 2025 sme v knižnici zrealizovali spolu **362** podujatí s celkovým počtom **12 169** návštevníkov. V uvedenom počte podujatí sú zahrnuté:

- informačné výchovy a exkurzie – 54 (1 070 návštevníkov),
- bibliografické hodinky a rešeršovania – 45 (85 návštevníkov),
- prednášky, besedy, prezentácie, edukačné programy – 85 (4 034 návštevníkov) - 1 online,
- odborné podujatia – 10 (439 návštevníkov),
- lektorované výstavy – 126 (6 541 návštevníkov) – 13 online,
- výstavy novej literatúry – 42 (bez evidovanej návštevnosti).

Kvantitatívne rozdelenie všetkých 362 zrealizovaných podujatí na *kultúrno-spoločenské* a *vzdelávacie* je uvedené v úvodnej časti pri vyhodnotení kontraktu.

Kultúrne a kultúrno-spoločenské podujatia realizujeme pre širokú verejnosť, ktorú oslovujeme rôznymi kanálmi (plagáty, informácie na webe knižnice, na sociálnej sieti, v miestnych médiách). Aktivity zamerané na prezentáciu rómskej kultúry (či už ako živé podujatia alebo ako prezentácia digitálneho obsahu), ktorých cieľom je predstaviť ich tradície a kultúru nielen príslušníkom rómskej národnostnej menšiny, ale aj slovenskej majorite.

Odborné podujatia, predovšetkým vedecké konferencie sú na jednej strane určené pre odborníkov z výskumnej a akademickej sféry pokrývajúcich odbory ako história, archívniectvo, knihovníctvo, muzeológia, kulturológia a pod. a na druhej strane pre odborníkov, ktorá sa venujú rómskej kultúre a rómskemu jazyku, pričom sa o nich zaujímajú aj odborníci zo zahraničia.

Činnosť knižnice bola prezentovaná aj prostredníctvom 12 digitálnych výstav *Window Gallery* (*galéria v okne*). Bližšie informácie sú uvedené v podkapitole 4.5 a v Prílohe 5.

4.3.1 Zaujímavé aktivity knižnice

Verejný odpočet činnosti a hospodárenia

Pravidelným každoročným podujatím pre verejnosť je verejný odpočet činnosti a hospodárenia, ktorý verejnosti sprístupňujeme aj streamovaním a prostredníctvom videodokumentu na YouTube kanáli knižnice. Odpočtu za rok 2024, ktorý sa uskutočnil 23. 04. 2025 o 14.00 h, za účasti zástupcov nášho zriaďovateľa – Ministerstva kultúry SR sa zúčastnilo 29 návštevníkov.

Obrázok 2 Verejný odpočet za rok 2024

Kultúra pre školy – projekt financovaný MK SR

Zámer MK SR intenzívnejšie cieľiť podporu, prepájať a rozvíjať kultúrnu ponuku rezortných organizácií pre školy (školské kolektívy), sa naša knižnica zapojila do projektu *Kultúra pre školy 2025 spolu 18 aktivitami pre 1 697 osôb* (prevažne študentov stredných škôl). Do realizácie projektu sa v roku 2025 zapojili dve oddelenia našej knižnice, a to *ODICRK 10 aktivitami pre 1 373 návštevníkov* a *OKIS 8 aktivitami pre 324 návštevníkov*.

Knižnica pre ŤZP, seniorov a detí

Ústava zaručuje každému človeku právo využívať dostupné informácie alebo sa zúčastňovať podujatí realizovaných knižnicou.

Z celkového počtu podujatí v roku 2025 sme pre uvedené skupiny osôb zrealizovali:

- pre ŤZP – 10 podujatí – 44 osôb so zdravotným postihnutím (2 exkurzie – 15 osôb s ŤZP, edukačný program na tému: 1. svetová vojna – 14 osôb s ŤZP, 5 výstav – 11 ŤZP návštevníkov, prednášky a odborného podujatia – 4 návštevníci s ŤZP),
- pre seniorov – 9 podujatí – 20 seniorov (7 lektorovaných výstavách – 16 seniorov, vedecká konferencia – 3 seniori, informačná výchova – 1 senior),
- pre deti a mládež – 21 podujatí – 968 detí a mládeže (6 informačných výchov a exkurzií – 227 detí alebo mládeže, 8 výstav – 358 detí alebo mládeže, 7 prednášok, besied alebo prezentácií – 386 detí alebo mládeže do 18 rokov).

Dopoludnie v ŠVKPO pre výhercov II. ceny súťaže Deň zdravia – Pohybom k zdraviu – žiaci 5. ročníka CZŠ sv. Egídia, Jiráskova 5 z Bardejova, 16.06.2025

Obrázok 3 Deň zdravia-Pohybom k zdraviu

Obrázok 4 Deň zdravia -Pohybom k zdraviu

Týždeň slovenských knižníc

Ako každý rok, aj v roku 2025 sme sa zapojili do aktivít celoslovenského podujatia *Týždeň slovenských knižníc*. Témou TSK 2025 bolo „*Knižnica, priestor istoty*“, ktorý organizuje Slovenská asociácia knižníc. V roku 2025 sa konal v dňoch 03. – 07. 03. 2025. Naša knižnica sa zapojila realizáciou viacerých typov podujatí, rôzne tematicky zameraných. Spolu sme v rámci TSK 2025 zrealizovali **30 aktivít a podujatí pre 666 návštevníkov**.

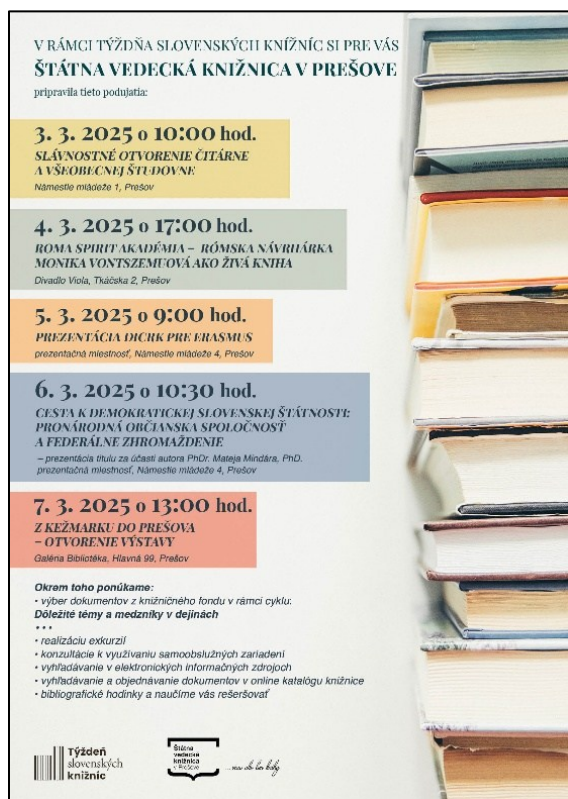
Na príprave a realizácii podujatí v rámci TSK 2025 sa podieľali 3 oddelenia našej knižnice: *OHKF* sa podieľalo 11 podujatiami pre 342 návštevníkov, *OKIS* sa podieľalo 11 podujatiami pre 172 návštevníkov, *ODICRK* sa podieľalo 8 podujatiami pre 152 návštevníkov.

Zaujímavými podujatiami, ktoré sme počas TSK uskutočnili, boli: autorská prezentácia titulu *Cesta k demokratickej slovenskej štátnosti: Pronárodná občianska spoločnosť a Federálne zhromaždenie*, za osobnej účasti autora PhDr. Mateja Mindára, PhD., celoslovenská aktivita knižníc: *Je nás počuť*, otvorenie výstavy: *Z Kežmarku do Prešova*, realizácia živej knihy: *Svet očami Moniky Vontszemuovej*,...

Slávnostné otvorenie všeobecnej študovne a čítárne, Námestie mládeže, 03. 03. 2025

Používateľskej aj širokej verejnosti sme prezentovali renovované priestory a opätovné spojenie všeobecnej študovne s čítárňou na Námestí mládeže 1, čím sme celkom naplnili tému TSK 2025 „*Knižnica, priestor istoty*“. Spolu sa ho zúčastnilo 68 návštevníkov, ktorí ocenili najmä príjemné prostredie priestorov knižnice.

Informácie o ďalších aktivitách a podujatiach *OHKF* a *ODICR* sú uvedené podkapitolách 4.4 a 4.5.

V RÁMCI TÝŽDŇA SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC SI PRE VÁS
ŠTÁTNA VEDECKÁ KNIŽNICA V PREŠOVE
pripravila tieto podujatia:

3. 3. 2025 o 10:00 hod.
SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE ČITÁRNE
A VŠEOBECNEJ ŠTUDOVNE
Námestie mládeže 1, Prešov

4. 3. 2025 o 17:00 hod.
ROMA SPIRIT AKADEMIA – RÓMSKA NÁVRIEŠKA
MONIKA VONTSZEMUOVÁKO ŽIVÁ KNÍHA
Divadlo Viola, Tkačska 2, Prešov

5. 3. 2025 o 9:00 hod.
PREZENTÁCIA DICHK PRE ERASMUS
prezentačná miestnosť, Námestie mládeže 4, Prešov

6. 3. 2025 o 10:30 hod.
CESTA K DEMOKRATICKEJ SLOVENSKEJ ŠTÁTNOSTI:
PRONÁRODNÁ OBYČIANSKA SPOLOČNOSŤ
A FEDERÁLNE ZHROMAŽDENIE
– prezentácia thlu za účasti autora PhDr. Mateja Mindára, PhD.
prezentačná miestnosť, Námestie mládeže 4, Prešov

7. 3. 2025 o 13:00 hod.
Z KEŽMARKU DO PREŠOVA
– OTVORENIE VÝSTAVY
Galéria Biblicmka, Hlavná 99, Prešov

Okrem toho ponúkame:
• výber dokumentov z knižničného fondu v rámci cyklu:
Dôležité témy a medzníky v dejinách
• • •
• realizáciu exkurzií
• konzultácie k využívaniu samoobslužných zariadení
• vyhľadávanie v elektronických informačných zdrojoch
• vyhľadávanie a objednávanie dokumentov v online katalógu knižnice
• bibliografické hodinky a naučíme vás rešeršovať

Týždeň slovenských knižníc
Štátna vedecká knižnica v Prešove
ma de la bibe

Obrázok 5 Plagát - Týždeň slovenských knižníc

OTVORENIE 3. 3. 2025
ŠTUDOVNE O 10:00 hod.
A ČITÁRNE Námestie mládeže 1
Prešov
TEŠÍME SA NA VÁS!

Štátna vedecká knižnica v Prešove

Obrázok 6 Plagát - Otvorenie študovne a čítárne

Obrázok 7 Otvorenie všeobecnej študovne a čítárne

Obrázok 8 Kolektív pracovníkov knižnice

4.3.2 Výber z podujatí realizovaných oddelením knižnično-informačných služieb

Z celkového počtu 362 podujatí zrealizovaných v knižnici, oddelenie knižnično-informačných služieb pripravilo 179 podujatí pre 1 969 návštevníkov: 70 informačných výchov a exkurzií (678 návštevníkov), 11 prednášok, besied, prezentácií,... (438 návštevníkov), 56 lektorovaných výstav (923 návštevníkov) a 42 výstav novej literatúry. Okrem toho sa OKIS podieľalo na realizácii spoločných podujatí knižnice (TSK 2025, *Kultúra pre školy*, TVT a ďalších). Pri realizácii podujatí spolupracovalo prednostne s ODICRK na príprave plagátov a pozvánok na podujatia a samozrejme aj so zamestnancami ostatných útvarov.

Dôležité témy a medzníky v dejinách Slovenska

V roku 2025 sme na oddelení knižnično-informačných služieb, na základe odporúčania MK SR, začali cyklus prezentácií knižničného fondu k najvýznamnejším témam a výročiam, ktoré si pripomínáme alebo rezonujú v našej spoločnosti. Všetky prezentované knižné tituly mali naši registrovaní používatelia okamžite k dispozícii na vypožičanie. Cyklus sme nazvali *Dôležité témy a medzníky v dejinách Slovenska*. Počas roka sme zrealizovali 55 výstav knižničného fondu (všetky témy a výročia, ktoré sme si pripomenuli sú uvedené v Prílohe 3).

Obrázok 9 Plagát - Dôležité témy a medzníky v dejinách

Obrázok 10 Plagát - Dôležité témy a medzníky v dejinách

Spolupráca s KR PZ v Prešove

S Krajským riaditeľstvom PZ v Prešove spolupracujeme už dlhšie obdobie najmä pri závažných témach v našej spoločnosti. V roku 2025 sme nezrealizovali prednášku s KR PZ ale počas 2 mesiacov sme prezentovali náš knižničný fond pomocou pravidelných mesačných propagačných výstav nášho knižničného fondu prostredníctvom *Dôležité témy a medzníky na Slovensku*. A to, vo februári sme realizovali výstavu *Spoločne proti kriminalite* a v decembri 2025 to bola téma *Korupcia – choroba spoločnosti*.

Obrázok 11 Plagát - Spoločne proti kriminalite

Obrázok 12 Výstava kníh - Kriminalita a korupcia

Týždeň vedy a techniky na Slovensku

V priebehu novembra (10. – 14. 11. 2025) sa konal TVT 2025, do ktorého sa každoročne zapájame. Hlavným podujatím bola vyučovacia hodina informatiky a počítačového modelovania pre 31 študentov Strednej odbornej školy technickej v Prešove. Zabezpečili sme im prednášku na tému **Virtuálna prehliadka hradov Šarišskej stolice**, ktorá bola prezentovaná inovatívnou formou. Súčasťou podujatia bola ukážka miniatúrnych 3D modelov hradov, vytvorených na základe LIDAR dát pomocou technológie 3D tlače. Študentom bola priblížená historická architektúra prostredníctvom moderných digitálnych nástrojov. Tematicky sa prednáška zamerala aj na rozšírenú realitu (AR) – jej aktuálne trendy, spôsob fungovania, tvorbu a možné smery vývoja do budúcnosti. Podujatie bolo finančne podporené MK SR v rámci projektu Kultúra pre školy 2025 a odborným garantom bol Ing. Filip Malát.

Obrázok 13 TVT - Virtuálna prehliadka hradov Šarišskej stolice – Ing. Filip Malát

TSK - Cesta k demokratickej štátnosti: Pronárodná občianska spoločnosť, autorská prezentácia, Námestie mládeže 4, 06. 03. 2025

Prezentáciu titulu sme realizovali za osobnej účasti autora PhDr. Mateja Mindára, PhD. a v spolupráci s Domom Matice slovenskej v Prešove.

Obrázok 14 Cesta k demokratickej štátnosti – PhDr. Matej Mindár, PhD.

Kultúra pre školy

Santiago de Compostela – cesta Portugalskom a Španielskom: „Kam Ťa dovedie ticho a topánky“ , Námestie mládeže 1, OKIS, 21. 05. 2025

Prvú vyučovaciu hodinu geografie sme zabezpečili pre 37 študentov Gymnázia bl. biskupa Gojdiča v Prešove. Bola zameraná na putovanie po Portugalsku a Španielsku smerom k významnému pútnickému miestu Santiago de Compostela. Cestovateľskú prednášku a zážitky zo svojich ciest priblížila študentom Danka Kažimírová.

Dominikánska republika – Merengue, slnko a Karibik – „Príbeh jednej krajiny“, Námestie mládeže 1, OKIS, 21. 05. 2025

Druhú vyučovaciu hodinu geografie sme zabezpečili pre 40 študentov bilingválneho gymnázia *Súkromnej spojenej školy European English School v Prešove*. Témy hispánskeho kultúrneho dedičstva, tanec merengue, karibskú prírodu, kontrasty života v Latinskej Amerike a zážitky zo svojich ciest priblížila študentom Danka Kažimírová.

Dánsko – najstaršia monarchia Európy – Anton Fogaš, Námestie mládeže 1, OKIS, 09. 06. 2025

V cykle cestovateľských zážitkov, ale už pod taktovkou známeho cestovateľa a vysokoškolského pedagóga Antona Fogaša, sme pokračovali aj treťou vyučovaciu hodinu geografie. Zabezpečili sme ju pre 40 študentov bilingválneho gymnázia *Súkromnej spojenej školy European English School v Prešove*. Dánsko – konštitučná monarchia s jednou z najstarších panovníckych dynastií v Európe – patrí medzi vyspelé severské krajiny. Svojou rozlohou aj počtom obyvateľov sa približuje Slovensku. A. Fogaš púťavou formou predstavil študentom ako prírodu, tak bohatstvo historických aj kultúrnych pamiatok.

Jemen a Omán – putovanie po šťastnej Arábii – Anton Fogaš, Námestie mládeže 1, OKIS, 09. 06. 2025

Štvrtú vyučovaciu hodinu geografie pod odborným vedením Antona Fogaša sme zabezpečili pre 44 žiakov ZŠ ČSA v Prešove. Žiaci 9. ročníka sa naučili veľa nového o týchto dvoch krajinách Arabského polostrova, či už o starovekých obchodných cestách, o zrodení islamu alebo o fascinujúcich pohoriach, rozsiahlych púšťach až po vyschnuté riečne korytá. Nechýbali historické lokality späté s biblickými príbehmi a viacero pamiatok zapísaných v zozname svetového kultúrneho dedičstva UNESCO.

Obrázok 15 Hodina geografie – PhDr. A. Fogaš

Obrázok 16 Hodina geografie - PhDr. A. Fogaš

Identifikácia vôní silíc druhov liečivých a aromatických rastlín a ich použitie – Ivan Šalamon – Hydroláty liečivých a aromatických rastlín (workshop) – Viktória Gašparíková, Námestie mládeže 1, OKIS, 12. 06. 2025

V roku 2025 sme pokračovali v cykle prednášok profesora Šalamona aj na tému ekologickej gramotnosti a to vyučovacou hodinou environmentálnej výchovy spojenej s workshopom o liečivých, aromatických a koreninových rastlinách, ktoré predstavujú bohaté zdroje, sú komerčne dôležité pre výrobu potravín, chutí, vôní, kozmetiky a hromadne vyrábaných prípravkov. Túto zaujímavú vyučovaciu hodinu sme pripravili pre 39 študentov Strednej odbornej školy gastronómie a služieb SDH 3 v Prešove.

Izolácia silíc liečivých a aromatických rastlín a ich hospodársky význam – Ivan Šalamon – Metóda destilácie a hydroláty liečivých a aromatických rastlín (workshop) – Viktória Gašparíková, Námestie mládeže 1, OKIS, 12. 06. 2025

Vyučovacia hodina environmentálnej výchovy v knižnici, spojená s workshopom bola zabezpečená pre 42 študentov Katolíckej spojenej školy sv. Mikuláša v Prešove. Študenti sa naučili, že izolácia silíc (éterických olejov) z liečivých a aromatických rastlín je proces získavania prchavých, aromatických látok s komplexným zložením, ktoré majú vysokú hodnotu v medicíne, kozmetike a potravinárstve. Tieto látky sa tvoria ako sekundárne metabolity a ich extrakcia vyžaduje špecifické metódy, aby sa zachovala ich kvalita a biologická aktivita. Všetky získané informácie si priamo overili v realizovanom workshope.

Obrázok 17 Hodina environmentálnej výchovy – prof. I. Šalamon - V. Gašparíková

Môj Everest: veda, vôľa a odvaha ísť ďalej Lucie Janičovej, Námestie mládeže 1, OKIS, 13. 06. 2025

7 vyučovacia hodina biológie bola zabezpečená pre 51 študentov Gymnázia sv. Moniky v Prešove. Inšpiratívny životný príbeh vedkyne a horolezkyne Lucie Janičovej – Slovenky žijúcej v Írsku – bol úzko spätý s jej úspechmi vo vede a výskume. Rovnako študentom gymnázia priblížila veľmi dôležitý dátum v jej živote a to 12. máj 2024 kedy sa stala prvou Slovenkou, ktorá dosiahla vrchol *Mount Everestu*. Prvé stretnutie (z 3 plánovaných) s touto zaujímavou Prešovčankou, ktorá nikdy neprestala veriť v seba, sme pripravili práve pre študentov gymnázia, ktoré pred niekoľkými rokmi sama absolvovala a úspešne ukončila.

Obrázok 18 Hodina biológie - L. Janičová

Obrázok 19 Hodina biológie - L. Janičová

Poslednou (8) vyučovacou hodinou realizovanou v rámci projektu Kultúra pre školy 2025 bola hodina informatiky a počítačového modelovania – *Virtuálna prehliadka hradov Šarišskej stolice* (bližšie uvedené v rámci *Týždeň vedy a techniky na Slovensku* na strane č. 41).

Každá zo zrealizovaných vyučovacích hodín bola spojená s prehliadkou knižnice, odborným výkladom o poskytovaných službách a možnosťou okamžitej ročnej registrácie do knižnice.

Obrázok 20 Prezentácia knižnice

4.4 Činnosť oddelenia historických knižničných fondov

4.4.1 Historický knižničný fond

Spracovanie a ochrana historického knižničného fondu spadá do kompetencií OHKF. **Spracovanie HKF** v podobe bibliografických záznamov predstavuje odbornú činnosť, na ktorej participovali všetci zamestnanci útvaru popri iných agendách. Plánovaný ukazovateľ z kontraktu **spracovať nové bibliografické záznamy starých tlačí** v počte **50** sa dosiahol (plnenie na 100 %). Okrem toho sa mimo kontrakt retrospektívne spracovalo, opravilo a revidovalo **412 bibliografických záznamov** starých tlačí z vlastného fondu, a to v rámci revízií, spracovania dokumentov pre potreby odborných podujatí, výskumu a edičných titulov oddelenia. Dominovali tlače vydané v 19. a začiatkom 20. storočia (po jazykovej stránke šlo napríklad o slaviká, hungariká, germaniká, latiniká).

V roku 2025 participovalo OHKF **na akvizícii historických dokumentov**, ale aj s vročením po roku 1918, pokiaľ boli súčasťou potenciálnych darov od fyzických osôb, alebo na tlačiach z vlastného historického fondu ŠVK, pokiaľ pri revidovaní bolo datovanie upresnené – zistené. Výber materiálu prebiehal na etapy. Postupne po overení výskytu (vo fonde ŠVKPO) a v kontexte predĺženia duplicit sa nezaradený materiál vracal potenciálnym darcom (ako Terézia Miháliková, Mikuláš Zahatňanský). Historické tlače sa darom dostali

do fondu knižnice, napr. od fyzických osôb ako doc. Vladislav Grešík (Prešov), Mikuláš Zahatňanský (Veľký Šariš) a z pozostalosti jeho príbuzného archivára a múzejníka Otmara Gergelyiho (Nitra) alebo boli získané výmenou, napríklad z NKČR v spolupráci s OASOF (náhradnou darovacou zmluvou).

V rámci **spracovania článkovej bibliografie** vybraných edičných titulov (zborníkov) OHKF v roku 2025 na vecnom spracovaní článkov zo zborníkov, ktoré vyšli v predošlom období na OHKF neparticipovalo, keďže sa zborníkom na OASOF z personálnych dôvodov nevenovala pozornosť. Zborníky spracuje OHKF (článková bibliografia, menné a vecné spracovanie) v roku 2026 a následne po revízii spracovania relevantných edičných titulov retrospektívne spracuje aj staršie zborníky vydané pred rokom 2025.

V rámci úseku správy a starostlivosti o HKF OHKF systematicky dbalo na dodržiavanie depozitárneho režimu, na adekvátne podmienky **uloženia a ochrany HKF** v dvoch samostatných depozitoch knižnice (Hlavná 99). Súčasťou HKF je aj historický fond časti knižnice rehole piaristov na Slovensku (zo Sabinova), ktorý spravujeme na základe uzatvorenej zmluvy o spolupráci. Vzácné dokumenty z vlastného HKF boli uložené a zabezpečené v trezoroch ako objekty kultúrneho dedičstva.

V depozitoch sa pravidelne monitorovali podmienky – vlhkosť, teplota, ako aj správnosť uloženia, signovania dokumentov, primeraná manipulácia a prístupňovanie historických dokumentov (HKD) v študovni starých tlačí (ŠST) a v Galérii Bibliotéke (GB) pre potreby bádania, odborných a vzdelávacích podujatí oddelenia. Všetky HKD sa poskytovali len na prezenčné štúdium v priestoroch ŠST, na zrealizované prezentačné a vzdelávacie podujatia OHKF ako tematické exkurzie (dejiny knižnej kultúry, regionálne dejiny, historiografia a bibliografia, pomocné vedy historické) a odborné výstavy podľa plánu na rok 2025 v ŠST a GB (zamerané napr. na dejiny 1. svetovej vojny, dejiny a kodifikáciu slovenského jazyka spojenú so štúrovskou generáciou, náboženskú spisbu), a s tým spojené prednášky, edukačný program a workshopy (Ako vznikla kniha, Ako vzniklo písmo, 1. svetová vojna, Štúrovská generácia). Šlo aj o heuristikum pre účely vedeckovýskumnej a konferenčnej činnosti pre potreby oddelenia, ako aj pre odbornú verejnosť, ktorá využila služby ŠST. Počet žiadaniek na HKF bol preto v roku 2025 opätovne vyšší (1 028), a to aj z dôvodu interného výskumu OHKF, prípravy odborných podujatí a výstav, prezentačno-popularizačných aktivít a pre zabezpečenie obsahovej náplne odborných exkurzií a edukačných programov. Oddelenie priebežne v depozitoch HKF zabezpečovalo aj všetky revízne práce v spolupráci s OASOF (podľa plánu revízných prác na rok 2025) a všetky manipulačné práce s tým spojené (výber, zakladanie žiadaných titulov a pod.). Dokumenty, pri ktorých sa počas spracovania a manipulácie s nimi zistila väčšia potreba opravy, napr. knižnej väzby, boli uložené do ochranných obalov bez realizácie jednoduchších opráv zo strany OASOF (knihárska dielňa), a to z personálnych a profesijných dôvodov.

4.4.2 Študovňa starých tlačí

Študovňa starých tlačí (ŠST) organizačne spadá pod OHKF. Ide o špecializovanú študovňu zameranú na prezenčné prístupňovanie dokumentov z oblasti dejín a HKF.

Z pohľadu materiálneho a technického zázemia nedošlo v študovni v roku 2025 k väčším zmenám. Používatelia mali k dispozícii 16 študijných miest, 1 multifunkčné zariadenie, 1 skener a čítačku mikrofilmov a 2 počítače s pripojením na internet. Tie slúžili najmä na orientáciu v online katalógu knižnice, prípadne na overovanie iných informačných zdrojov

a databáz. Používatelia preferovali prácu na vlastných zariadeniach (PC), mali záujem o wifi pripojenie, čo však možné nebolo.

Prezenčné služby študovne boli zamerané predovšetkým na poskytovanie dokumentov z fondu príručnej knižnice, z vlastného historického knižného fondu (HKF), ale aj historického fondu Kolegiálnej knižnice. Služby využilo **326** bádateľov, ktorým bolo poskytnutých **1 177 kn. j.** na štúdium, najmä z fondu príručnej knižnice študovne. Počet bádateľov je približne rovnaký ako v predošlom období. Ide spravidla o historikov, archivárov, múzejníkov, slavistov, VŠ pedagógov a VŠ študentov. Pre prácu s historickým materiálom sa vyžadujú primerané jazykové a paleografické zručnosti. Časť príručnej knižnice sme priebežne aktualizovali. V roku 2025 bol záujem napríklad o kódexy (6), inkunábuly (5), (cirkevnoslovanské) rukopisy (6) a ďalšie tlače vydané od 16. storočia do roku 1918. V študovni využilo 19 používateľov prístup na internet a 14 na (ne)licencované databázy. Začiatkom roka 2025 bol ukončený prístup do plnotextovej licencovanej databázy Arcanum Digitheca, no zo strany odbornej verejnosti bol o ňu záujem, ako aj zo strany OHKF pre pracovné účely a prístup k dobovej maďarskej tlači, preto sa plánuje jej opätovné zakúpenie v roku 2026.

Záujem o služby študovne bol aj zo strany zahraničných návštevníkov, a to z Poľska (záujem o cyrilské rukopisy) a Ukrajiny, či už ako individuálnych návštevníkov, príp. účastníkov exkurzií a záujemcov o literatúru potrebnú k štúdiu v prípade VŠ študentov. Poskytli sme **spolu 1 690 informácií** (926 faktografických a 764 bibliografických informácií). Oddelenie participovalo na vypracovaní rešerší (20).

Z hľadiska tematického zaradenia bádatelia v rámci svojho výskumu najčastejšie siahli po bibliografiách rôzneho zamerania, následne po edíciách prameňov. Často využívaná bola aj literatúra venovaná pomocným vedám historickým, predovšetkým heraldike, sfragistike, paleografii či diplomatike. Zvýšený záujem sme badali aj pri literatúre venovanej vojenským dejinám. Medzi najčastejšie žiadanými dokumentmi boli aj publikácie týkajúce sa náboženstva, cirkevných dejín a to rôznych konfesií – rímskokatolíckej, gréckokatolíckej, ale aj protestantských cirkví či judaizmu. Tradične vysokému záujmu sa tešili aj dokumenty zamerané na dejiny miest a obcí nachádzajúcich sa na východnom Slovensku, ale aj na dejiny Slovenska. Žiadané boli tiež biografické slovníky, dobové adresáre či literatúra zameraná na pamiatky a pamiatkovú starostlivosť. Z periodických publikácií sme v roku 2025 zaznamenali najväčší záujem o Slovenskú archivistiku, následne o časopis Kniha venovaný dejinám knižnej kultúry. Tradične boli často využívané aj na regionálne dejiny zamerané Nové obzory a vlastivedný zborník Spiš. Žiadaný bol aj Historický časopis, vedecký zborník Univerzitnej knižnice v Bratislave Studia Bibliographica Posoniensia, ako aj v univerzitnom prostredí vydávané Studia historica Tynaviensia. Bádatelia siahali aj po časopise o umení, kultúre, kultúrnom dedičstve a pamiatkovej starostlivosti s názvom Pamiatky a múzeá. Na štúdium bola využívaná aj Vojenská história, Múzeum, zborník Historica či Annales historici Presovienses.

Tabuľka 4 Služby študovne starých tlačí

Ukazovateľ	Skutočnosť 2023	Skutočnosť 2024	Skutočnosť 2025
Služby študovne, v tom:			
počet návštevníkov, bádateľov	274	415	326
počet prezenčných výpožičiek	1 024	1 771	1 177
počet poskytnutých informácií	1 755	2 639	1 690
počet žiadaniek na HKF	231	1 107	1 028

O vzdelávacie aktivity ako je *Bibliografická hodinka* a *Naučme sa rešeršovať* bol v ŠST záujem minimálny, obmedzil sa na konzultácie pre prácu s online katalógom knižnice, na informácie o možnostiach a podmienkach štúdia informačných zdrojov a poskytovaných službách s dôrazom na historické dokumenty či inojazyčné dokumenty. Okrem 29 exkurzií (návštevnosť 547) zameraných na regionálne dejiny, PVH, dejiny knižnej kultúry, historiografiu a bibliografiu či na služby knižnice a študovne v ŠST sme preto v ŠST a GB poskytovali iné typy podujatí, o ktoré bol zo strany používateľov a návštevníkov, škôl záujem.

V ŠST v rámci kultúrno-spoločenských podujatí šlo o tematické výstavy kníh z fondu ŠVK, ako *Vojna v Karpatoch* (66 návštevníkov), *Dom modlitby* (25 návštevníkov), *Svet náboženstiev* (40 návštevníkov) a ako poslednú sme pripravili výstavu *Nebeskí pútnici*, ktorá bude verejnosti dostupná do februára 2026.

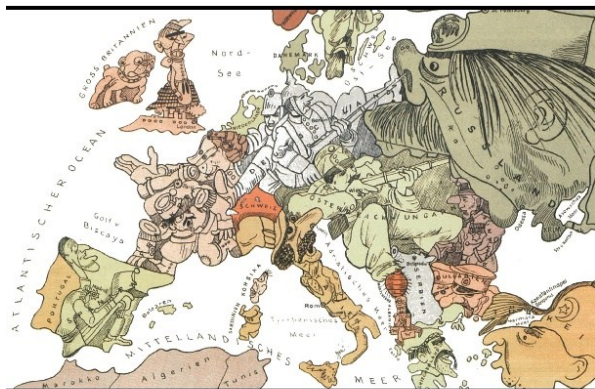
V rámci vzdelávacích podujatí šlo o viac kategórií. Predstavovala ich odborná pokračujúca výstava z roku 2024 *Prvá svetová vojna v prameňoch a dobovej tlači* dostupná do júna 2025 (videlo ju 227 návštevníkov). K výstave bol pripravený edukačný program, prednášky, workshopy (pod názvom 1. svetová vojna – 9x, celkovo návštevnosť 165). Nová odborná výstava *Ora pro nobis* bola zameraná na náboženskú spisbu. Pozostáva podobne z panelovej časti a z expozície s historickými tlačami, pričom verejnosti bude dostupná od septembra 2025 do februára 2026. Do konca roka 2025 ju videlo 109 záujemcov.

Záujem zo strany študentov, škôl bol aj o tematicky ladený edukačný program spojený s workshopom *Ako vznikla kniha, Ako vzniklo písmo* (6x, 104 návštevníkov). Všetky podujatia boli pre verejnosť dostupné zdarma.

V ŠST sme 12.12.2025 z prevádzkových dôvodov zrealizovali aj vedecký seminár *Minulosť našich predkov: z dejín mesta Prešova a jeho obyvateľov I.*, bližšie o jeho zhodnotení je v časti VVČ.

Štátna vedecká knižnica v Prešove • oddelenie historických knižničných fondov
pozyva na výstavu

PRVÁ SVETOVÁ VOJNA V PRAMEŇOCH A DOBOVEJ SPISBE

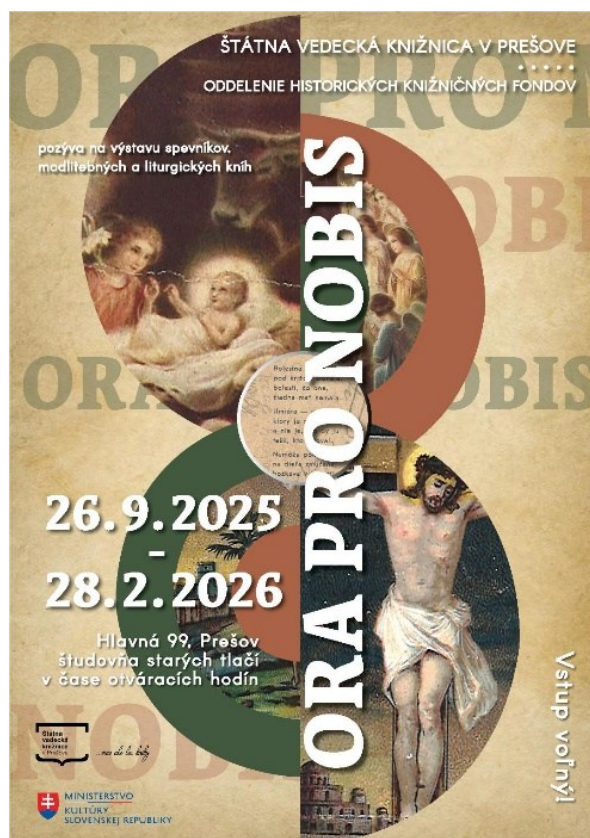
od 26. septembra 2024
do 26. júna 2025

Štátna vedecká knižnica v Prešove
Hlavná 99, študovňa starých tlačí

Vstup voľný!

Štátna
vedecká
knižnica
v Prešove

Obrázok 21 Plagát – výstava *Prvá svetová vojna v prameňoch a dobovej spisbe*

Obrázok 22 Plagát – výstava *Ora pro nobis*

4.4.3 Galéria Bibliotéka

Tento priestor Galérie Bibliotéky (GB) je verejnosti dostupný od roku 2025, nachádza sa v priestoroch bývalej čítarne na Hlavnej 99. Bol upravený pre potreby realizovania výstav a vzdelávacích podujatí pre verejnosť, najmä školy. Organizačne GB spadá pod OHKF.

V GB v rámci kultúrno-spoločenských podujatí boli zrealizované vlastné tematické výstavy kníh a ďalších dokumentov z fondu ŠVK, a to *Z Kežmarku do Prešova* (doplnená bola aj o panelovú časť, 176 návštevníkov), ktorú sme pripravili na TSK 2025, alebo *Štúrovci očami vedy a literatúry* (188 návštevníkov), ktorú sme plánovali od mája do decembra 2025, no z dôvodu realizovania stavebných prác na Námestí mládeže, bolo do GB presunutú v novembri 2025 OKIS a výstavu sme odinštalovali skôr.

V rámci vzdelávacích podujatí v GB šlo o novú odbornú panelovú výstavu s expozíciou, a to *Ludovít Štúr a jeho generácia*, o ktorú bol mimoriadny záujem (589 návštevníkov). Spočiatku bola dostupná v ŠST, po sprístupnení GB bola premiestnená do jej priestorov s termínom ukončenia v júni 2025, no pre vysoký záujem bola predĺžená do konca roka. Zameraná bola na dejiny slovenčiny, nielen na jazykovedné diela späté s osobami štúrovcov, ale aj na literárnu (beletristickú) i neliterárnu produkciu štúrovskej generácie. K výstave bol pripravený edukačný program pod názvom *Štúrovská generácia* (24 podujatí, 482 návštevníkov), podľa záujmu šlo o prednášky, workshopy. Pre študentov sme pripravili pracovné listy, pexeso, pracovali s dobovým textom. Výstava a edukačný program mali byť verejnosti dostupné pre záujem do konca roka 2025, ale z prevádzkových dôvodov pre spomenutú rekonštrukciu OKIS, boli zrušené skôr.

Obrázok 23 Expozícia výstavy L'udovít Štúr a jeho generácia

Obrázok 24 Expozícia výstavy L'udovít Štúr a jeho generácia

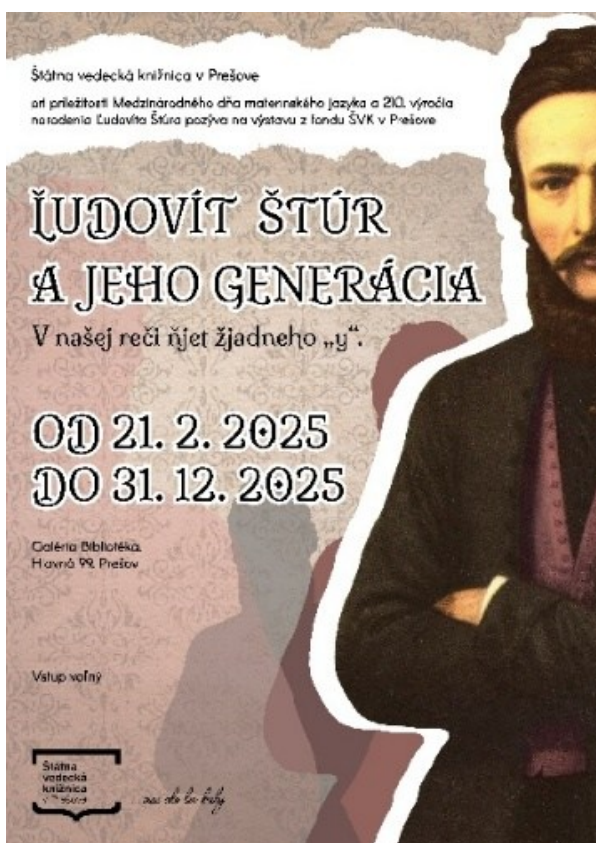
Obrázok 25 Edukačné programy pre školy k výstave L'udovít Štúr a jeho generácia

Priestor GB tak slúžil pre potreby zabezpečenia výpožičných služieb. Aj podujatia v GB boli verejnosti, študentom prístupné zdarma.

Súčasťou priestoru – interiéru GB je Window Gallery (Galéria v okne). V nej sa každý mesiac verejnosti sprístupňujú digitálne výstavy, ktoré v roku 2025 koordinovalo ODICRK. V rámci nich sa prezentovali – reprízovali dve výstavy OHKF – v júli 2025 *Imagines narrantes – Rozprávajúce obrázky* – digitálna výstava vybranej knižnej grafiky tlačí 16. storočia, ktoré sa zachovali v historických knižniciach v Prešove; v septembri 2025 *Hľa, Boží stánok je medzi ľuďmi* – digitálna výstava fotografií vybraných kostolov a chrámov (rímskokatolíckej, gréckokatolíckej a pravoslávnej konfesie), ktoré sa nachádzajú v okrese Sabinov.

V tomto priestore sme zorganizovali 24. – 25. 9. 2025 aj vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou *Vojna a svet – (cez) hranice štátov i ľudskosti (pramene, dobová tlač a literatúra)*, no viac o nej ako aj ďalších vedeckých podujatiach realizovaných v rámci VVČ (celkovo 3 podujatia, s ďalšou návštevnosťou 142) bude predstavené v inej časti správy.

V roku 2025 podujatia ŠST a GB navštívilo 2 718 návštevníkov. Priestor GB bude zasa pre potreby OHKF dostupný približne až od marca 2026, pričom prvé podujatia po úprave interiéru sú plánované počas TSK 2026.

Obrázok 26 Plagát – výstava Ľudovít Štúr a jeho generácia

Obrázok 27 Plagát – výstava Z Kežmarku do Prešova

4.4.4 Odborné výstavy

Prvá svetová vojna v prameňoch a dobovej spisbe, ŠST, 26. 9. 2024 – 26. 6. 2025.

Výstavou sme si pripomenuli 110. výročie vypuknutia 1. svetovej vojny. Na základe odbornej a dobovej spisby (ako dobová tlač, periodiká) a prameňov (kroniky, edície prameňov) sa rekonštruovala časť udalostí, predstavili sa osobnosti doma i vo svete. Výstava poukázala na pamiatky knižnej kultúry z daného obdobia, na život v meste Prešov, ako aj na reflexiu vojny v literárnej tvorbe. Venovala sa aj vzniku 1. ČSR ako výsledku vzniku novej mapy Európy. Pozostávala z panelovej a expozičnej časti, kde sme sprístupnili staré tlače, periodiká a iné dokumenty (ako výročné správy škôl, štatistiky, legionársku literatúru), ktoré sa zachovali najmä v ŠVK. Výstava bola lektorovaná, pre záujemcov a študentov sme pripravili sprievodný edukačný program, pracovné listy, návštevníci si vyskúšali prácu s dobovými dokumentmi a tlačou, štátnou heraldikou.

Ľudovít Štúr a jeho generácia : V našej reči ňjet žjadneho "y", Galéria Bibliotéka, 21. 2. – 30. 6. 2025, predĺžená do 31. 12. 2025.

Výstava usporiadaná pri príležitosti Medzinárodného dňa materinského jazyka a 210. výročia narodenia Ľudovíta Štúra. V rámci panelovej časti bola v rámci odborných textov vytvorená pomyselná časová os od prelomu 18. a 19. storočia, ktorá v historicko-spoločenskom kontexte ponúkala návštevníkom možnosť oboznámiť sa zo širšieho pohľadu nielen s dejinným vývojom slovenského národného spoločenstva, ale aj časťou dejín spisovnej slovenčiny (2. kodifikácia). V kontexte boli predstavené historické udalosti od osvietenských reforiem, ktoré vytvorili pôdu pre rozvoj národných jazykov v Uhorsku, cez Štúrovu kodifikáciu spisovnej slovenčiny (1843), hodžovsko-hattalovskú reformu štúrovskej slovenčiny (1852) až po Memorandum národa slovenského a vznik Matice slovenskej. V expozičnej časti výstavy boli v rámci dejín knižnej kultúry prezentované staré tlače z historického fondu ŠVK – almanachy spojené so štúrovskou generáciou, základné diela Ľ. Štúra, J. M. Hurbana a M. M. Hodžu, ale aj výber z beletristickej produkcie štúrovskej generácie v 2. polovici 19. storočia. Záujemcom o výstavu bolo v súvislosti s mestom Prešov a východoslovenským regiónom prezentované aj dielo súputníka štúrovskej generácie – Jonáša Záborského. Svoje miesto v rámci výstavy našli aj faksimilné vydania diel Ľ. Štúra, M. M. Hodžu či J. M. Hurbana z 1. polovice 20. storočia. Výstava bola lektorovaná, doplnená o vzdelávací program pre všetky typy škôl (ZŠ, SŠ, VŠ).

Vojna v Karpatoch, ŠST, 17. 3. – 27. 6. 2025

Výstava dokumentov z fondu ŠVK k problematike 1. svetovej vojny a bojov na našom území. Bola osobitne zameraná na karpatský front v rokoch 1914 – 1915 a boje na území severovýchodného Slovenska. Prezentovala vybrané vedecké monografie, odborné publikácie, zborníky k problematike vojny, organizácii rakúsko-uhorskej armády, jednotlivým bojiskám. K dispozícii pre záujemcov boli aj tituly dokumentačného charakteru mapujúce zoznamy padlých vojakov, prezentujúce cintoríny či edované vojnové denníky.

Z Kežmarku do Prešova, Galéria Bibliotéka, 7. 3. – 7. 4. 2025

Výstava prezentuje súbor kníh – dar zo školskej knižnice z Gymnázia P. O. Hviezdoslava v Kežmarku, ktorá sa stala súčasťou knižného fondu ŠVK. Vďaka spolupráci s touto školskou inštitúciou sme obohatili náš fond o viaceré tituly najmä z českej a slovenskej literatúry, časť z nich patrí k historickým tlačiam, časť reprezentuje knižnú produkciu

medzivojnového obdobia 1. Československej republiky, prekladovú literatúru 2. polovice 20. storočia. Väčšina získaných diel už v danom období predstavovala „čítankovú“ literatúru, ktorá je aj dodnes súčasťou vyučovacieho procesu na školách. Výstava pozostávala z panelovej aj expozičnej časti.

Štúrovci očami vedy a literatúry, Galéria Bibliotéka, 2. 5. 2025 – 31. 12. 2025

Výstava staršej i novej primárnej i sekundárnej literatúry zaoberajúcej sa Ľudovítom Štúrom a jeho generačnými druhmi. Prezentovala nielen starší ale aj novší prehľad jazykového a literárneho výskumu, literárne spracovanie, reflexiu a reinterpretáciu určenú mladšej generácii záujemcov.

Dom modlitby, ŠST, 1. 9. – 30. 9. 2025

Výstava predstavila výber knižných titulov slovenskej proveniencie, ktoré sa venujú rôznym kresťanským denomináciám (rímskokatolíckej, evanjelickej, gréckokatolíckej či pravoslávnej konfesie), v duchu ekumenizmu a v kontexte dokumentovania sakrálnej architektúry, kostolov, chrámov – Božích stánkov a domov. Výstavu sme sprístupnili počas celoslovenského podujatia „Dni európskeho kultúrneho dedičstva 2025“, ktoré bolo zamerané na tému „Architektonické dedičstvo. Okná do minulosti, dvere do budúcnosti.“

Ora pro nobis, ŠST, 26. 9. 2025 – 28. 2. 2026

Výstava spevníkov, modlitebných a liturgických kníh a ďalšej literatúry spojenej s vierou, duchovným životom. Pozostávala z panelovej a expozičnej časti. Verejnosti sa sprístupnili ukážky Biblií, liturgických kníh viacerých konfesií (z kresťanského prostredia je zastúpená najmä rímskokatolícka a evanjelická cirkev). Záujemcov oboznámila aj s ďalšími svätými knihami monoteistických náboženstiev – ako je islam (napr. Korán), judaizmus (jedným z dvoch najdôležitejších náboženských textov – Talmudom), ale aj s ukázkami spojenými s východnými náboženstvami (budhizmus, taoizmus). Súčasťou výstavy boli aj publikácie zamerané na cirkevné dejiny, jednotlivé náboženstvá (vierouka, sviatky) a texty, ktoré privádzajú človeka k osobnej zbožnosti.

Svet náboženstiev, ŠST, 15. 10. – 30. 11. 2025

Výstava prezentovala výber knižných titulov novej spisby, ktoré sa venujú predstaveniu rôznych náboženstiev sveta, s ktorými sa dnešný človek stretáva. Okrem kresťanských denominácií prezentujú aj budhizmus, judaizmus alebo islam. Obraz o rozmanitosti viery a duchovných veciach človeka dopĺňali encyklopedicky ladené diela zaujímavé aj svojou vizuálnou stránkou.

4.4.5 Edičná a vydavateľská činnosť OHKF

Počet plánovaných edičných titulov na rok 2025 bol v ŠVK 4 o náklade 660 ks. Z plánovaných 4 edičných titulov boli vydané všetky. Na OHKF ukazovateľ pozostával z 3 nových publikácií a bol navýšený o 3 tituly. ODICRK vydalo 1 publikáciu o náklade 300 Ks (titul je nepredajný).

Na OHKF sa teda podarilo vydať 5 edičných titulov v printovej forme (zborník, odbornú publikáciu – katalóg z výstavy, odbornú publikáciu, vedeckú monografiu a edíciu prameňa) a 1 v elektronickej podobe (zborník). Edičné tituly vydané v printovej podobe sú dostupné v e-shope.

Interdisciplinárne ladený zborník *Status belli II. – Vojna a školstvo – vojna a spoločnosť – vojna a každodenný život* vyšiel v printovej podobe. Zostavili ho M. Domenová a L. Němcová. Zaradené doňho boli viaceré príspevky, ktoré zazneli v roku 2024 na vedeckej konferencii *Vojna a školstvo – vojna a spoločnosť – vojna a každodenný život (pramene, dobová tlač a literatúra)* v termíne 18. – 19. 6. 2024, ktorú knižnica zorganizovala v spolupráci so Slovenskou historickou spoločnosťou pri SAV – sekciou pre dejiny knižnej kultúry. Pripomenuli sme si ňou 110. výročie vypuknutia 1. svetovej vojny. Príspevky (v počte 25) boli rozdelené v zborníku do piatich rubriek, a to *Vojna a spoločnosť* (mestá, osobnosti, život, kultúra), v ktorej sú vojnové udalosti a ich priebeh, dopad či pamätníky prezentované na príklade viacerých lokalít (Prešov, Kežmarok, Kremnička); *Vojna v prameňoch*; *Školstvo vo vojne i mimo nej* (napr. v lokalitách Prešov, Jasov, Košice, Malacky); *Knižná kultúra v časoch nepokoja*; *Jazyk a literatúra – reflexia, súčinnosť*. Do nich boli tematicky zaradené jednotlivé príspevky. Vychádzali z primárnych prameňov, archiválií, starých tlačí, príležitostných tlačí, dobovej periodickej tlače, kroník, pohľadníc, denníka, výročných správ škôl, súdobej literatúry. Priestor sa ponechal aj na reflexiu vojny s dôrazom na ukrajinské prostredie. Autori priniesli nové poznatky, ktoré posunuli výskum, otvorili ďalšie otázky bádania, potrebu komparácie, interpretácie a adekvátneho sprístupňovania poznatkov nielen pre odbornú verejnosť.

Interdisciplinárne ladený recenzovaný zborník *Duchovná kultúra pod Karpatmi v hodnotových interakciách I.* Zostavila M. Domenová, L. Němcová. Predstavuje čiastkový výstup z vedeckého kolokvia pod názvom *Duchovná kultúra pod Karpatmi v hodnotových interakciách I. : osobnosti – pramene – dejiny*, ktoré bolo usporiadané v ŠVK (28. 2. 2024) v rámci celoslovenského projektu „Rok kresťanskej kultúry“ 2024. Šlo o projekt, ktorého snahou bolo priblížiť spoločnosti kresťanskú kultúru, a to prostredníctvom kultúrnych a odborných podujatí. Obsahuje osem príspevkov – štúdií. Prešovu a ŠVK sa venuje štúdia z oblasti slavistiky, ktorá má aj hodnotiaci a prehľadový príspevok v kontexte bibliografie (napr. článkovej, personálnej). Osobitný priestor mala gréckokatolícka cirkev, oblasť historickej Mukačevskej eparchie a terajšej Prešovskej eparchie, ako Eparchiálna knižnica a jej dobové katalógy, schematizmy ako historický prameň, ale aj pôsobenie osobností – kňazov na život vtedajšieho obyvateľstva v eparchii. Z pohľadu osobností sa poukázalo na kázňovú prózu Jonáša Záborského, význam rusínskej inteligencie v období 1. ČSR. Interkonfesionálna komunikácia, hodnotový obraz myslenia človeka sa zachoval najmä v písomnej, literárnej tradícii o čom svedčia rozmanité písomné pamiatky. Gréckokatolícka literárna tradícia pod Karpatmi sa predstavila na príklade tvorby Jána Juhaseviča a priestor dostala aj eschatologická téma v cyrilských poučiteľných textoch karpatského pôvodu. Jednotlivé štúdiá prezentujú nový výskum bádateľov, ktorý je práve pre bádanie

a prezentovanie poznatkov kľúčový pre naše dejiny, ich poznávanie a odhaľovanie súvislosti.

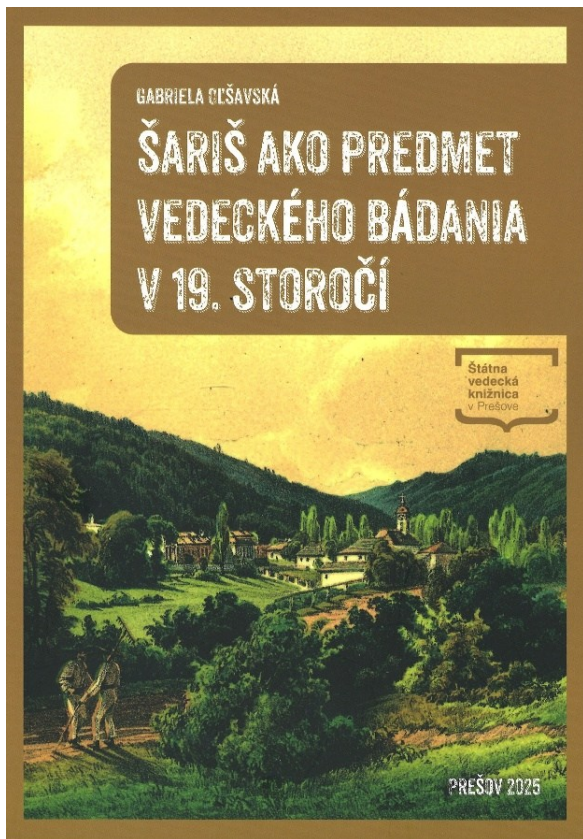
Odborná publikácia M. Čentéšovej *Prvá svetová vojna v prameňoch a dobovej spisbe* predstavuje katalóg z výstavy, ktorý je venovaný téme prvej svetovej vojny na základe dobovej tlače zachovanej primárne v historickom fonde ŠVK. Vznikol na základe odbornej výstavy, ktorá mu predchádzala (*Prvá svetová vojna v prameňoch a dobovej spisbe*, september 2024 – jún 2025). Publikácia pozostáva z dvoch častí. Prvá textová časť je vstupná, ale zároveň predstavuje odbornú štúdiu prezentujúcu koncepciu výstavy a zachované tlače v dobovom kontexte. Obsahovo sa katalóg zameriava na niekoľko tematických okruhov, zahŕňajú regionálne dejiny, konkrétne Šarišskú stolicu a mesto Prešov v období vojny s osobitným zreteľom na zdravotníctvo a školstvo v období ofenzívy ruských vojsk na prelome rokov 1914 a 1915 (tzv. Karpatský front). V ďalšej časti sa venuje téme knižnej kultúry v čase vojny s dôrazom na tlačiarenskú produkciu a vydávanie periodík; obsahovú skladbu uzatvára téma československého odboja a legionárskej literatúry. V obrazovej – katalógovej časti sú prezentované ukážky – titulné listy, vizuálne zaujímavé časti vystavených diel, ilustrácie, karikatúry, fotografie, úryvky z diel a pod., ktoré ilustrujú danú problematiku. V závere možno nájsť zoznam všetkých tlačí, ktoré boli súčasťou výstavy.

V roku 2024 sme vydali publikáciu M. Ondriovej *Vyšné Ružbachy v novoveku: Protokol 1695 – [1836]* e-book. Pre jej obsah a nadregionálny charakter sme sa ju rozhodli vydať aj v printovej podobe. Predstavuje monografiu a kritickú pramennú edíciu. Protokol (zachovaný v Krajskom múzeu v Prešove) sa týka predovšetkým Vyšných Ružbách, no zápisy sa dotýkajú aj dejín Spiša a čiastočne lokalít zo zálohovaného územia Poľska. Okrem predstavenia a analýzy prameňa sa v historickom exkurze publikácia venuje dejinám správy v novoveku, cirkevným pomerom. Faktografia v protokole je porovnaná s ďalšími relevantnými informačnými zdrojmi, pričom sa upozorňuje na nové zistené historické skutočnosti.

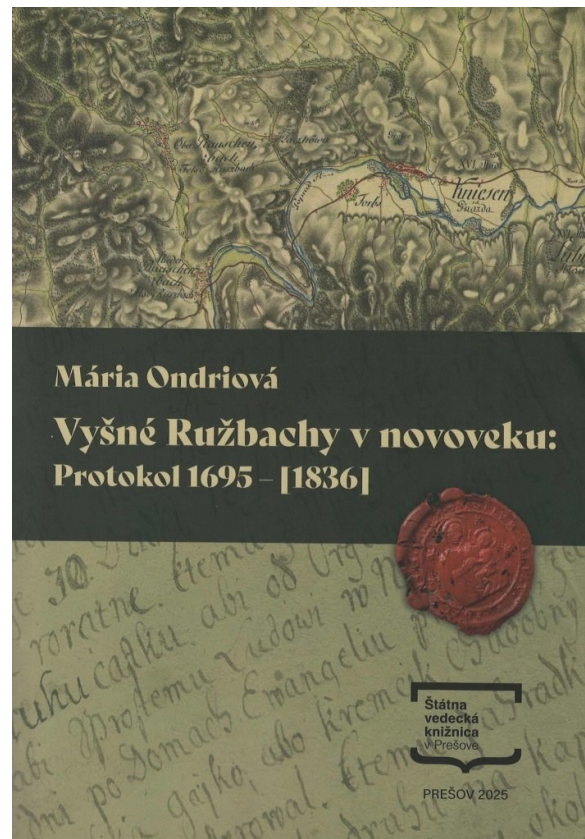
Podobne v roku 2024 vyšla ako e-book vedecká monografia G. Olšavskej *Šariš ako predmet vedeckého bádania v 19. storočí*. Aj tú sme pre jej obsah a potenciál vydali tlačou. Publikácia predstavuje diela vybraných autorov Gašpara Tahyho, Ernesta Tomáša Teodora Kriegera, Eduarda Samuela Bartscha a Jana Nepomuka Woldřicha, publikované v 19. storočí, ktoré si kládli za cieľ predstaviť región Šariša, Šarišskú stolicu. Je členená do piatich kapitol. V prvej kapitole je priblížený vývoj územia Šariša a jeho formovanie od kráľovského komitátu cez šľachtickú stolicu až po župu. V druhej až piatej kapitole sú postupne chronologicky predstavené analyzované práce, pričom faktografiu týkajúcu sa predovšetkým dejín, historických architektonických pamiatok autorka komparuje so súčasnou odbornou literatúrou. Monografia sa venuje dejinám regiónu, ako aj problematike (historickej) geografie a s tým spojenými tematickými okruhmi, ktoré dokumentujú stav bádania, podobu a život na Šariši v období 19. storočia.

Pre potreby prezentácie knižnice a jej historického knižného fondu sme vydali odbornú publikáciu M. Domenovej *Klenoty Štátnej vedeckej knižnice v Prešove I.* v printovej podobe – 2. vydanie. Jej súčasťou je aj obrazová – katalógová časť. Predstavujeme v nej časť zaujímavých a vzácnych historických tlačí, rukopisov (cyrilských, resp. cirkevno-slovanských, katalógy osobných knižníc) z obdobia 16. – 19. storočia nielen slovacikálneho charakteru, z viacerých vedných odborov, ktoré ŠVK vlastní a sprístupňuje.

Dokumenty sú predstavené po autorskej, obsahovej a vizuálnej stránke, s prepojením na provenienciu.

Obrázok 28 Obálka publikácie „Šariš ako predmet vedeckého bádania v 19. storočí“

Obrázok 29 Obálka publikácie „Vyšné Ružbachy v novoveku: Protokol 1695 – [1836]“

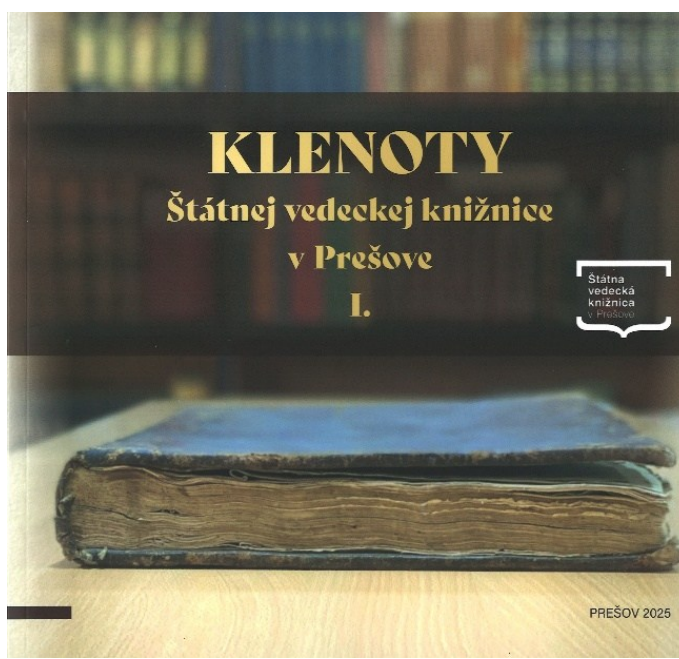
Obrázok 30 Obálka publikácie „Prvá svetová vojna v prameňoch a dobovej spisbe“

Obrázok 21 Obálka publikácie „Duchovná kultúra pod Karpátmi v hodnotových interakciách I.“

Obrázok 32 Obálka publikácie „Status Belli II.“

Obrázok 33 Obálka publikácie „Klenoty Štátnej vedeckej knižnice v Prešove I.“

Edičné tituly z roku 2025:

1. ČENTÉŠOVÁ, Mariana. *Prvá svetová vojna v prameňoch a dobovej spisbe : katalóg výstavy*. Prešov: ŠVK v Prešove, 2025. 84 s. ISBN 978-80-69136-06-9.
2. DOMENOVÁ, Marcela. *Klenoty Štátnej vedeckej knižnice v Prešove I*. 2. vydanie. Prešov: ŠVK v Prešove, 2025. 63 s. ISBN 978-80-69136-08-3.
3. *Duchovná kultúra pod Karpatmi v hodnotových interakciách I*. Eds. Marcela Domenová, Lucia Němcová. Prešov: ŠVK v Prešove, 2025. 176, [2]. ISBN 978-80-69136-07-6 (PDF)
4. OLŠAVSKÁ, Gabriela. *Šariš ako predmet vedeckého bádania v 19. storočí*. Prešov: ŠVK v Prešove, 2025. 160 s. ISBN 978-80-69136-03-8.
5. ONDRIOVÁ, Mária. *Vyšné Ružbachy v novoveku: Protokol 1695 – [1836]*. Prešov: ŠVK v Prešove, 2025. 151 s. ISBN 978-80-69136-01-4.
6. *Status belli II. : Vojna a školstvo – vojna a spoločnosť – vojna a každodenný život*. Eds. Marcela Domenová, Lucia Němcová. Prešov: ŠVK v Prešove, 2025. 378, [2] s. ISBN 978-80-69136-05-2.

Jednotlivé edičné tituly OHKF sú dostupné v e-shope knižnice.

V roku 2025 sme prezentovali našu edičnú činnosť aj na samostatnom podujatí (18. 6. 2025) pod názvom *Pramene – osobnosti – pamiatky*. Šlo o výber edičných titulov (zborníky, monografia, odborné publikácie či katalóg) z produkcie oddelenia, ktoré vyšli v rokoch 2023 – 2024. Boli zamerané na problematiku výskumu dejín východného Slovenska, dejín knižnej kultúry a vychádzali z výskumu primárnej archívnej bázy, historických prameňov, starých tlačí či rukopisov. Vybrané tituly sa venovali aj problematike prírodných vied, vojnových dejín a významným osobnostiam nadregionálneho charakteru, čo súviselo aj s konferenčnou

činnosťou pracoviska. Prezentáciu vybraného edičného titulu mimo priestorov ŠVK sme posunuli na začiatok roka 2026.

4.4.6 Výskumná činnosť OHKF

V rámci výskumnej činnosti v roku 2025: a) uskutočniť **5** prezentácií na odborných/vedeckých podujatiach, z toho 1 v zahraničí; b) publikovať min. **5** výstupov v časopisoch, zborníkoch; c) pripraviť, organizovať a realizovať **4** vedecké podujatia.

OHKF je útvarom, ktorý má požiadavky na odborný potenciál a primeranú kvalifikáciu zamestnancov (vzdelanie, orientáciu v problematike v ich vecnej pôsobnosti, jazykové kompetencie). V roku 2025 sa na oddelení mohli naďalej realizovať aktivity spojené s vedeckovýskumnou činnosťou, keďže knižnica má *Osvedčenie o spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj* od Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Vedeckovýskumná činnosť sa realizovala dominantne v oblasti práce s primárnou pramennou bázou v podobe starých tlačí, periodickej tlače (pravé a nepravé periodiká) z vlastného HKF, t. j. s materiálom s vročením do roku 1918, ale aj z fondov iných knižníc, archívov (štátnych, súkromných), múzeí. V tomto prípade šlo o problematiku cirkevných dejín, hospodárskych dejín (pivovarníctvo), dejín školstva a vojnových dejín pre potreby prezentačných aktivít pracoviska. Šlo o problematiku výskumu dejín knižnej kultúry v rámci dejín regiónu Šariša a Spiša. Jednotlivé okruhy konkrétnych vedeckovýskumných úloh boli: 1) jazyk a literatúra, dejiny školstva 2) medzivojnové obdobie, svetové vojny a život v/po vojne, 3) cirkevné dejiny, duchovný život a knižná kultúra, 4) hospodárske dejiny a pramene k ich výskumu 5) heuristika pramennej bázy a literatúry, spracovanie a analýza dokumentov pri príprave a realizácii viacerých odborných podujatí OHKF (konferencie, publikačná a výstavná činnosť), výskum materiálov uložených v iných fondových a pamäťových inštitúciách. Parciálne výstupy boli podľa kontraktu zrealizované, časť výstupov sa odrazí aj v rokoch 2026 – 2027, napr. podľa termínov vydania knižných titulov, štúdií v zborníkoch, aktuálnych autorských výstav OHKF a pod.

Partnerská spolupráca

Počas roka 2025 OHKF pracovne komunikovalo s viacerými knižnicami (napr. SNK), ale predovšetkým s vedeckými a akademickými pracoviskami na Slovensku (ako FF PU v Prešove, PF UK v Bratislave) i v cudzine (Poľsko – Krakov, Varšava, Ukrajina – Užhorod). Profesionálnymi združeniami (SAK, Sekcia pre bibliografiu SDRUK-u v ČR). Pracovná komunikácia ďalej prebiehala aj s regionálnymi knižnicami, fondovými a pamäťovými inštitúciami, a to vo viacerých kontextoch. Patrili k nim konzultácie, pracovné stretnutia, ale aj budovanie kolegiálnych vzťahov pri výskume regionálnych dejín, retrospektívnej bibliografie a dejín knižnej kultúry či poskytovanie služieb a odborných informácií (overenie výskytu dokumentov, možnosti štúdia dokumentov, digitalizácia, akvizičná politika). Zrealizovali sme aj výskum (ŠA v Prešove a jeho pracoviská (špec. pracovisko Levoča), ŠA v Košiciach, Archív gréckokatolíckeho arcibiskupstva v Prešove, Archív Východného dištriktu ECAV). M. Domenová je členkou reakčnej rady časopisu Kniha (SNK Martin), Knižnica (SNK Martin) a členkou Vedeckej rady SNK. L. Němcová je členkou redakčnej rady zborníka Spoločnosť a dejiny (Prešov) a vedeckej rady periodika Kujawsko-Pomorski Rocznik Biblioteczny (PL).

V rámci prezentácie našich výstav sme spolupracovali s médiami. Dňa 17. 3. 2025 prebehlo nahrávanie k výstave Ľudovít Štúr a jeho generácia (STVR, L. Mano), 4. 4. 2025 nahrávanie k výstave Ľudovít Štúr a jeho generácia (STVR, D. Gábriková). Daná reportáž bola odvysielaná v rámci televíznej relácie *Regina : všetky odtiene regiónov*, 28. 4. 2025. Dostupné z: <https://www.stvr.sk/televizia/archiv/14356/529161#404>

V rámci odbornej aj zahraničnej spolupráce malo zastúpenie OHKF ŠVK v Prešove na *XXVII. kolokviu českých, moravských a slovenských bibliografov* v Plzni. Odborným garantom podujatia bola doc. M. Domenová za Slovensko, delegovaná za SAK.

V roku 2025 sme realizovali aj pracovnú cestu do Židovského historického inštitútu Emanuela Ringelbluma vo Varšave (Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma), a to vo veci spolupráce na úrovni konzultácie spracovania dokumentov (hebraiká), konferenčnej a publikačnej činnosti.

a) uskutočniť 5 prezentácií na odborných/vedeckých podujatiach, z toho 1 v zahraničí

Zamestnanci OHKF mali uskutočniť 5 aktívnych prezentácií – príspevkov na vedeckých podujatiach, z toho 1 v zahraničí. V roku 2025 sa nám podarilo realizovať formou aktívneho vystúpenia (referáty) na odborných a vedeckých konferenciách, kolokviách na Slovensku (ŠVK Prešov, Prešovská univerzita v Prešove, ŠVK v Košiciach, SNK v Martine) šesť krát a dvakrát v cudzine (Plzeň, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje), plánovaný ukazovateľ bol teda prekročený.

Vedecké konferencie, kolokviá – prehľad aktívnych vystúpení s referátom v roku 2025:

1. ČENTÉŠOVÁ, Mariana. Farská knižnica v Osikove: Príklad farskej knižnice na šarišskom vidieku v 18. a 19. storočí vo svetle archívnych prameňov In: *Tlače 16. storočia a knižná kultúra*. Košice, ŠVK v Košiciach, 20. 2. 2025, vedecká konferencia.
2. DOMENOVÁ, Marcela. Pivovarníctvo v Prešove – pramenná báza a stav výskumu. In: *XXVII. kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografů*. Plzeň, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, 20. 10. 2025, medzinárodné kolokvium.
3. DOMENOVÁ, Marcela, NACHAJOVÁ, Mária. Ivan Hvat' a jeho knižnica (z Rešova do Prešova). In: *Duchovná kultúra pod Karpatmi v hodnotových interakciách II*. Prešov, ŠVK v Prešove, 19. 6. 2025, vedecké kolokvium s medzinárodnou účasťou.
4. NĚMCOVÁ, Lucia. Smrť a jej literárne spracovanie na stránkach prvorepublikových čítaniek. In: *Téma smrti pre život – umelecká literatúra pre deti a mládež v literárnovedných a didaktických súvislostiach*. Prešov. Inštitút prekladateľstva a tlmočníctva Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove, 26. 3. 2025, vedecká konferencia.
5. NĚMCOVÁ, Lucia. Smrť a jej literárne spracovanie na stránkach prvorepublikových čítaniek pre vyššie triedy slovenských stredných škôl. In: *Duchovná kultúra pod Karpatmi v hodnotových interakciách II*. Prešov, ŠVK v Prešove, 18. 6. 2025, vedecké kolokvium s medzinárodnou účasťou.

6. ONDRIOVÁ, Mária. Farské knižnice v Kežmarskom dekanáte. In: *Z dejín knižného trhu v kontexte obchodných i osobných vzťahov*. Martin, Slovenská národná knižnica, 29. 4. 2025, medzinárodná vedecká konferencia.
7. ONDRIOVÁ, Mária. Pivo v Červenom kláštore. In: *XXVII. kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografů*. Plzeň, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, 20. 10. 2025, medzinárodné kolokvium
8. OLŠAVSKÁ, Gabriela. Cirkevný život evanjelikov v Prešove v medzivojnovom období. In: *Vojna a svet – (cez) hranice štátov i ľudskosti (pramene, dobová tlač a literatúra)*. Prešov, ŠVK v Prešove, 25. 9. 2025, vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou

b) publikovať min. 5 výstupov v časopisoch, zborníkoch

V rámci publikačnej činnosti sme plánovali 5 výskumných výstupov (články, štúdie, kapitoly v odborných publikáciách, zborníkoch, periodikách), pričom sa nám podarilo v roku 2025 publikovať 7 výstupov v týchto požadovaných kategóriách (plnenie je na 140 %).

Okrem nich nám navyše vyšli v tlači menšie výstupy v podobe správ, interview, anotácií/recenzií v počte 8, ktoré sú mimo kontraktu.

Navyše na sociálnej sieti – Facebooku knižnice sme zverejnili v pravidelných dvojtýždňových cykloch príspevky v rubrike *Minulosť známa neznáma*, ktorá prezentuje zaujímavé a unikátne historické dokumenty. Podľa podujatí a aktualít sme priebežne prispeli aj do rubriky *Za dverami našej knižnice* a *Čo sa u nás konalo*. Všetky aktivity OHKF sme prezentovali aj na Instagrame knižnice. Správou FB a IG knižnice zodpovedajú zamestnanci mimo OHKF.

Publikačná činnosť z výskumných výstupov – čiastkové výstupy v roku 2025:

1. ČENTÉŠOVÁ, Mariana. Farská knižnica v Osikove: príklad farskej knižnice na šarišskom vidieku v 18. a 19. storočí vo svetle archívnych prameňov. In: KURUCOVÁ, Angela, FENIKOVÁ ČARNOGURSKÁ, Martina (eds). *Tlače 16. storočia a knižná kultúra: zborník z konferencie*. Košice: ŠVK v Košiciach, 2025, s. 173 – 192. ISBN 978-80-85328-78-3.
2. ČENTÉŠOVÁ, Mariana. Veľká vojna na stránkach dobovej tlače: každodennosť v regióne – odboj v politike – vojna v literature. In: *Prvá svetová vojna v prameňoch a dobovej spisbe. Katalóg výstavy*. Prešov: OHKF ŠVK v Prešove, 2025, s. 13 – 28. ISBN 978-80-69136-06-9.
3. DOMENOVÁ, Marcela. Eparchiálna knižnica v Prešove a problematika jej rekonštrukcie (od katalógov k fondu alebo hľadá sa Duchnovič...). In: *Slavica Slovaca*. Roč. 60, 2025, č. 1, s. 41 – 57. ISSN 0037-6787 (print). ISSN 1336-2364 (online).
4. DOMENOVÁ, Marcela, NACHAJOVÁ, Mária. Slavistika v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove. In: *Duchovná kultúra pod Karpatmi v hodnotových interakciách I*. Eds.

- Marcela Domenová, Lucia Němcová. Prešov: ŠVK v Prešove, 2025, s. 7 – 30. ISBN 978-80-69136-07-6 (PDF).
5. NĚMCOVÁ, Lucia. Smrť a jej literárne spracovanie na stránkach prvorepublikových čítaniek pre nižšie triedy slovenských stredných škôl. In: PETRÍKOVÁ, Martina (ed.). *Téma smrti pre život – umelecká literatúra pre deti a mládež v literárnovedných a didaktických súvislostiach 2 : kontext a kontinuita*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2025, s. 32 – 44. ISBN 978-80-555-3535-8. [elektronický zdroj]. Dostupné z: <https://elibrary.pulib.sk/elpub/document/isbn/9788055535258>
 6. ONDRIOVÁ, Mária. Vojnové udalosti v kronikách obcí a škôl v okrese Stará Ľubovňa. In: *Status belli II. Vojna a školstvo – vojna a spoločnosť – vojna a každodenný život*. Eds. Marcela Domenová, Lucia Němcová. Prešov: ŠVK v Prešove, 2025, s. 178 – 188. ISBN 978-80-69136-05-2.
 7. OLŠAVSKÁ, Gabriela. Ľudová a meštianska dievčenská škola I. evanjelickej a. v. cirkevnej obce v Prešove počas 1. svetovej vojny. In: *Status belli II. Vojna a školstvo – vojna a spoločnosť – vojna a každodenný život*. Eds. Marcela Domenová, Lucia Němcová. Prešov: ŠVK v Prešove, 2025, s. 231 – 248. ISBN 978-80-69136-05-2.

Ďalšie menšie publikačné výstupy:

1. ČENTÉŠOVÁ, Mariana. Vedecká konferencia Vojna a svet – (cez) hranice štátov i ľudskosti (pramene, dobová tlač a literatúra) v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove. Prešov, 24. – 25. september 2025. In: *Dejiny – internetový časopis Inštitútu histórie FF PU v Prešove*, 2025, č. 2, s. 174 – 176. ISSN 1337-0707. Dostupné z: http://dejiny.unipo.sk/PDF/2025/Dejiny_2_2025.pdf
2. ČENTÉŠOVÁ, Mariana. Ľudovít Štúr a jeho generácia (V našej reči njät žiadneho „y“) – výstava v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove sprístupnená od 21. 2. 2025. In: *Spoločnosť a dejiny VII. (človek – osobnosť – pamiatky)*. Ed. M. Domenová. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2025, s. 83 – 85. ISBN 978-80-555-3646-0. Dostupné z: <https://elibrary.pulib.sk/elpub/document/isbn/9788055536460>
3. ČENTÉŠOVÁ, Mariana. DOMENOVÁ, Marcela. Klenoty štátnej vedeckej knižnice v Prešove i. Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2024. 63 s. ISBN 978-80-89614-94-3. In: *Kniha / Acta Culturae Librorum / Časopis pre výskum dejín knižnej kultúry*. 2025, č. 2, s. 165 – 166. ISSN 2989-4158.
4. ČENTÉŠOVÁ, Mariana. DOMENOVÁ, Marcela. Vojnu treba začať tak, aby sa zdalo, že sa neusiluje o nič iné než o mier (Bellum ita suscipiatur, ut nihil aliud nisi pax quasita videatur): katalóg výstavy. Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2024. 82, [1] s. ISBN 978-80-89614-95-0. In: *Dejiny - internetový časopis Inštitútu histórie FF PU v Prešove*, 2025, č. 1, s. 114 – 115. ISSN 1337-0707. Dostupné z: <http://dejiny.unipo.sk/Blog%20Posts/dejiny-12025.html>
5. ČENTÉŠOVÁ, Mariana. KRCHNÁKOVÁ, Lucia. Kremnickí lekárnici od konca stredoveku do polovice 20. storočia. Kremnica: Národná banka Slovenska-Múzeum mincí a medailí Kremnica, 2023. 95 s. ISBN 978-80-8043-357-7. In: *Spoločnosť a dejiny VII. (človek – osobnosť – pamiatky)*. Ed. Marcela Domenová. Prešov:

Prešovská univerzita v Prešove, 2025, s. 92. ISBN 978-80-555-3646-0. Dostupné z: <https://elibrary.pulib.sk/elpub/document/isbn/9788055536460>

6. ČENTÉŠOVÁ, Mariana. ONDRIOVÁ, Mária. Vyšné Ružbachy v novoveku: Protokol 1695 – [1836]. Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2025. 151 s. ISBN 978-80-69136-01-4. In: *Dejiny- internetový časopis Inštitútu histórie FF PU v Prešove*, 2025, č. 2, s. 164 – 165. ISSN 1337-0707. Dostupné z: http://dejiny.unipo.sk/PDF/2025/Dejiny_2_2025.pdf
7. ONDRIOVÁ, Mária. BALEGOVÁ, Jana. Juraj Wernher. Saeculi laus ampla sui. Košice: Equilinia, 2024. 248 s. ISBN 978-80-974749-6-6. In: *Spoločnosť a dejiny VII. (človek – osobnosť – pamiatky)*. Ed. Marcela Domenová. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2025, s. 98 – 99. ISBN 978-80-555-3646-0. Dostupné z: <https://elibrary.pulib.sk/elpub/document/isbn/9788055536460>.
8. ONDRIOVÁ, Mária. Duchovná kultúra pod Karpatmi v hodnotových interakciách II. Prešov, 18. – 19. jún 2025. In: *Spoločnosť a dejiny VII. (človek – osobnosť – pamiatky)*. Ed. Marcela Domenová. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2025, s. 85 – 87. ISBN 978-80-555-3646-0. Dostupné z: <https://elibrary.pulib.sk/elpub/document/isbn/9788055536460>.

Obrázok 34 Prezentácia edičnej činnosti OHKF „Pramene – osobnosti – pamiatky“, 18. 6. 2025

c) pripraviť, organizovať a realizovať 4 vedecké podujatia

V rámci danej zakontraktovanej činnosti sme mali v roku 2025 zrealizovať 4 podujatia s návštevnosťou 75. Do tohto ukazovateľa bolo podľa kontaktu zarátané aj podujatie ODICRK, ktoré sa prezentuje – vyhodnocuje samostatne.

V rámci odbornej činnosti malo OHKF v roku 2025 zrealizovať tri vedecké podujatia. Podarilo sa nám zrealizovať všetky, a to s celkovou návštevnosťou 142 účastníkov. Menovite šlo o slavistické kolokvium s medzinárodnou účasťou, vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou k problematike vojny a vedecký seminár zameraný na dejiny mesta Prešov. Jedno podujatie bolo zorganizované v spolupráci s bratislavským pracoviskom z FF UK. Podobne i účasť referujúcich z Česka, Poľska a Ukrajiny hodnotíme pozitívne. ŠVK je partnerom pre iné vedecké, akademické či pamäťové inštitúcie, čo má dosah na význam a záujem o tieto typy podujatí. Z dvoch podujatí je naplánované vydanie zborníkov v roku 2026.

Vedecké kolokvium s medzinárodnou účasťou *Duchovná kultúra pod Karpatmi v hodnotových interakciách II.*, termín: 18. – 19. 6. 2025, prezentačná miestnosť, Námestie mládeže, počet referátov: 18, účastníkov: 70.

Kolokvium OHKF ŠVK zorganizovalo s Pedagogickou fakultou UK (Ústavom filologických štúdií Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave – katedrou slovenského jazyka, literatúry a didaktiky). Poskytlo priestor pre odborníkov zo Slovenska, Poľska a Ukrajiny, z oblasti histórie, knihovníctva, archívnictva, teológie, jazykovedy a literárnej vedy. Referujúci sa venovali otázkam široko vnímanej duchovnosti v kontexte konfesionalnej pestrosti karpatského regiónu, dejinám knižnej kultúry s prepojením na cirkevné písomné pamiatky, jazykovede, translitológii a literárnej vede. Časť referátov sa zamerala na aktuálne výskumy kultúrnej komunikácie v písomných pamiatkach na Dolnej zemi, ale aj na primárne pramene k dejinám gréckokatolíckej cirkvi, cirkevných spoločenstiev či na diela jednotlivcov a aktivity mecénov, ktoré sú cenným zdrojom informácií o duchovnom a kultúrnom živote tohto geografického priestoru. Konferencia bola doplnená o sprievodný program, exkurziu.

Obrázok 35 Kolokvium *Duchovná kultúra pod Karpatmi v hodnotových interakciách II.*

Obrázok 36 Kolokvium *Duchovná kultúra pod Karpatmi v hodnotových interakciách II.*

Obrázok 37 Kolokvium Duchovná kultúra pod Karpatmi v hodnotových interakciách II.

Vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou *Vojna a svet – (cez) hranice štátov i ľudskosti (pramene, dobová tlač a literatúra)*, termín: 24. – 25. 9. 2025, Galéria Bibliotéka, počet referátov: 35, účastníkov: 52.

OHKF ŠVK usporiadalo ďalšiu interdisciplinárnu konferenciu venovanú problematike vojny. Cieľom bolo poskytnúť priestor pre odborníkov z oblasti histórie, archívneho, múzejníctva či knihovníctva a školstva, keďže je dôležité pripomínať si vojnové následky, osudy jednotlivcov, komunit i spoločnosti. Účastníci zo Slovenska a Poľska venovali pozornosť otázkam široko vnímanej vojny v kontexte minulosti, súčasnosti a jej reflexie, a to na základe primárnych prameňov, pamiatok i literatúry. Referáty boli rozdelené do štyroch sekcií – Jedinec a vojna, vojna v meste, mesto vo vojne; Nezabudnúť – historická pamäť; Život s Bohom, pomoc v čase vojny; Školstvo a kultúra vo vojne a po nej. Aj na ich základe bolo vidno, ako je dôležité pracovať s primárnou pramennou bázou, vedieť ju analyzovať, interpretovať a primerane odprezentovať pre súčasné generácie. Konferencia bola doplnená o sprievodný program, exkurziu.

Obrázok 38 Vedecká konferencia *Vojna a svet – (cez) hranice štátov i ľudskosti*

Vedecký seminár *Minulosť našich predkov: z dejín mesta Prešova a jeho obyvateľov I.*, termín: 12. 12. 2025, ŠST, počet referátov: 2, účastníkov: 20.

Vedecký seminár bol prvým z plánovaných podobných podujatí, ktorý poskytne priestor pre odborníkov z viacerých vedných odborov s cieľom prezentovať ich aktuálny výskum k dejinám mesta Prešova, jeho obyvateľov a významné dejinné udalosti. V roku 2025 sa prednášky zamerali na obyvateľov mesta, demografické pomery a sociálnu stratifikáciu v 15. – 16. storočí a na osobnosť Jána Kizáka – pedagóga, spisovateľa a editora gréckokatolíckej tlače. Rokovanie seminára bolo doplnené o priestor na širšiu diskusiu. Program bol doplnený o sprievodný program – prehliadku výstavy.

4.5 Činnosť oddelenia dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry

4.5.1 Informačno-dokumentačná činnosť

Oddelenie dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry je špecializovaným odborným pracoviskom knižnice s celoslovenskou pôsobnosťou. Svojou činnosťou skĺbilo dokumentačnú, knižničnú, výskumnú, čiastočne galerijnú a múzejnú činnosť do jedného celku. Významným faktorom je spôsob akým sa dokumentovanie a následné sprístupňovanie jeho výsledkov realizuje.

Hlavnou činnosťou centra je tvorba digitálnych kultúrnych objektov, ktoré sú zdarma prezentované cez vlastný webový priestor www.portalsvk.sk s cieľom sprístupniť voľne dostupné pramenné materiály jednak pre uchovanie, ale aj pre ďalší výskum v oblasti rómskej kultúry, histórie a jazyka. Za viac ako 10 rokov svojej činnosti vytvorilo digitálny obsah na tému rómskej kultúry, ktorý je vhodný nielen na prezentáciu rómskeho kultúrneho dedičstva, ale je dobrým podporným materiálom vo vzdelávaní na všetkých typoch škôl a významným výskumným zdrojom.

Po zmene organizačnej štruktúry knižnice platnej od 1. 1. 2025, do činnosti centra pribudla aj činnosť tvorby prezentačnej grafiky a audiovizuálna činnosť (predtým to bolo oddelenie informačných technológií).

V popise činnosti centra za rok 2025 uvádzame všetky aktivity, ktoré oddelenie realizovalo samostatne alebo v spolupráci s inými oddeleniami.

Digitálne kultúrne objekty – spracovanie a sprístupnenie

Ťažiskovou činnosťou dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry je tvorba digitálneho obsahu a následná prezentácia s cieľom jeho využitia na rôzne účely a pre rôzne cieľové skupiny. Celý proces tvorby začína mapovaním a identifikáciou rôznorodých prejavov rómskej kultúry v troch oblastiach: *orálna história a literatúra, hudobné dedičstvo Rómov, vrátane divadelnej činnosti, a Rómovia a remeslá vrátane výtvarného umenia*. Po analýze a selekcii zmapovaných informácií sa realizuje nahrávanie kultúrnych prejavov v teréne, pokračuje spracovávaním nahrávok až do finálnej podoby (digitálne kultúrne objekty), vrátane popisných metadát, a ich sprístupnením na prezentačnom portáli knižnice a portáli Slovakia. Hlavné typy objektov sú audio dokumenty, video dokumenty, skeny, fotografie a dokumenty.

V roku 2025 bolo spracovaných **98 digitálnych kultúrnych objektov** v kategórii video, fotografie a dokumenty. Z uvedených dokumentov sme 78 spracovali v knižnično-informačnom systéme Virtua.

Pri tvorbe video dokumentov sme sa z obsahového hľadiska zamerali na tri oblasti: *spomienkové rozprávania, hudbu a odborné príspevky z konferencie*. Podklady na spracovanie DKO boli zaznamenané prevažne v roku 2023/2024/2025.

ODICRK je celoslovenským pracoviskom, ktorého hlavnou úlohou je mapovať, dokumentovať a sprístupňovať výstupy z oblasti rómskej kultúry, jazyka a histórie. Časť našej práce je zameraná aj na realizáciu odborných podujatí a konferencií.

V roku 2025 sme spracovali a zverejnili 11 príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie s názvom *Menšinové jazyky a školstvo na Slovensku: dejiny, súčasný stav a perspektívy*, ktorú pripravila Prešovská univerzita v Prešove, Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín, partnerom bola Štátna vedecká knižnica v Prešove. Odborné príspevky z oblasti romistiky, rómskeho jazyka, kultúry a histórie v online podobe sú prínosom pre ďalší výskum v tejto oblasti či už pre študentov vysokých škôl alebo pre vedeckých pracovníkov. Zaznamenávaním a sprístupňovaním tak vznikajú dôležité pramenné materiály pre štúdiá v téme romistiky.

Sprístupnili sme tak výskumné témy ako je ***Rozvoj kompetencií pedagogických zamestnancov v oblasti rómskeho jazyka, literatúry a reálií, Rómsky jazyk a jeho miesto v školskom prostredí, Možnosti využitia literárnych textov vo vyučovacom procese***, ale aj tému ***Preklad: veda, umenie a remeslo***.

V oblasti spomienkového rozprávania vyberáme len niekoľko rozhovorov z oblasti kultúrno-spoločenského života.

Sofiya Zahova je riaditeľkou Vigdísinho Medzinárodného centra pre multilingvalizmus a interkultúrne porozumenie Islandskej univerzity. Centrum pracuje pod záštitou UNESCO, je pridruženou organizáciou Inštitútu Vigdís Finnbogadóttir pre cudzie jazyky na Islandskej univerzite. Sofiya Zahova sa primárne venuje štúdiu a výskumu rómskej literatúry v Európe, je členkou Bulharskej akadémie vied. V súčasnosti reprezentuje Island v Riadiacom výbore pre Medzinárodnú dekádu domorodých jazykov 2022-2032. Spracovaný rozhovor je segmentovaný do celkov, ktoré stručne mapujú jej aktivity, dosiahnuté míľniky a komentáre k vývoju rómskej literatúry. Je vedený v anglickom jazyku, záverečná časť je v rómskom jazyku.

Milan Berky pochádza z Lučenca a väčšinu svojho života pracoval na železnici ako vozmajster. K intenzívnejšej umeleckej tvorbe sa dostal až po strate zamestnania po takmer 35 rokoch práce. Táto zmena v živote mu dala priestor na rozvoj jeho detskej vášne – kreslenia. Jeho tvorba je zameraná predovšetkým na portréty, ktoré sa vyznačujú mimoriadnou detailnosťou a realistickosťou. Používa najmä uhlík, čím dosahuje hĺbku a výraznosť čierno-bielých diel, ktoré pôsobia takmer fotograficky. Medzi jeho diela patria portréty známych osobností, ale aj portréty obyčajných ľudí, Rómov a Rómiek z kultúrno-spoločenského a športového života. Milan Berky si získal uznanie nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí, a to aj napriek tomu, že nemá formálne umelecké vzdelanie. Získal niekoľko ocenení, vrátane prvého miesta v kategórii portrétov na medzinárodnom veľtrhu výtvarného

umenia v Českých Budějoviciach (2017) a ocenenia Inspirace za prínos do kultúry (2022). Jeho kresba – portrét irackého štátnika – bola v roku 2023 použitá na poštových známkach Iraku. Rozhovor s insitným umelcom o jeho živote a tvorbe bol zaznamenaný v Prešove.

Štefan Gorol' je pedagógom na Základnej škole v Jarovniciach, obci s najväčšou rómskou komunitou na Slovensku. V rozhovore sa venuje viacerým témam, medzi nimi aj kontradičii medzi jeho etnickým pôvodom (rómsky) a výchovou a spôsobom života, keďže ako dieťa si ho adoptovala a vychovala rodina z majority. Pôsobenie v rómskej komunite preňho bolo vstupom do odlišného sveta.

Milan Deme pochádza z Klenovca, hrá na kontrabas. Je z muzikantskej rodiny. Nemá hudobné vzdelanie, je samouk. Pôsobí v kapele Sendreiovci. Ako hudobník sa podieľal na tvorbe filmovej hudby pre film Sherlock Holmes. **Milan Oláh** pochádza z muzikantskej rodiny z Klenovca. Hrá na kontrovej viole. Pôsobí v kapele Sendreiovci a v rodinných kapelách v Klenovci. V spoločnom rozhovore v rómskom jazyku spomínajú na rodinnú hudobnú tradíciu v Klenovci.

V roku 2005 vystúpila **Janka Sendreiová** s kapelou Anyalai Gypsy Band a ďalšími sólistami v Carnegie Hall na newyorskom Manhattane. Vystúpenie malo veľký úspech. Filmový hudobný skladateľ Hans Zimmer si pre časť hudby do filmu Sherlock Holmes 2: Hra tieňov režiséra Guya Ritchieho vybral dve rómske hudobné zostavy zo Slovenska: Sendreiovcov z Kokavy nad Rimavicou a Cigánskych barónov z Gelnice. Spolu s manželom Vladom Sendreiom tvoria kapelu Sendreiovci.

V oblasti hudby sme spracovali a sprístupnili skladby tradičných rómskych piesní od rodinných cimbalových kapiel, ktoré sme v centre dokumentovali pre účely ďalšieho výskumu. Sprístupnili sme tak piesne od dievčenskej rodinnej kapely **LUNA** a doplnili sme tak dokumentačný materiál o hudobnej tradícii vo forme spomienkových rozhovorov, ktoré sme sprístupnili v roku 2024. Rodinnou kapelou s významnou hudobnou tradíciou je aj **Peter Balogh orchestra**. Skladby tradičných ľudových piesní zo Slovenska a Maďarska rovnako dopĺňajú spomienkové rozhovory s členmi kapely, ktoré sme zverejnili v roku 2024. V oblasti hudby sme spracovali a sprístupnili spomienkové rozhovory s členmi kapely **Sendreiovci Gypsy Band**, ktoré sú doplnené a tradičné rómske skladby z regiónu Klenovec.

Vo forme videa sme spracovali a sprístupnili aj podujatia, ktoré oddelenie realizovalo v predchádzajúcich rokoch.

Verejnú podujatie z cyklu Živé knihy na tému rómskeho jazyka a literatúry, ktoré sa uskutočnilo v priestoroch Divadla Viola. Živými knihami boli spisovatelia Roman Gorol' a Monika Duždová. Živou knihou bola aj bývalá sólistka divadla Romathan Lucia Krajňáková. Hudobným hosťom bol Martin Mišalko a Michaela Oračková.

Autorský projekt divadelnej skupiny Ara Art DAJORI (Mamička) je monodráma, ktorá mapuje príbehy aj témy rómskych žien na pozadí základných historických míľnikov 20. storočia. Scenár kombinuje dramatizáciu existujúcich literárnych diel aj rozprávajúcich

osobných príbehov, ktoré neboli literárne spracované, s využitím autentických dobových dokumentov.

Verejné podujatie pri príležitosti Svetového dňa Rómov. Podujatie sa uskutočnilo v spolupráci s RTVS (rok 2024) vo Veľkom štúdiu Slovenského rozhlasu na Moyzesovej ulici 7 v Košiciach a bolo realizované v rámci cyklu Živé knihy. Živými knihami boli členovia kapely Sendreiovci Gypsy Band.

Verejné podujatie z cyklu Živé knihy na tému holokaustu Rómov, ktoré sa uskutočnilo v priestoroch Divadla Viola (rok 2024). Živými knihami boli výskumníčky Slovenskej akadémie vied v Košiciach Patrícia Fogelová a Veronika Szeghy Gayer. Hudobným hosťom bol klavírista Miroslav Rác.

Verejné podujatie pri príležitosti Týždňa slovenských knižníc, ktoré sa uskutočnilo v priestoroch Divadla Viola. Na podujatí sa uviedla nová kniha dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry s názvom Vakeribena (rok 2024), ktorej autorkou je Jana Gáborová Krovová. Okrem autorky boli hosťami podujatia - Stanislav Cina, Peter Káša, Klara Kohoutová. Hudobným hosťom bol Štefan Cina.

Pri spracovaní fotografií sme sa zamerali na spracovanie a sprístupnenie portrétových fotografií z oblasti hudby, jazyka a výtvarného umenia.

ODICRK sprístupňuje aj dokumenty z oblasti romistiky v pdf verzii, ktoré získava na základe spolupráce. Dokumenty sú voľne prístupné a v úplných verziách. V roku 2025 sme sprístupnili čiastočne spracovaných archív novín Romano nevo ľil, celkovo 63 pdf dokumentov z ročníkov 2025 / 2024 / 2023 / 2022 / 2021 / 2020 / 2019 / 2018 / 2017 / 2013 / 2010

4.5.2 Podujatia – Živé knihy

Roma Spirit Akadémia: Svet očami Moniky Vontszemüovej (marec 2025)

Štátna vedecká knižnica je od roku 2019 partnerom celoslovenského oceňovania Roma Spirit. Začiatkom roka 2025 sme sa dohodli na spolupráci na spoločnom podujatí. Monika Vontszemüová (Vontszemu) je slovenská módna dizajnérka rómskeho pôvodu, známa svojím inovatívnym prístupom, ktorý prepája moderný dizajn s prvkami rómskej kultúry. Ako prvá na Slovensku predstavila kolekciu pre ženy s väčšími konfekčnými veľkosťami, čím výrazne podporila inkluzívny dizajn v módnom priemysle. Jej tvorba je charakteristická citom pre ženskosť, výraznými motívami a rešpektom k etnickému dedičstvu. Okrem módnej tvorby sa aktívne angažuje v sociálnych projektoch, najmä v iniciatíve ROMAIDE, ktorá podporuje pracovné príležitosti pre ľudí zo znevýhodnených skupín a popularizuje rómsku kultúru. V roku 2024 sa stala laureátkou Roma Spirit v kategórii Kultúra za svoj prínos v umení a dizajne. Podujatie sa uskutočnilo v priestoroch Divadla Viola v Prešove

Živá kniha: Flamenco ako súčasť rómskej kultúry (apríl 2025)

V spolupráci so Základnou školou v obci Kojatice sme pripravili pri príležitosti Svetového dňa Rómov, ktorý si pripomíname 8. apríla, podujatie pre žiakov a pedagógov školy. Živými

knihami boli pedagógovia František Godla a Dušan Onody, ktorí prezentovali tému flamenca a rómskej kultúry.

Flamenco pochádzajúce z Andalúzie, je úzko späté s rómskou komunitou Gitanos, ktorá významne prispela k jeho vzniku, vývoju aj profesionalizácii. Toto umenie, zahŕňajúce spev, tanec a gitarovú hudbu, je výsledkom dlhodobého kultúrneho prelínania rómskych tradícií s andalúzskymi, židovskými a maurskými vplyvmi. Rómovia do flamenca vniesli osobitú emotívnosť, rytmus a spôsob hudobného prejavu, ktorý sa stal srdcom jeho najsilnejších foriem. Flamenco tak predstavuje nielen umelecký štýl, ale aj výraz identity a historických skúseností rómskeho ľudu, často zachytávajúci ich radosť, bolesť, spiritualitu a životnú odolnosť.

Živá kniha: Pobodim (október 2025)

V spolupráci s občianskym združením In Minorita sme pripravili pri príležitosti spomienky na obeť rómskeho holokaustu podujatie o udalostiach, ktoré sa odohrali v obci Pobodim. Historička a etnologička Zuzana Kumanová návštevníkom podujatia hovorila o historických udalostiach, súčasťou podujatia bolo aj otvorenie odbornej výstavy.

Pogrom v Pobodime, ktorý sa odohral v noci z 1. na 2. októbra 1928, patril k najtragickejším prejavom etnického násillia v medzivojnovom Československu. Organizovaná skupina miestnych obyvateľov vtrhla do tamojšej rómskej osady a brutálnym útokom spôsobila smrť šiestich ľudí vrátane malého dieťaťa. Útok, ktorý bol dôsledkom dlhodobého napätia a predsudkov voči rómskej komunite, si vyžiadal aj desiatky zranených. Udalosť šokovala vtedajšiu verejnosť a zostáva mementom nebezpečenstva nenávisti a kolektívneho násillia.

Podujatie sa uskutočnilo v priestoroch knižnice v Galérii Bibiotéke.

Živá kniha: Manuša (november 2025)

Pri príležitosti Svetového dňa rómskeho jazyka sme pripravili podujatie, kde živými knihami boli členovia kapely Manuša.

Manuša je hudobné zoskupenie vedené speváčkou Júliou Kozákovou, ktoré sa zameriava na interpretáciu tradičných rómskych piesní zo Slovenska a strednej Európy. Kapelu tvoria profesionálni hudobníci. V roku 2022 vydali debutový album Manuša, vzniknutý z rešpektu k rómskemu kultúrnemu dedičstvu a obohatený vlastnými aranžmánmi, ktorý získal aj ocenenie Rádio Head Awards v kategórii World Music. Ich tvorba sa vyznačuje autenticitou, citlivosťou a hlbokým ponorom do rómskej hudobnej tradície.

Počas podujatia boli prezentované aj nové rómske piesne z druhého albumu, ktorý oficiálne vydali koncom roka 2025.

Podujatie sa uskutočnilo v priestoroch Kaviarne Viola v Prešove

ODICRK realizuje podujatia pre verejnosť väčšinou v externých priestoroch a dostáva tak knižnicu aj za hranice vlastných priestorov smerom k širšej verejnosti. Podujatia sú realizované väčšinou v neskorších popoludňajších hodinách, prípadne cez víkendy.

Z podujatí vznikol aj audiovizuálny záznam, ktorý bude spracovaný a sprístupnený v roku 2026.

Všetky podujatia z cyklu „Živé knihy“ navštívilo spolu 152 návštevníkov.

Obrázok 39 Podujatia z cyklu "Živé knihy"

4.5.3 Realizácia výstav

Vystavovanie diel rómskych výtvarníkov umožňuje zviditeľniť kreatívnu tradíciu, ktorá má v rómskej kultúre hlboké korene. Výstavy zároveň pomáhajú búrať stereotypy, podporujú kultúrne pochopenie a vytvárajú priestor, kde môže byť rómska identita prezentovaná autenticky a rovnocenne v rámci širšej umeleckej scény.

V roku 2025 sme pokračovali vo výstavnej činnosti, spolu sme realizovali **6 výstav** s celkovou návštevnosťou **4580 návštevníkov**.

Výstavy sme realizovali v dvoch rovinách:

- výstavy vo vlastných priestoroch v počte 5 výstav
- výstavy v externých priestoroch v počte 1 výstava

Externú výstavu sme realizovali v spolupráci s obecným úradom v Kendiciach, kde na základe dlhodobej výpožičky sme zapožičali kópie obrazov z kolekcie **Neznáme farby osobností**, ktorá vznikla v roku 2015. Obrazy sú pre verejnosť dostupné od februára 2025 v obecných budovách, kde sú poskytované kultúrne a sociálne služby. Výstava je dostupná aj v roku 2026.

Celkovo 5 výstav sme realizovali v priestoroch knižnice, z toho 4 výstavy v priestoroch ODICRK na Námestí mládeže 4 a 1 výstavu v priestoroch Galérie Bibliotéka (spolupráca s oddelením historických knižničných fondov). Nižšie uvádzame názvy výstav:

Rómovia v umení (január až jún)

Výstava fotografií, ktorá dokumentuje Rómov a Rómky z oblasti kultúry.

Neznáme farby osobností (január až jún)

Stála expozícia originálnych obrazov z kolekcie s rovnomenným názvom, ktorá vznikla v roku 2015 a jej autorom je výtvarník Jozef Fečo. Obrazy sú umiestnené na chodbe v zamestnaneckej časti oddelenia a v prípade návštev a exkurzií sú dostupné pre verejnosť.

História Rómov (január až jún)

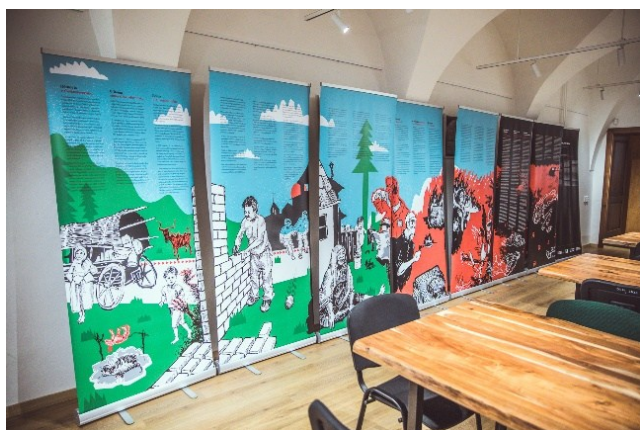
Stála expozícia pozostávajúca zo 6 bannerov, na ktorých sú dostupné obrazové a textové informácie z histórie, jazyka, diskriminácie a kultúrno-spoločenského života Rómov na Slovensku. Expozícia bola dostupná v priestoroch oddelenia určených pre verejnosť.

Holokaust Rómov (máj)

Výstava kópií obrazov z kolekcie Holokaust Rómov, ktorú vytvoril výtvarník Jozef Fečo. Výstava bola sprístupnená počas organizovania medzinárodnej vedeckej konferencie s názvom Aktuálny stav rómskych štúdií V. Výstava bola dostupná v priestoroch oddelenia určených pre verejnosť.

Pobedim (október až november)

Výstava bannerov k téme pogromu na Rómov v obci Pobedim. Výstava obsahovala textové a obrazové informácie k tejto historickej udalosti. Výstava bola dostupná v priestoroch Galérie Bibliotéka.

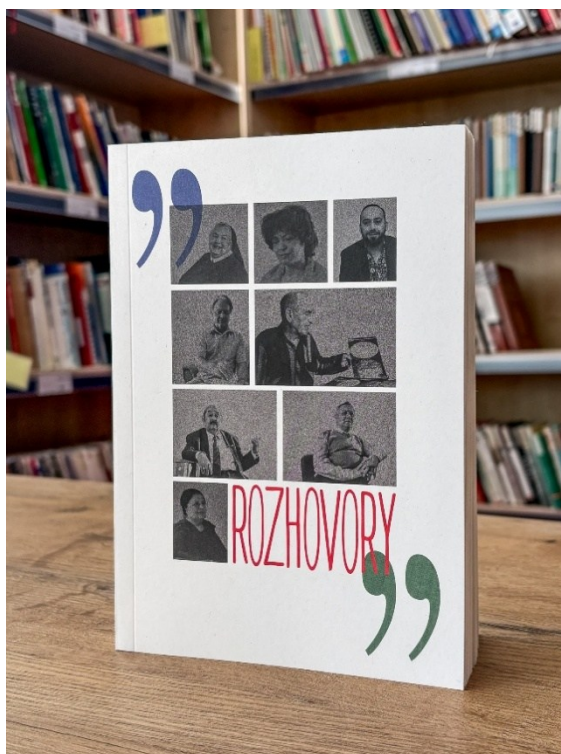
Obrázok 40 Výstavy – Pogrom v obci Pobedim a Rómovia v umení

4.5.4 Edičná a vydavateľská činnosť ODICRK

Medzi základne knižničné činnosti patrí aj edičná činnosť. Oddelenie realizuje edičnú činnosť od roku 2014, pričom vydáva odborné recenzované zborníky, katalógy, odborné, umelecké a popularizačné tituly.

V roku 2025 sme pripravili a vydali publikáciu s názvom **Rozhovory**. Ide o printový edičný titul, ktorého obsahom sú rozhovory s významnými Rómami a Rómkami.

Od roku 2013 sa na oddelení dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry Štátnej vedeckej knižnice v Prešove venujeme zaznamenávaniu podrobných, hĺbkových rozhovorov s rómskymi osobnosťami, ktoré svoju stopu zanechali v rozličných oblastiach rómskej kultúry. Počas tohto procesu sme dospeli k záveru, že ich všetkých spája spoločný atribút a to, že prinášajú zmenu. Sú osobnosťami, ktoré narúšajú stereotypy o rómskej spoločnosti a naopak, potvrdzujú jej rozmanitosť a životaschopnosť. Pre niekoho môžu byť rozhovory, ktoré prinášame prekvapujúce, pre iných poučné, pre ďalších inšpirujúce. V každom prípade sú potrebné.

Obrázok 41 Obálka publikácie "Rozhovory"

Rómovia ako národ stáročia mlčali, vyjadrovali sa prevažne umením, hudbou, tancom, spevom. Do svojej európskej vlasti si pred desiatimi storočiami priniesli temperament, osobité estetické cítenie, špecifické remeslá a jazyk, ktorý bol a ostal ich majetkom, bohatstvom aj štítom vo svete, ktorý im nebol naklonený. Okrem toho si Rómovia zachovali to, čo nazývame romipen – rómstvo, esenciu svojho bytia, ktorej významnou súčasťou je aj nenásilie. Prišli s hudbou a tancom, nedobýjali, neuzurpovali, nebudovali armádu a nezakladali svoje ríše.

Kniha obsahuje rozhovory s ôsmimi rómskymi osobnosťami zo Slovenska, v ktorých sa s čitateľmi podelia o svoje osobné príbehy, výsledky svojho profesionálneho pôsobenia, autentické postoje a vnímanie spoločenských zmien od druhej polovice dvadsiateho storočia.

Veríme, že ich slová budú čitateľov motivovať k väčšiemu záujmu o rómsky svet a ľudí, osobnosti, ktoré ho tvoria. Rozhovory sú z rozličných oblastí kultúry, ale aj z pamäti Rómov. Vznikali od roku 2013 až do roku 2024, a to nie pre potreby tlačenej publikácie, ale v prvom rade ako digitálne videovystupy.

4.5.5 Odborné podujatia a konferencie

ODICRK od roku 2019 realizuje vlastné odborné podujatia a vedecké konferencie, zároveň je aj partnerom pri organizovaní odborných a vedeckých podujatí iných inštitúcií. Má uzavreté memorandá o spolupráci s Prešovskou univerzitou v Prešove, Spoločenskovedným ústavom SAV v Košiciach, Univerzitou v Helsinkách a v Islande.

Z organizovaných konferencií vydáva vlastné recenzované zborník príspevkov.

V priestoroch Štátnej vedeckej knižnice v Prešove sa 28. mája uskutočnil jubilejný piaty ročník medzinárodnej vedeckej konferencie **Aktuálny stav rómskych štúdií V**. Podujatie organizovalo oddelenie dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry Štátnej

vedeckej knižnice v Prešove v spolupráci s Prešovskou univerzitou, Ústavom rómskych štúdií a Spoločenskovedným ústavom Centra spoločenských a psychologických vied SAV, v.v.i. Konferencie sa zúčastnili zástupcovia organizácií, ktorí sa venujú výskumom v oblasti rómskej kultúry, jazyka, literatúry a histórii.

Ide o ojedinelú konferenciu na Slovensku, ktorá sa zaoberá aktuálnymi výstupmi v oblasti rómskych štúdií nie len na Slovensku, ale aj v zahraničí a má vedecký charakter. V tomto ročníku prijali pozvanie aj svetovo uznávaní odborníci ako Elena Marušiaková a Veselin Popov, čím konferencia nadobudla významný medzinárodný rozmer.

Témou konferencie bola oblasť etnicity, historický diskurz, rómsky jazyk, literatúra, školstvo, ale aj oblasť politiky a príklady dobrej praxe.

O fenoméne preferovanej etnickej identity hovorila Prof. Elena Marušiaková, etnografka, členka Slovenskej akadémie vied, Ústav etnológie a sociálnej antropológie, v.v.i. a profesorka na Univerzite v St Andrews vo Veľkej Británii. Už od vysokoškolských štúdií sa venuje primárne výskumom v oblasti etnokultúrnych procesov rozličných skupín Rómov v Európe. Je nositeľkou niekoľkých ocenení, je spoluautorkou publikácie *Roma Voices in History: A Source Book. Roma Civic Emancipation in Central, South-Eastern and Eastern Europe from 19th Century until the Second World War* (Marushiakova & Popov, 2021) dostala cenu Americkej asociácie knižníc za najlepšiu historickú publikáciu vydanú v rokoch 2020 a 2021.

Julietta Rotaru, filologička s titulom z klasickej filológie na Univerzite v Bukurešti (1998), magisterským titulom zo sanskrtského jazyka a literatúry na Univerzite Tilak Maharashtra v Pune v Indii (1998 – 2000), prezentovala spoločnosť Gypsy Lore Society. Je to medzinárodné združenie záujemcov o štúdium Rómov a kočovníkov, ktoré bolo založené vo Veľkej Británii v roku 1888. Od roku 1989 má sídlo v Spojených štátoch amerických. Oblasť záujmu bola už od počiatku veľmi široká, zahŕňala mnoho rôznych komunit, ktoré sa bez ohľadu na svoj pôvod samy označovali ako Rómovia/Cigáni/Gypsi, ale tiež sa záujem sústreďoval na pôvodných kočovníkov označovaných ako Travelers. Julieta Rotaru pôsobila niekoľko rokov ako profesorka na Univerzite v Bukurešti v Rumunsku, na katedre rómskeho jazyka a literatúry. V súčasnosti pracuje na Sorbonskej univerzite v Paríži a v Centre orientálnych jazykov.

ODICRK v Štátnej vedeckej knižnici sa od roku 2017 venuje aj prezentácii rómskej kultúry a artefaktov prostredníctvom virtuálnych galérií a prehliadok. Ide napríklad o virtuálnu galériu výtvarných prác žiakov základnej školy v Jarovniciach, verejnosť môže virtuálne navštíviť kovácku dielňu rómskeho kováča Igora Radiča, ale aj pamätníky obetí rómskeho holokaustu na Slovensku.

Okrem odborných a vedeckých príspevkov ponúkla konferencia priestor aj pre prezentáciu kultúrnych aktivít a projektov, ktoré sa realizujú priamo v teréne.

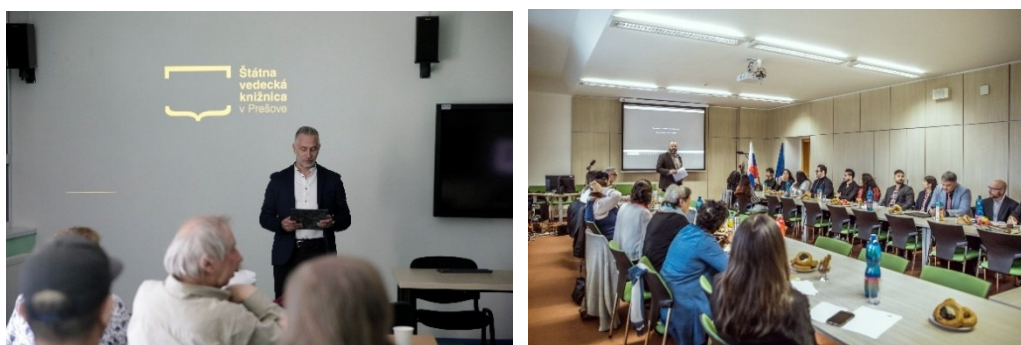
Rozvojový pracovník obce Jarovnice Michal Šľachta predstavil činnosť Centra mládeže, ktoré navštevujú mladí Rómovia. Výskum rómskych žien a dievčat v rómskej komunite v Jarovniciach prezentovala Silvia Zábavová z Vysokej školy sv. Alžbety v Košiciach. O politickej participácii Rómov a Rómiiek hovorila Kristýna Hájková z Univerzity v Hradci Králové.

ODICRK bolo spoluorganizátorom vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou s názvom **Elena Lacková a jej prínos**. Konferencia sa uskutočnila 29. októbra 2025 na pôde Prešovskej univerzity, pričom hlavným organizátorom bol Ústav rómskych štúdií Prešovskej univerzity v Prešove. Partnerom podujatia bolo aj občianske združenie ROMAD.

Elena Lacková patrí k najvýznamnejším rómskym spisovateľkám. Jej meno nesie aj naša špecializovaná študovňa romistiky.

Na konferencii sme vystúpili s príspevkami **Elena Lacková a jej myšlienky v kontexte súčasnosti** (Roman Čonka) a „**Romale, kaj tumaro romipen?**“ **Niekoľko osobných spomienok na Elenu Lackovú v kontexte emancipácie rómskej národnostnej menšiny** (Erika Godlová)

Celkovo na konferencii odznelo 13 odborných príspevkov, ktoré sme audiovizuálne zaznamenali a v roku 2026 budú spracované a sprístupnené na www.portalsvk.sk ako pramenné materiály.

Obrázok 42 Vedecké konferencie Aktuálny stav rómskych štúdií V. a Elena Lacková a jej prínos

Kultúra pre školy

V roku 2025 sme pokračovali v realizácii projektu výchovných koncertov s názvom Flamenco ako súčasť rómskej kultúry. Tento projekt bol podporený Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky a prebiehal na základných a stredných školách v rámci východného Slovenska.

Hudba ako most medzi kultúrami

Cieľom projektu bolo prostredníctvom hudby a živého vystúpenia priblížiť žiakom bohatstvo rómskej kultúry, jej historické korene a umelecké prejavy. Flamenco, hoci je často spájané so Španielskom, má hlboké korene v rómskej tradícii. Výchovné koncerty ukazujú, ako sa rómska hudba stala neoddeliteľnou súčasťou tohto vášnivého a expresívneho žánru.

Výchovné koncerty o rómskej kultúre sú dôležité, pretože podporujú medzikultúrne porozumenie a odbúravajú stereotypy. Umožňujú mladým ľuďom objaviť hodnotu kultúrnej rozmanitosti prostredníctvom umeleckého zážitku. Zároveň posilňujú identitu rómskych žiakov, ktorí sa v hudbe môžu nájsť a cítiť hrdosť na svoje korene. Koncerty vzdelávajú o historickom význame rómskej kultúry v európskom kontexte, najmä v oblasti hudby a tanca.

Interaktívny zážitok pre žiakov

Koncerty sú koncipované ako interaktívne podujatia, kde sa žiaci nielen započúvajú do rytmov flamenca, ale majú možnosť diskutovať, klásť otázky a zapojiť sa do takzvanej vyučovacej hodiny. Vystúpenia sú doplnené odborným výkladom o pôvode flamenca, jeho vývoji a prepojení s rómskou komunitou.

Projekt Flamenco ako súčasť rómskej kultúry je príkladom toho, ako môže kultúra slúžiť ako nástroj vzdelávania, empatie a inklúzie. Vďaka podpore Ministerstva kultúry SR a iniciatíve Štátnej vedeckej knižnice v Prešove sa otvára priestor pre dialóg, poznanie a rešpekt medzi mladými ľuďmi rôznych etnických a kultúrnych pozadí. ODICRK koncerty realizovalo na školách v lokalitách, ktoré navštevujú rómski žiaci, ale aj na školách v regiónoch, kde rómski žiaci nemajú veľké zastúpenie na školách. Cieľom je priniesť tento projekt do všetkých škôl.

Obrázok 43 Podujatia - výchovné koncerty „Flamenco“

V roku 2025 sa koncerty uskutočnili na týchto školách:

Gymnázium Lipany / máj / 220 študentov

Súkromná spojená škola, Biela voda, Kežmarok / jún / 60 študentov

Spojená škola Ľ. Podjavorinskej, Košice / október / 300 študentov

Základná škola Ostrovany / október / 60 žiakov

Základná škola Toporec / november / 110 žiakov

SOŠ služieb a priemyslu sv. Jozafáta Trebišov / november / 220 študentov

Spojená škola Čaklov / november / 68 študentov

Spojená školy Ch. Jakubovany / november / 158 žiakov

Spojená škola Sabinov / december / 110 študentov

Základná škola Galaktická, Košice / december / 154 žiakov

Ostatné podujatia

Okrem podujatí a aktivít, ktoré sú jasne vymedzené v kontrakte, ODICRK realizuje aj ďalšie podujatia v oblasti kultúry a vzdelávania.

V rámci vzdelávacích a osvetových podujatí sme v roku 2025 realizovali prezentáciu našej činnosti pre Občianske združenie Kolobeh života, v rámci Týždňa slovenských knižníc nás navštívili rómski študenti z Poľska a Slovenska z projektu Erasmus. Z organizácií nás navštívili aj zástupcovia Poradne pre občianske a ľudské práva a mládež z organizácie Cesta von.

Z prostredia škôl sme realizovali prezentácie pre žiakov a študentov Gymnázia v Lipanoch, Gymnázia bl. biskupa Gojdiča, Cirkevnú základnú školu v Bardejove, Súkromnú spojenú školu biela voda v Kežmarku, Základnú školu v Ostrovanoch, Spojenú školu Ľ. Podjavorinskej v Košiciach, SOŠ služieb a priemyslu sv. Jozafáta v Trebišove, Základnú školu v Toporci, Spojenú školu v Čaklove, Spojenú školu v Sabinove, Základnú školu Galaktická v Košiciach a Spojenú školu v Chminianskych Jakubovanoch.

Celkovo naše prezentácie v priestoroch knižnice aj mimo nej (priamo na školách) navštívilo spolu **1696** návštevníkov.

V spolupráci s STVR, redakciou národnostného vysielania v Košiciach, sme dokumentovali verejné nahrávky z cyklu **Tak ti poviem**, ktoré mali rómskych hostí.

ODICRK sa podieľalo aj na spracovaní rešerší. V roku 2025 sme spracovali pre žiadateľov **32 rešerší**.

Obsahovo (čiastočne), graficky a technicky sme spracovali **12 výstav** v rámci **Window Gallery**.

Obrázok 44 Návštevníci prezentácií a aktivít ODICRK

4.5.6 Prezentačná grafika a audiovizuálna tvorba

Po zmene organizačnej štruktúry prešla od 1.1.2025 pod oddelenie aj činnosť tvorby prezentačnej grafiky a audiovizuálna tvorba.

Pod prezentačnou grafikou rozumieme všetky grafické výstupy knižnice (okrem edičnej činnosti) a fotografovanie podujatí. Samostatnou činnosťou je tvorba digitálnych kultúrnych objektov v kategórii fotografia a digitalizácia artefaktov.

Pod audiovizuálnou tvorbou rozumieme hlavne tvorbu a spracovanie digitálnych kultúrnych objektov a tiež tvorbu všetkých audiovizuálnych výstupov knižnice.

Ide hlavne o audiovizuálnu a fotografickú tvorbu:

- verejného odpočtu
- digitálnych kultúrnych objektov
- Window Gallery
- pre sociálne siete
- z podujatí knižnice

Pod činnosť oddelenia patrí teda aj správa a tvorba na sociálnu sieť Instagram a tvorba pre sociálnu sieť Facebook.

Sociálna sieť Instagram na prezentáciu knižnice bola založená dňa 22.11.2024, v roku 2025 sme pripravili a prezentovali na sieti spolu 51 príspevkov a 54 krátkych videí (reels). Celkovo sme tak oslovili 10 211 návštevníkov.

Naším cieľom bolo v roku 2025 získať väčšiu sledovanosť aj na sociálnej sieti Facebook. Rozhodli sme sa preto vytvárať nový obsah vo forme videí (reels) z podujatí, ktoré sa v knižnici uskutočnili a vytvárať aj nový obsah (rozhovory) pre Window Gallery. Spolu sme vytvorili 32 videí, zverejnených na sociálnej sieti bolo 22 videí.

K audiovizuálnej tvorbe na sociálne siete sme pristúpili modernými kreatívnymi nástrojmi s využitím modernej technológie a prvkami influencer marketingu. Naším cieľom bolo získať viac sledovateľov a posilniť vzťah s existujúcimi používateľmi. Využívali sme teda prvky autenticity, priamej komunikácie s divákom, nového brandingu a identity knižnice cez konkrétneho sprievodcu.

V rámci konsolidačných oparení bola k 31.12.2025 ukončená pracovná zmluva s Mgr. Janou Gáborovou Krokovou a Mgr. Sárrou Hadzimovou.

5 Iné činnosti organizácie

5.1 Informačné technológie

V uplynulom roku sme zabezpečovali stabilnú prevádzku nášho základného knižničného informačného systému KIS Virtua. Nad rámec rutinej správy sme proaktívne vytvárali a aktualizovali diagnostické skripty, vďaka ktorým sme zefektívnilí odhaľovanie chýb, duplicitných záznamov holdingov či anomálií v štruktúre prírastkových čísel a signatúr. Tieto nástroje nám zároveň slúžili na analýzu využiteľnosti návratového automatu a na bezproblémové generovanie kľúčových knižničných evidencií, akými sú Prírastkový zoznam a Zoznam úbytkov.

Popri udržiavaní stabilného chodu existujúceho systému sme však urobili zásadné kroky smerom k inováciám. Venovali sme sa prípravám a sérii dôležitých odborných stretnutí týkajúcich sa plánovaného nasadenia nového, moderného knižničného informačného systému KIS KOHA. Tento strategický prechod v budúcnosti výrazne zefektívni naše interné procesy a skvalitní služby pre používateľov.

V súlade s víziou modernej inštitúcie sme pokračovali v transformácii pracovného prostredia. Zakúpili sme a nainštalovali 10 nových notebookov, čím sme odštartovali postupný prechod zamestnancov z pevných pracovných staníc na flexibilnejšie mobilné zariadenia. Ďalšie prenosné počítače boli cielene alokované pre sekciu ekonomiky, aby sme zamestnancom zabezpečili bezpečný a plnohodnotný prístup do Centrálného ekonomického systému (CES) aj mimo štandardných pracovných hodín a z domáceho prostredia. V rámci hardvérovej údržby sme zabezpečili nákup a renováciu tonerov a promptnú výmenu opotrebovaných batérií v záložných zdrojoch (UPS), čím garantujeme kontinuitu práce aj pri výpadkoch elektrickej energie. Pribežne sme úspešne riešili všetky požiadavky helpdesku týkajúce sa elektronickej pošty, aplikačného softvéru a chodu koncových zariadení.

Internetovú konektivitu primárne zastrešuje spoločnosť SWAN s. r. o., ktorá je centrálnym poskytovateľom pre organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR. Počas roka sme v spolupráci s poskytovateľom zrealizovali dôležitú výmenu aktívnych sieťových prvkov a VoIP aparátov vo všetkých našich lokáciách. Ojedinelé výpadky internetového pripojenia na strane dodávateľa boli vďaka našej rýchlej reakcii odstránené v minimálnom čase bez narušenia plynulej prevádzky knižnice. Sieťový uzol v sídelnej budove na Hlavnej 99 bezpečne funguje pod správou vládnej siete Govnet (podpora DNS a e-mailových služieb). Budova na Námestí mládeže naďalej využíva vysokorýchlostné optické pripojenie (1 Gbps) od združenia SANET, primárne na prevádzku knižničného portálu a zabezpečeného IPsec tunela so Slovenskou národnou knižnicou v Martine.

Z hľadiska internej infraštruktúry kladieme dôraz na prevenciu. Pravidelne sme aktualizovali firmvér dátových úložísk, serverov a aktívnych prvkov. Zabezpečili sme tiež ročné profylaktické prehliadky a revízie kľúčových zariadení vrátane motorgenerátora, UPS a klimatizačných jednotiek vo všetkých serverovniach.

Bezpečnosť dát zostáva našou najvyššou prioritou. Centrálné zálohovanie a ochranu dát v systéme KIS Virtua kontinuálne zastrešuje správca servera. Koncové stanice sú chránené antivírusovým systémom Kaspersky, vďaka ktorého pravidelným aktualizáciám a nášmu monitoringu sme počas celého roka nezaznamenali žiadne kybernetické incidenty ani napadnutie vírusmi. Dôsledne sme plnili aj legislatívne požiadavky v oblasti ochrany osobných údajov (GDPR) – z databázy sme včas vymazali používateľov bez aktivity za posledné dva roky (a bez podlžností voči knižnici) a ich papierové prihlášky boli bezpečne skartované.

Internetové pripojenie v knižnici zabezpečuje firma SWAN s. r. o., ktorá je centrálnym poskytovateľom internetových služieb pre organizácie pod zriaďovateľskou pôsobnosťou MK SR. Počas roka bola realizovaná výmena aktívnych sieťových prvkov a VoIP aparátov vo všetkých lokáciách knižnice. Zaznamenali sme niekoľko výpadkov pripojenia na internet na strane dodávateľa pripojenia, ktoré však boli v krátkom čase odstránené a nespôsobili žiadne vážne narušenie prevádzky knižnice. Uzol umiestnený v sídelnej budove na Hlavnej 99 je aj pod správou vládnej siete Govnet, ktorá poskytuje podporu DNS a e-mailových služieb knižnice. Od septembra 2014 poskytuje knižnici v budove na Námestí mládeže pripojenie do internetu optickou linkou s rýchlosťou 1Gbps združenie SANET. Táto linka je využívaná na pripojenie portálu knižnice do internetu a IPsec tunel so Slovenskou národnou knižnicou v Martine.

Ochranu údajov v KIS Virtua pred poškodením a stratou, ako aj centrálné zálohovanie dát v súčasnosti zabezpečuje správca servera, na ktorom beží KIS Virtua. O ochranu počítačov v knižnici pred počítačovými vírusmi sa stará antivírusový systém Kaspersky. Systém je pravidelne aktualizovaný, čo značne prispieva k tomu, že počas celého roka bolo zavírenie prakticky nulové.

5.2 Projektové riadenie

Súčasťou manažérskej činnosti knižnice je projektová činnosť a projektové aktivity, ktoré majú zväčša krátkodobý charakter. Znamená to prípravu vlastných projektových aktivít alebo partnerstvo v projektoch iných žiadateľov, pričom prvoradou snahou je získať mimorozpočtové zdroje na niektoré rozvojové a prezentačné aktivity. V rámci rozvojových aktivít sa zapájame iba do projektov, ktorých spolufinancovanie zvládne pokryť schválený rozpočet bežných výdavkov.

Štátna vedecká knižnica v Prešove získala nenávratný finančný príspevok od Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky v rámci Programu Slovensko 2021 – 2027 pre projekt **Portál v cloude – kultúra otvorená všetkým**. Tento program je zameraný na podporu vedy, výskumu a inovácií s dôrazom na podporu v oblasti informatizácie a digitálnej transformácie. Trvanie projektu malo byť od decembra 2024 do mája 2028 a schválený rozpočet bol vo výške 218 433,07 €.

Štátna vedecká knižnica v Prešove od roku 2012 systematicky dokumentuje a sprístupňuje rómsku kultúru prostredníctvom digitálneho portálu (<https://www.portalsvk.sk/>), ktorý spravuje oddelenie dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry. Portál ponúka

širokej verejnosti digitálne kultúrne objekty vo forme videí, audionahrávok, obrázkov a dokumentov a zároveň sústreďuje na jednom mieste informácie o histórii, jazyku, tradíciách a umení rómskej komunity. Návštevnosť portálu postupne rastie, no jeho prevádzka na zastaranom hardvéri z roku 2013 si vyžaduje čoraz vyššie náklady na údržbu.

Preto sa knižnica rozhodla presunúť portál do vládneho cloudu, čím chcela zlepšiť jeho dostupnosť, bezpečnosť a spoľahlivosť a zároveň zefektívniť prevádzku. Projekt „Portál v cloude – kultúra otvorená všetkým“ bol zameraný na modernizáciu technológií, ochranu dát, elimináciu výpadkov a zvýšenie kvality poskytovaných služieb. Cieľom bolo tiež posilniť prezentáciu rómskej kultúry a zvýšiť spokojnosť používateľov.

Hlavnou aktivitou bolo zvýšenie dostupnosti systémov verejnej správy. Realizácia projektu zahŕňala analýzu existujúceho riešenia, prípravu personálnych kapacít a virtuálneho prostredia, samotnú migráciu portálu, aktualizáciu služieb, nastavenie bezpečnostných politík, testovanie a následné spustenie do ostrej prevádzky.

V roku 2025 bola zmluva s MIRRI ukončená a uvedený projekt *Portál v Cloude – kultúra otvorená všetkým* pozastavený s poukazom na prebiehajúcu konsolidáciu ako aj na odporúčanie nášho zriaďovateľa – Ministerstva kultúry Slovenskej republiky zväžiť účasť resp. zotrvanie v dlhodobých projektoch. Predmetný projekt by sme aktuálne nedokázali zrealizovať tak, ako sme sa zaviazali v Zmluve a naplniť merateľné ukazovatele.

Prioritné projekty

Vedecké knižnice ako súčasť znalostnej infraštruktúry podporujúcej celoživotné vzdelávanie zohrávajú významnú úlohu v oblasti informačnej gramotnosti. Elektronické informačné zdroje (EIZ) predstavujú kľúčový nástroj nielen na sprístupňovanie odborného obsahu, ale aj na poskytovanie rešeršných, referenčných a vzdelávacích služieb s pridanou hodnotou. Naša knižnica sa spoločne s ŠVK v Košiciach a ŠVK v Banskej Bystrici zapojila do prioritného projektu „Spolupráca vedeckých knižníc pri nákupe EIZ – konzorcionálne licencie pre vybrané elektronické informačné zdroje (EIZ)“. Projekt získal finančnú podporu od Ministerstva kultúry Slovenskej republiky a bude realizovaný v období rokov 2026 – 2027. Naša knižnica bola podporená sumou 30 598,82 Eur. Cieľom projektu je zefektívniť prístup k odborným, vedeckým aj populárno-náučným elektronickým informačným zdrojom prostredníctvom spoločného – konzorcionálneho – nákupu licencií pre tri spolupracujúce inštitúcie.

V rámci projektu boli obstarané a sprístupnené spoločné licencie na tri kľúčové databázy:

- **Citace Pro** – systémový nástroj na tvorbu citácií z overených zdrojov podľa normy ISO 690 a ďalších citačných štýlov (APA, MLA, AMA, IEEE, CSE, Chicago a i.). Umožňuje spoluprácu pri vytváraní citácií, tvorbu a zdieľanie zoznamov (verejne aj súkromne) a ponúka praktickú funkciu stiahnutia citácie jedným kliknutím priamo z on-line katalógu knižnice.
- **ProQuest Research Library** - multidisciplinárna databáza združujúca tisíce odborných časopisov, obchodných publikácií a ďalších aktuálnych zdrojov v približne 150 tematických oblastiach. Je vhodná pre bežných používateľov aj náročných výskumníkov, keďže pokrýva široké spektrum odborov – od prírodných vied cez literatúru až po politiku. Databáza sa denne aktualizuje a v súčasnosti obsahuje viac ako 6 000 titulov, pričom približne 75 % z nich je dostupných v plnom texte.

- **BookPort** – moderná on-line knižnica s neobmedzeným prístupom pre používateľov s platnou licenciou. Umožňuje čítanie tisícok beletristických, populárno-náučných a odborných titulov cez počítač, mobil, tablet či čítačku e-kníh, vrátane tvorby vlastných kolekcí a prispôsobenia zobrazenia textu podľa potrieb čitateľa.

Realizácia projektu prispeje k modernizácii knižnično-informačných služieb a k zvýšeniu konkurencieschopnosti zapojených knižníc. Používatelia získajú rozšírený prístup k vedeckým článkom, odborným databázam, ako aj k širokej ponuke domácej a zahraničnej beletrie v elektronickej podobe. Projekt tak podporí vzdelávacie aktivity v regiónoch, posilní prístup ku kvalitným informačným zdrojom a prispeje k systematickej digitalizácii služieb v súlade so súčasnými trendmi.

Hlavné ciele projektu:

- Optimalizácia nákladov – spoločný nákup licencií umožní efektívnejšie využitie finančných prostriedkov. Konzorcionálny model zabezpečuje výhodnejšie cenové podmienky v porovnaní s individuálnym nákupom.
- Zvýšenie dostupnosti zdrojov – používatelia troch knižníc získajú prístup k širšiemu spektru vedeckých, vzdelávacích a populárno-náučných zdrojov bez potreby dodatočných investícií do samostatných licencií.
- Podpora medziknižničnej spolupráce – projekt vytvára priestor pre ďalšie spoločné iniciatívy a dlhodobé partnerstvá medzi vedeckými knižnicami.

Projekt predstavuje významný krok smerom k systematickému rozvoju elektronických služieb knižníc, posilneniu ich odborného postavenia a k zvyšovaniu kvality služieb poskytovaných odbornej aj širokej verejnosti.

5.3 Komunikačná politika knižnice

Knižnica pravidelne využíva sociálne siete Facebook a Instagram na zdieľanie informácií a propagáciu svojej činnosti. Prostredníctvom sociálnych sietí knižnica pravidelne informuje o svojich novinkách, aktivitách a pripravovaných podujatiach určených pre verejnosť. Okrem toho sa tu objavujú príspevky v rámci rôznych pravidelných rubriek na propagáciu a prezentáciu zaujímavostí nášho knižničného fondu, na informovanie o aktuálnych prevádzkových zmenách, ale tiež zaujímavostí zo sveta kníh, knižníc a umenia, a pod. Na tento účel sme na sociálnej sieti Facebook zaviedli pravidelné rubriky, ktoré majú širšej verejnosti zdôrazniť konkrétne informácie prezentované na webovom sídle či portáli knižnice, ale tiež priniesť informácie o našom historickom knižničnom fonde či zdieľané informácie. Rubrika Predstavujeme knihu týždňa upriamuje pozornosť na najnovšie akvizície v knižničnom fonde, rubrika Naša čítareň a študovňa ponúka predstavuje periodické tituly dochádzajúce do knižnice v danom roku, Rómska kultúra digitálne prináša ukážky digitálnych kultúrnych objektov, ktoré tvoria náš digitálny obsah, Minulosť známa neznáma prezentuje informácie a obrazové ukážky vzácných dokumentov historického knižničného fondu, rubrika Čo sa u nás konalo je textový a fotografický report z aktuálne realizovaného podujatia a rubrika Za dverami knižnice prináša informácie o činnosti a aktivitách zamestnancov, ktoré nie sú bežnej verejnosti dostupné.

Príspevky tohto typu sa stretávajú s pozitívnym ohlasom verejnosti, o čom svedčí aj štatistika z roku 2025, kedy knižnica zverejnila 349 príspevkov s celkovým dosahom 148 856 používateľov.

Podujatia a aktivity knižnice boli priebežne počas roka prezentované na Instagrame, ktorý je skvelým nástrojom pre prezentovanie knižničných podujatí a noviniek, lebo vďaka vizuálne príťažlivému obsahu dokáže osloviť širšie spektrum používateľov. V roku 2025 bolo na Instagrame zverejnených 110 príspevkov a príbehov s dosahom 10 211 návštevníkov sociálnej siete.

Na online platforme YouTube, knižnica umiestňuje video príspevky o niektorých činnostiach a špecifických aktivitách ako je verejný odpočet, video upútavky o vydaných knižných tituloch z produkcie knižnice, video príspevky z činnosti dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry, informačné videá pre používateľov služieb, prezentácie edičnej činnosti a pod.

Tieto kroky ukazujú, že ŠVK v Prešove sa neustále modernizuje a prispôsobuje aktuálnym trendom v oblasti online komunikácie, čím zvyšuje svoju dostupnosť a viditeľnosť medzi používateľmi sociálnych médií.

Knižnica na propagáciu svojich aktivít využíva aj iné portály a stránky ako sú webové sídlo Ministerstva kultúry SR, web Mestského informačného centra goPrešov.sk, Navstevnik.sk, Slovakiana.sk, Bulletin SAK na webe Slovenskej asociácie knižníc a pod.), kde pravidelne zasiela informácie o svojich aktivitách spoločne s pripravenými plagátmi k podujatiam.

Komunikačnú politiku realizujeme viacerými spôsobmi a jednou z nich sú aj tlačové správy vydávané pri príležitosti významných a zaujímavých aktivít a udalostí v knižnici.

Knižnica v rámci svojej komunikácie s médiami zabezpečuje efektívne šírenie informácií o svojej činnosti a aktivitách. Tento proces je kľúčový pre budovanie a udržiavanie pozitívneho mena knižnice a zvyšovanie povedomia o jej rôznych programoch a službách. Knižnica spolupracuje s rôznymi typmi médií, vrátane verejnoprávných a komerčných, čím zabezpečuje, že informácie dosiahnu čo najširšiu verejnosť.

Jednou z hlavných aktivít knižnice v oblasti komunikácie s médiami je tvorba a distribúcia tlačových správ. Tieto správy slúžia na informovanie novinárov a verejnosti o dôležitých udalostiach, aktivitách, výstavách alebo iných novinkách, ktoré knižnica organizuje. Tlačové správy môžu obsahovať detailné informácie o nadchádzajúcich podujatiach, nových knižných vydaniach, spoluprákach s inými organizáciami alebo výsledkoch rôznych projektov.

Za rok 2025 bolo zaslaných celkovo 11 tlačových správ rôznym médiám, čím knižnica zabezpečila pravidelný a efektívny kontakt s novinármi a podporila šírenie informácií o svojich aktivitách a novinkách. Tento spôsob komunikácie je dôležitý pre udržanie dobrých vzťahov s médiami a pre zabezpečenie kontinuálneho záujmu o činnosť knižnice v očiach verejnosti.

1. Štátna vedecká knižnica v Prešove získala nenávratný finančný príspevok na modernizáciu portálu rómskej kultúry (15. 1. 2025)
2. Ľudovít Štúr a jeho generácia na pôde Štátnej vedeckej knižnice v Prešove (24. 2. 2025)
3. Študovňa a čítareň Štátnej vedeckej knižnice v Prešove má nový dizajn (5. 3. 2025)
4. Z Kežmarku do Prešova, nové tlače vo fonde Štátnej vedeckej knižnice v Prešove (31. 3. 2025)
5. Štátna vedecká knižnica v Prešove po roku opäť bilancuje (22. 4. 2025)

6. Galéria Bibliotéka (11. 6. 2025)
7. Vedecký dialóg o rómskej kultúre a identite: Prešov hostil piaty ročník prestížnej konferencie (27. 6. 2025)
8. Vedecké interdisciplinárne ladené kolokvium s názvom Duchovná kultúra pod Karpatmi v hodnotových interakciách II. (30. 6. 2025)
9. Štátna vedecká knižnica v Prešove má nového riaditeľa. Stal sa ním Ľubomír Baláž (6. 8. 2025)
10. Flamenco ako súčasť rómskej kultúry – Štátna vedecká knižnica v Prešove ponúka školám výchovné koncerty (22. 9. 2025)
11. Vojna a svet – (cez) hranice štátov i ľudskosti (pramene, dobová tlač a literatúra) (3. 10. 2025)

O aktivitách knižnice pravidelne informujeme médiá a ohlasy z médií uverejňujeme v rubrike „Píše sa o nás“ na webovom sídle knižnice: <https://www.svkpo.sk/pise-sa-o-nas>. V roku 2025 sa knižnica objavila v médiách a MKSR 75-krát. (príloha 4).

V rámci komunikácie s používateľmi informujeme o službách a aktivitách knižnice na vlastných informačných tabuliach a termináloch v priestoroch pre verejnosť.

Dotykový kiosk vo vestibule na Námestí mládeže 1 prináša aktuálne informácie o činnosti knižnice, napr. virtuálnu prehliadku knižnice, kontakty, mapu, informácie z činnosti o dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry, virtuálne prehliadky a galérie o rómskej kultúre, osobnostiach, holokauste a pod., ale aj dopravné informácie v meste.

Window Gallery – Galéria v okne na sídelnej budove na Hlavnej 99, prostredníctvom ktorej občanom aj návštevníkom mesta premietame nielen bežné informácie a oznamy z činnosti knižnice, ale najmä virtuálne výstavy regionálnych autorov, ktorých aktívne vyhľadávame, digitálny obsah, ktorý tvoríme v oblasti dokumentovania rómskej kultúry a vlastné autorské výstavy zamestnancov knižnice a tematické výstavy z dejín knižnej kultúry.

Prezentačný monitor vo vestibule na Námestí mládeže 1 prináša aktuálne informácie o podujatiach a digitálne výstavy na mesačnej báze.

5.4 Kontrolná činnosť

Kontrolná činnosť je súčasťou manažérskej činnosti a v knižnici sa realizuje z hľadiska plynulosti plnenia stanovených úloh, dodržiavania interných riadiacich aktov a ako prevencia včasného odhalenia prípadných nedostatkov pri rôznych pracovných postupoch. V priebehu roka 2025 sa uskutočnili rôzne kontrolné aktivity vo všetkých oblastiach práce v knižnici, vrátane oblasti ochrany osobných údajov a informačnej bezpečnosti.

Vnútroškovou kontrolnou činnosťou v knižnici boli poverení vedúci jednotlivých útvarov, čo je súčasťou ich riadiacej práce a riaditeľom poverená zamestnankyňa vykonávaním kontroly, ktorá zároveň ako zodpovedná osoba mala v pracovnej náplni dodržiavanie legislatívy GDPR. Oblasť bezpečnosti IKT a systémov pokrýval bezpečnostný manažér. Plnenie hlavných úloh oddelení a referátov knižnice vedúci zamestnanci vykonávajú priebežne a mesačne evidujú stav plnenia plánovaných ukazovateľov vo výkazoch.

Všetky kontrolné aktivity boli realizované v zmysle Smernice o kontrolnej činnosti a vybavovaní sťažností v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove a v zmysle platných právnych noriem. Priebežne sa kontrolovalo vybavovanie sťažností, oznámení a podnetov od používateľov, resp. od zamestnancov knižnice.

Samostatnou časťou kontrolných aktivít sú kontroly dodržiavania prijatej vnútornej dokumentácie a platných predpisov v oblasti bezpečnosti pri práci, ochrany zdravia a ochrany proti požiarom.

Zhodnotenie výsledkov interných, externých kontrol a auditov vykonaných za rok 2025:

Interné kontroly

Na základe Smernice o kontrolnej činnosti a vybavovaní sťažností v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove (Smernica o vnútornej kontrole) a v súlade s Organizačným poriadkom ŠVK v Prešove, Pracovným poriadkom ŠVK v Prešove a právnymi predpismi vykonáva knižnica vnútornú kontrolnú činnosť. Kontrolné akcie realizovali vedúci zamestnanci, ktorým kontrolná činnosť vyplýva z riadiacej funkcie, riaditeľom poverený zamestnanec vykonávaním kontroly, zodpovedná osoba pre oblasť ochrany osobných údajov a bezpečnostný manažér pre oblasť dodržiavania informačnej bezpečnosti.

V roku 2025 sa uskutočnilo **69 interných kontrol podľa Plánu hlavných úloh Štátnej vedeckej knižnice v Prešove na rok 2025 a z toho:**

- a) 51 kontrol vykonávaných odborných činností a pracovných postupov,
- b) 16 kontrol v oblasti spracovania a ochrany osobných údajov,
- c) 2 kontroly v oblasti dodržiavania informačnej bezpečnosti.

Interné kontroly boli zamerané na plnenie úloh a dodržiavanie predmetu činnosti knižnice, na dodržiavanie platnej legislatívy pri spracovávaní osobných údajov, na hospodárenie a nakladanie s majetkom a majetkovými právami knižnice, ktoré nadobudla v priebehu svojej činnosti a zaevidovanie, prešetrovanie a vybavenie sťažností. Cieľom vykonaných kontrol bolo zistenie súladu pri plnení úloh a dodržiavaní predmetu činnosti knižnice v rámci kompetencií vymedzených organizačným poriadkom a ostatnými dokumentmi upravujúcimi organizačné usporiadanie.

Pri interných kontrolách, ktoré vykonali **vedúci zamestnanci jednotlivých útvarov, riaditeľom poverený zamestnanec vykonávaním kontroly, zodpovedná osoba a bezpečnostný manažér** neboli zistené žiadne závažné nedostatky. V rámci niektorých kontrol boli navrhnuté odporúčania na zlepšenie činností na jednotlivých útvaroch.

1. Interné kontroly zamerané na plnenie úloh a dodržiavanie predmetu činnosti knižnice

Vedúca oddelenia akvizície a ochrany fondov zrealizovala na svojom oddelení 8 kontrol, vedúca oddelenia knižnično-informačných služieb uskutočnila 8 kontrol, vedúca oddelenia historických knižničných fondov zrealizovala 15 kontrol, vedúci oddelenia dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry 8 kontrol, riaditeľom poverená zamestnankyňa vykonávaním kontroly na útvare riaditeľa vykonala 12 kontrol. Interné kontroly zamerané na plnenie úloh boli realizované na všetkých organizačných útvaroch a prostredníctvom informačných systémov alebo výstupov z informačných systémov, resp. tlačených dokumentov.

2. Kontroly ochrany osobných údajov a dodržiavania platnej legislatívy a bezpečnostnej dokumentácie v rámci spracovania a ochrany osobných údajov

Kontroly boli realizované zodpovednou osobou na základe plánu kontrol priebežne na všetkých útvaroch knižnice. Zodpovedná osoba zrealizovala 16 kontrol na útvaroch, kde sa realizuje spracovanie osobných údajov.

V máji 2025 zamestnanci ŠVK v Prešove absolvovali online školenie o spracovávaní a ochrane osobných údajov, ktoré je pravidelnou každoročnou súčasťou úloh a povinností zodpovednej osoby inštitúcie. Školenie bolo v roku 2025 zrealizované formou samoštúdia pripraveného textu o spracovávaní a ochrane osobných údajov sprístupneného na intranete a absolvovaním testu s 19 otázkami. Školenie absolvovalo 36 zamestnancov zo všetkých útvarov knižnice.

3. Kontroly v oblasti informačnej bezpečnosti

Kontroly boli zamerané na inštaláciu legálne zakúpeného softvéru, inštaláciu shareware, free-ware, trial a demo, funkčnosť RFID príslušenstva, aktuálnosť antivírusovej a spywareovej ochrany, kontrola prístupov AD, aktuálnosť OS Windows a APV.

V rámci kontrol v oblasti dodržiavania informačnej bezpečnosti bolo odkontrolovaných 27 náhodne vybraných pracovných staníc na Hlavnej 99, Námestí mládeže 1 a 4, Jilemnického 3/C. Kontroly boli bez nedostatkov.

V roku 2025 neboli zrealizované žiadne mimoriadne kontroly. Bola vykonaná jedna dodatočná kontrola na OHKF. Dve kontroly na ODICRK boli preložené z novembra na december 2025. pre rekonštrukciu budovy na Námestí mládeže 1 a 4, Prešov. Jedna kontrola ochrany osobných údajov a dodržiavania platnej legislatívy a bezpečnostnej dokumentácie v rámci spracovania a ochrany osobných údajov naplánovaná na december 2025 nebola zrealizovaná pre rekonštrukciu budovy na Námestí mládeže 1 a 4, Prešov. Bude zrealizovaná v náhradnom termíne po dokončení rekonštrukcie.

Externé kontroly a audit

V roku 2025 nebola zrealizovaná žiadna externá kontrola. V roku 2025 sa v knižnici neuskutočnili žiadne audity. Bola zaevidovaná jedna sťažnosť a neboli žiadne petície.

5.5 Sekretariát, ekonomika a prevádzka

Rok 2025 bol pre nás výzvou, nakoľko sme od januára potrebovali nastaviť jednotlivé oblasti účtovníctva, chod platieb, obstarávania majetku, evidencie zmlúv, miezd, skladových zásob, fakturácie napojiť na logistické moduly centrálného ekonomického systému.

Napríklad len do modulu majetok bolo migráciami postupne prenesených 2 842 položiek a v rámci kontrol boli následne presunmi prevedené na jednotlivé útvary a do 82 miestnosti tak, aby evidencia zodpovedala skutočnému stavu.

Centrálny ekonomický systém postupne prináša vynovenie a zefektívnenie vykonávania vnútorných organizačných procesov a zjednotenie systému riadenia verejných financií v rámci rezortu Ministerstva kultúry SR.

Rok 2025 hodnotíme ako úspešný, nakoľko realizáciou investičných akcií sa oproti roku 2024 zhodnotil majetok a netto aktíva organizácie o 75,52 % percent a zároveň tým vzrástlo vlastné imanie organizácie.

Týmito investíciami sme chceli zvýšiť kvalitu poskytovaných knižničných služieb a zároveň tieto investície majú potenciál do budúcnosti výrazne znížiť prevádzkové náklady knižnice v nasledujúcich rokoch.

V roku 2025 sme v oblasti ekonomiky mali sedem rozpočtových opatrení, ktorými nám zriaďovateľ navýšil možnosť čerpania projektov a oblast' výdavkov.

Schválený ukazovateľ výdavkov bol dodržaný a realizované výdavky boli na 99,91 % percent, spolu čerpané vo výške 2 746 938,82 €.

Rozpočet príjmov Štátnej vedeckej knižnice bol schválený vo výške 20 500,00 €, skutočne dosiahnuté príjmy sú vo výške 24 914,13 €, čo bolo plnenie na 121,53 %.

Záväzný ukazovateľ počtu zamestnancov pre rok 2025 bol stanovený podpísaným kontraktom na 36. Tento stav sme dodržali pri zachovaní všetkých činností knižnice. Nariadeným 10% znížením stavu zamestnancov boli ukončené pracovné pomery so 4 zamestnancami, ktorí súhlasili s rozviazaním pracovného pomeru dohodou s využitím vyplatenia poskytnutého odstupného zo strany MK SR. Trom zamestnancom bolo vyplatené odchodné z dôvodu prvého odchodu do dôchodku. Zároveň sa tým výrazne znížila priemerná veková hranica zamestnancov, ktorá bola dlhodobo zvýšená vysokým vekom zamestnancov. Týmto krokom sa omladzujú kolektívy a tým zároveň prichádzajú do knižnice nové trendy a nápady, ktoré sa snažíme implementovať do činnosti.

Útvary riaditeľne evidujú a vybavujú všetky záznamy v registratúre elektronicky. Zaevidovaných, spracovaných a vybavených celkovo bolo celkovo 373 registratúrnych záznamov.

Vývoj a personálna politika je zahrnutá v časti Personálna politika.

6 Rozpočet organizácie

6.1 Rozpočet na rok 2025

Tabuľka 5 Rozpočet 2025

Ukazovateľ	Skutočnosť 2024	Schválený rozpočet 2025	Upravený rozpočet 2025	Skutočnosť 2025	% čerpania 4:3
a	1	2	3	4	5
Príjmy spolu (zdroj 111)	34 258,68 €	20 500,00 €	20 500,00 €	24 914,13 €	121,53%
200 Nedaňové príjmy spolu	34 258,68 €	20 500,00 €	20 500,00 €	24 914,13 €	121,53%
210 Príjmy z vlastníctva	2 852,00 €	2 400,00 €	2 400,00 €	2 552,00 €	106,33%
220 Administratívne popl.	22 507,67 €	18 100,00 €	18 100,00 €	19 173,30 €	105,93%
230 Kapitálové príjmy	0,00 €	0,00 €	0,00 €	620,00 €	
290 Iné nedaňové príjmy	8 899,01 €	0,00 €	0,00 €	2 568,83 €	
300 Granty a transfery	3 560,00 €	0,00 €	493,92 €	493,92 €	100,00%
Mimorozpočtové príjmy spolu	3 560,00 €	0,00 €	493,92 €	493,92 €	100,00%
600 Bežné výdavky spolu - zdroj Štátny rozpočet	1 410 956,26 €	1 240 341,00 €	1 448 449,82 €	1 447 531,69 €	99,94%
610 Mzdy, platy zdroj ŠR	649 434,89 €	581 808,00 €	682 712,00 €	682 712,00 €	100,00%
620 Poistné	238 197,28 €	209 077,00 €	260 070,71 €	260 070,71 €	100,00%
630 Tovary a služby	457 509,08 €	399 257,00 €	425 987,70 €	425 427,09 €	99,87%
631 Cestovné náhrady	3 225,01 €	5 000,00 €	3 384,98 €	3 384,98 €	100,00%
632 Energie	82 445,83 €	62 000,00 €	62 000,00 €	62 000,00 €	100,00%
633 Materiál	138 852,63 €	89 189,00 €	78 016,59 €	77 945,34 €	99,91%
634 Dopravné	8 908,61 €	9 900,00 €	9 674,60 €	9 674,60 €	100,00%
635 Údržba	107 156,15 €	46 490,00 €	54 124,09 €	54 121,26 €	99,99%
636 Nájomné za prenájom	18 290,21 €	69 528,00 €	72 649,32 €	72 649,32 €	100,00%
637 Služby	98 630,64 €	99 350,00 €	128 471,13 €	127 984,60 €	99,62%
640 Bežné transfery	65 815,01 €	50 199,00 €	79 679,41 €	79 321,89 €	99,55%
Členské príspevky	213,00 €	213,00 €	213,00 €	213,00 €	100,00%
Odstupné	0,00 €	0,00 €	26 429,02 €	26 428,50 €	100,00%
Odchodné	15 375,00 €	8 986,00 €	8 798,00 €	8 441,00 €	95,94%
Jednotlivcom	43 228,92 €	38 000,00 €	38 381,41 €	38 381,41 €	100,00%
Nemocenské dávky	6 998,09 €	3 000,00 €	5 854,98 €	5 854,98 €	100,00%
700 Kapitálové výdavky zdroj Štátny rozpočet	48 158,77 €	1 250 798,00 €	1 250 798,00 €	1 249 754,46 €	99,92%
710 Obst. kapitálových aktív	48 158,77 €	1 250 798,00 €	1 250 798,00 €	1 249 754,46 €	99,92%
Mimorozpočtové výdavky spolu	3 560,00 €	0,00 €	493,92 €	493,92 €	100,00%
Výdavky spolu (BV + KV) všetky zdroje rozpočtu	1 462 675,03 €	2 491 139,00 €	2 699 741,74 €	2 697 780,07 €	99,93%

6.2 Zhodnotenie plnenia záväzných ukazovateľov rozpočtu na rok 2025

Ministerstvo kultúry SR schválili na rok 2025 pre Štátnu vedeckú knižnicu v Prešove záväzné ukazovatele a limity štátneho rozpočtu v **programovej štruktúre**:

Rozpočet pre ŠVKPO podľa programov v roku 2025

08S Tvorba, šírenie, ochrana a prezentácia kultúrnych hodnôt

08S 01 Inštitucionálna podpora štátnymi rozpočtovými a príspevkovými organizáciami

08S 0105 Knižnice a knižničná činnosť

OEK Informačné technológie financované zo štátneho rozpočtu

OEK 0103 Podporná infraštruktúra

OEK 0102 Špecializované systémy

08T 0109 Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva

08T 010H Kultúra pre školy

Ministerstvo kultúry SR schválili na rok 2025 pre Štátnu vedeckú knižnicu v Prešove záväzné ukazovatele a limity štátneho rozpočtu v **štruktúre funkčnej klasifikácie**:

01.3.3 Knižnice a knižničná činnosť – 2683 247,82 €

08.5.0 Výskum a vývoj v oblasti rekreácie, kultúry a náboženstva – 16 000,00 €

Tabuľka 6 Záväzné ukazovatele rozpočtu k 1.1.2025

Ukazovateľ k 1.1.2025	Ekonomická klasifikácia	Schválený rozpočet
	1	2
Príjmy ŠR (zdroj 111)	200	20 500,00 €
Bežné výdavky spolu	600	1 240 341,00 €
z toho: 08S0105 - Knižnice a knižničná činnosť	600	1 192 842,00 €
v tom: mzdy, platy, služobné príjmy a OVV	610	581 808,00 €
z toho: OEK I - Informačné technológie	600	47 499,00 €
v tom: OEK 0102 - Špecializované systémy	600	24 439,00 €
v tom: OEK 0103 - Podporná infraštruktúra	600	23 060,00 €
Limit počtu zamestnancov (priemerný evidenčný)		36
Zmena záväzného ukazovateľa v priebehu roka 2025		
Rozpočtové opatrenie Kultúra pre školy	600	9 500,00 €
Rozpočtové opatrenie č. 1 Bežné výdavky	600	15 000,00 €
Rozpočtové opatrenie č. 2 Bežné výdavky	600	38 427,00 €
Rozpočtové opatrenie - Kapitálové výdavky	700	1 250 798,00 €
Rozpočtové opatrenie - Prioritný projekt	600	30 598,82 €
Rozpočtové opatrenie č. 3 Mzdy	610	2 638,00 €
Rozpočtové opatrenie č. 3 Bežné výdavky	600	41 945,00 €
Rozpočtové opatrenie č. 4 Mzdy	610	70 000,00 €

6.3 Zhodnotenie dodržania limitu verejných výdavkov rozpočtu za rok 2025

Ministerstvo kultúry SR schválilo a rozpísalo na rok 2025 pre Štátnu vedeckú knižnicu v Prešove nasledovné limity verejných výdavkov rozpočtu:

Tabuľka 7 Limit verejných výdavkov rozpočtu

Limit verejných výdavkov 2025*	Schválený	Upravený	Skutočnosť
Limit verejných výdavkov celkový	1 259 827,00 €	2 749 529,82 €	2 746 938,82 €
- Rozpočet	1 259 827,00 €	2 749 529,82 €	2 746 938,82 €
v tom zahrnuté prostriedky	1 240 341,00 €	2 699 247,82 €	2 697 286,15 €
v tom imputované poistné	19 486,00 €	50 282,00 €	49 652,67 €
Prostriedky nezahrnuté do LVV	0,00 €	493,92 €	493,92 €
012 - Účet Finančného mechanizmu EHP	0,00 €	220,50 €	220,50 €
013 - Účet Nórskeho finančného mechanizmu	0,00 €	273,42 €	273,42 €

Celkový schválený LVV bol rozpísaný v sume 1 259 827,00 €; upravený limit verejných výdavkov bol 2 749 529,82 €; skutočnosť LVV bola vo výške 2 746 938,82 €.

Limit verejných výdavkov v roku 2025 v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove nebol prekročený a bol čerpaný v celkovej výške 99,91 %.

Celkový upravený LVV rozpočtovými opatreniami tvorili zahrnuté položky vo výške 2 699 247,82 € a imputované poistné v sume 50 282,00 €.

Imputované poistné v sume 50 282,00 € a jeho skutočné čerpanie 49 652,67 € tvorili tieto položky:

- prídela do sociálneho fondu čerpanie v sume 8 928,19 €
- odchodné čerpanie v sume 8 441,00 €
- vyplatenie odstupného v sume 26 428,50 €
- výdavky na nemocenské dávky v sume 5 854,98 €.

Prostriedky nezahrnuté do limitu verejných výdavkov boli vo výške 493,92 €. Tieto peniaze boli prijaté z Účtu Finančného mechanizmu EHP a Nórskeho finančného mechanizmu a boli použité na vyplatenie odmien zamestnancom, ktorí pracovali pre Projekt LibraryEdu a ktorí sa zúčastňovali na odbornom stretnutí v rámci výmeny skúseností z Projektu LibraryEdu Nórsko.

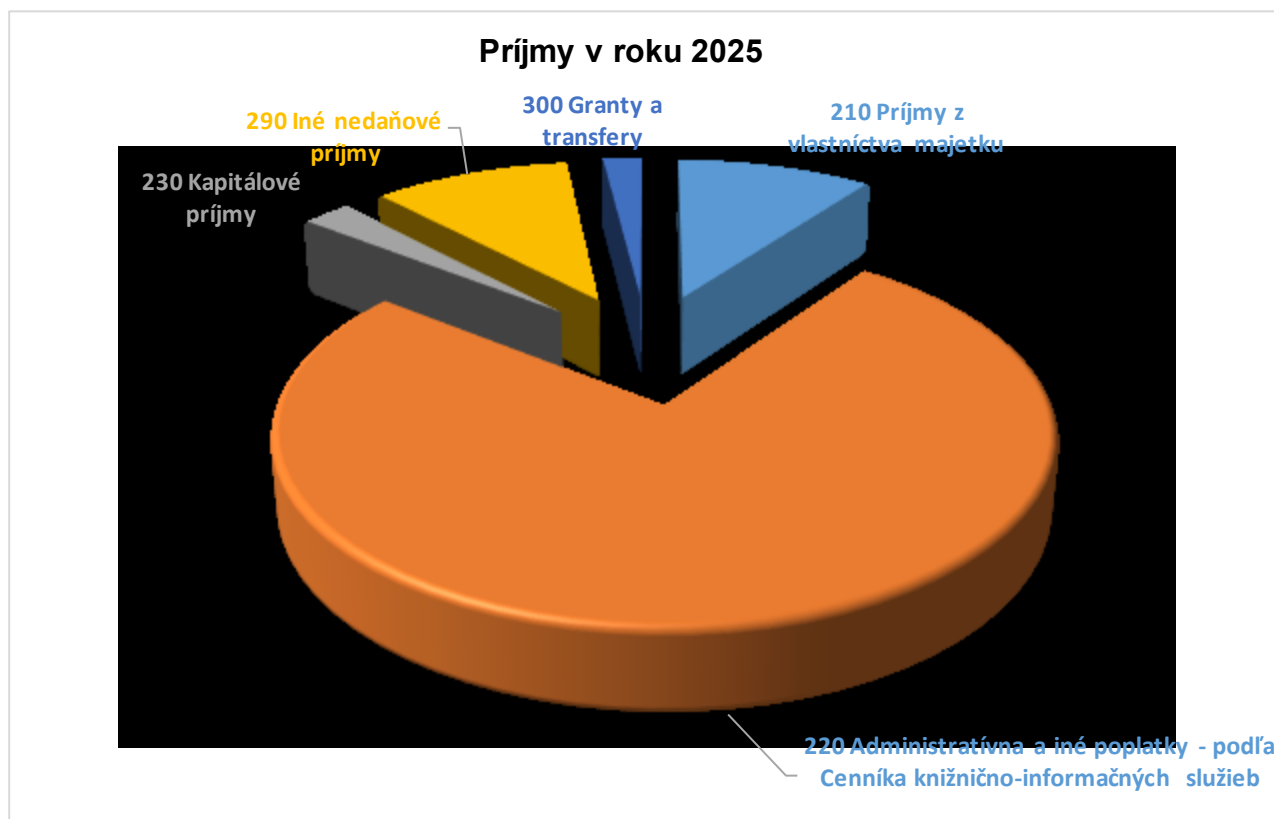
6.4 Príjmy organizácie

6.4.1 Príjmy knižnice podľa ekonomickej klasifikácie

Záväzný ukazovateľ príjmy ŠR (zdroj 111) bol schválený vo výške 20 500 €, skutočne dosiahnuté príjmy sú vo výške **24 914,13 €**, percentuálne plnenie je na 121,53 %. Na plnení záväzného ukazovateľa príjmov štátneho rozpočtu sa prevažnou mierou podieľali príjmy z poplatkov za porušenie predpisov (nedodržanie výpožičnej lehoty), z poplatkov za predaj

služieb a predaj publikácií z edičnej činnosti. K ďalším príjmom vo výške 2 552,00 € patrí príjem z vlastníctva majetku, a to z prenájmu pozemku na základe zmluvy o nájme, ale aj z krátkodobého prenájmu. Necelých 11 % z celkového plnenia predstavujú iné nedaňové príjmy z dobropisov a refundácií vo výške 2 568,83 €.

Mimorozpočtové príjmy organizácie boli v sume **493,92 €**.

Graf 9 Príjmy v roku 2025

6.4.2 Prostriedky prijaté z rozpočtu EÚ a iné prostriedky zo zahraničia

Knižnica neprijala žiadne prostriedky zo zahraničia.

6.4.3 Úpravy schváleného rozpočtu príjmov

Úpravy rozpočtu na strane príjmov v roku 2025 neboli.

6.4.4 Výdavky organizácie

V roku 2025 sme v oblasti ekonomiky mali sedem rozpočtových opatrení, ktorými nám zriaďovateľ navýšil oblasť výdavkov.

Bežné výdavky

Výdavky podľa ekonomickej klasifikácie

Čerpanie bežných výdavkov (zdroj 111) podľa jednotlivých rozpočtových položiek bolo nasledovné:

Tabuľka 8 Čerpanie bežných výdavkov

Ukazovateľ	Schválený rozpočet 2025	Upravený rozpočet 2025	Skutočnosť 2025	% čerpania
610 Mzdy, platy zdroj ŠR	581 808,00 €	682 712,00 €	682 712,00 €	100,00%
620 Poistné a príspevok do poisť.SR	209 077,00 €	260 070,71 €	260 070,71 €	100,00%
630 Tovary a služby	399 257,00 €	425 987,70 €	425 427,09 €	99,87%
640 Bežné transfery	50 199,00 €	79 679,41 €	79 321,89 €	99,55%
Spolu	1 240 341,00 €	1 448 449,82 €	1 447 531,69 €	99,94%

610 - Mzdy v hodnote **682 712,00 €** boli použité na výplatu tarifných miezd, osobných príplatkov, príplatkov za riadenie, príplatok za vedenie vozidla, nadčasovú prácu, odmien za životné jubileum dvom zamestnancom, za mimoriadne výkony a odmien pri príležitosti vianočných sviatkov (zdroj 111)

620 Poistné a príspevok do poisťovní v sume **260 070,71 €** boli použité v zákonom stanovenej výške;

631001 – Tuzemské pracovné cesty zamestnancov boli v sume 1948,98 €

631002 – Zahraničné pracovné cesty zamestnancov boli v sume 1436,00 €

Najvýznamnejšie zahraničné pracovné cesty boli vykonané zamestnancami OHKF s cieľom cesty do Poľska za účelom nadviazania spolupráce – Zydowski Instytut Historyczny, Slovenský inštitút vo Varšave a Spoločnosť poľských archivárov (SAP). Ďalšia pracovná cesta do Plzne za účelom aktívnej účasti na kolokviu bibliografov v Studijni a vedecké knihovne Plzeňského kraje.

632 Energie, voda, komunikácie: suma 79 666,99 € bola čerpaná v týchto podpoložkách:

- 632001 – Energie: 62 000,00 € (elektrická energia a plyn);
- 632002 – Vodné, stočné: 2 416,05 €;
- 632003 – Poštové služby: 7 311,06 €;
- 632004 – Komunikačná infraštruktúra: 2 187,60 € (poplatky za užívanie rezortných komunikačných a počítačových sietí, prístup k internetu);
- 632005 – Telekomunikačné služby: 5 752,28 € (poplatky za služby telekomunikácií);

633 – Materiálové vybavenie organizácie:

obstarávanie v roku 2025 bolo v sume **77 945,34 €**

633 001 – Interiérové vybavenie v sume 5 258,25 €

633 002 – Výpočtová technika v sume 15 899,24 €

633 004 – Prístroje a zariadenia v sume 521,90 €

633 006 – Všeobecný materiál v sume 6 502,20 €

633 007 – Špeciálny knihovnícky materiál v sume 389,48 €

633 009 – Knihy, časopisy, periodiká v sume 46 638,66 €

633 010 – Pracovné pomôcky v sume 220,00 €

633 013 – Softvér v sume 1 270,59 €

633 016 – Reprezentačné výdavky v sume 1 245,02 €

634 Dopravné – čerpanie 9 674,60 € bolo použité na nákup pohonných hmôt, úhradu havarijného a povinného zmluvného poistenia áut, opravy a údržbu áut, diaľničné známky, STK

Štátna vedecká knižnica v Prešove v roku 2025 kvôli nerentabilnosti údržby a opravy predala vozidlo Volvo a zakúpila nové služobné vozidlo Toyota. Ďalšie služobné vozidlá, ktoré sa využívajú na potreby organizácie a prevádzku knižnice sú Wolkswagen a Mercedes.

635 Údržbové prevádzkové náklady – čerpanie v sume 54 121,26 €

635 002 - údržba softvérového vybavenia v sume 19 332,22 €

635 004 – údržba strojov, prístrojov, zariadení v sume 8 263,18 €

635 005 – údržba špeciálnych prístrojov v sume 2 071,32 €

635 006 – údržba budov v sume 21 184,15 €

Boli to výdavky pre podporu od výrobcu na hardvérového a softvérového vybavenia našich zariadení na oddelení dokumentačno-informatického centra – firma Soitron, servisná podpora pre multifunkčné zariadenie XEROX, servisný paušál pre výťah – OKIS, profylaktická prehliadka klimatizácií na DICRK, OKIS, v budove Hlavná ul., servisnú prehliadku posuvných dverí na OKIS, periodické revízie hasiacich prístrojov, servis zabezpečovacieho zariadenia, elektroinštalačné práce v budovách ŠVKPO, oprava svietidiel v Galérii, záhradnícke práce na Námestí mládeže, kosenie trávnatých plôch ul. Matica Slovenská, montáž žalúzií, inštalácia Videovrátnikov na Námestie mládeže, inštalácia alarmu do kotolne...

636 Nájomné spolu v sume 72 649,32 €

za prenájom priestorov skladu kníh a spotrebu energií, prenájom mobilného regálového systému, kopírovacieho stroja, 3 parkovacích miest pri sídelnej budove knižnice na Hlavnej ul., priestorov na nahrávanie podujatí ODICRK pre tvorbu digitálnych kultúrnych objektov

637 – Služby zahŕňali náklady spolu v sume **127 984,60 €**

Z toho **najvýznamnejšie položky** boli:

637 002 – Výdavky pri organizovaní podujatí Kultúra pre školy spolu v sume 9 500,00 €

637 004 – Elektronické prístupové údaje na databázy v sume 30 682,66 €

637 010 – Výdavky pri organizácii úloh pre výskum a vývoj v organizácii 10 095,15 €

637 027 – Odmeny pre zamestnancov mimopracovného pomeru v sume 31 616,50 €

635 035 – Daň z nehnuteľnosti a poplatky TKO v sume 10 857,96 €

640 – Bežné transfery boli poskytnuté vo výške 79 321,89 €

- členské bolo v sume 213,00 €
- odchodné čerpanie v sume 8 441,00 €
- vyplatenie odstupného v sume 26 428,50 €
- výdavky na nemocenské dávky v sume 5 854,98 €
- vyplatenie finančných príspevkov pre zamestnancov na stravovanie v sume 38 384,41€

Kapitálové výdavky

Kvalita realizovania investícií má výrazný vplyv na kvalitu poskytovaných knižničných služieb a má potenciál do budúca výrazne znížiť prevádzkové náklady knižnice.

Zoznam investičných akcií v priebehu rozpočtového roka 2025:

- Rekonštrukcia a realizácia bezbariérového vstupu na oddelení knižničných služieb
- Nákup osobného služobného vozidla
- Zabezpečenie opravy strechy, knihárskej dielne a odvlhčenie budovy (havarijný stav)
- Zasklenie časti pavlače
- Modernizácia budovy Štátnej vedeckej knižnice – administratívna budova Námestie mládeže č. 4, Námestie mládeže č. 1
- Výstavba zariadenia na využitie slnečnej energie na výrobu elektriny pre budovu Štátnej vedeckej knižnice v Prešove Námestie mládeže č. 4, Námestie mládeže č. 1

Použitie týchto finančných prostriedkov v súlade s účelovým určením napomôže zvýšiť úsporu finančných prostriedkov na prevádzkových nákladoch a energiách aj do nasledujúcich rokov viac ako o 50%.

Číslo investičnej akcie a čerpanie v €

54389 – ŠVKPO Nákup osobného služobného vozidla – 36 500,00 €

54390 – ŠVKPO Rekonštrukcia a realizácia bezbariérového vstupu – 23 260,00 €

54391 – ŠVKPO Zabezpečenie opravy strechy, odvlhčenie budovy – 36 320,00 €

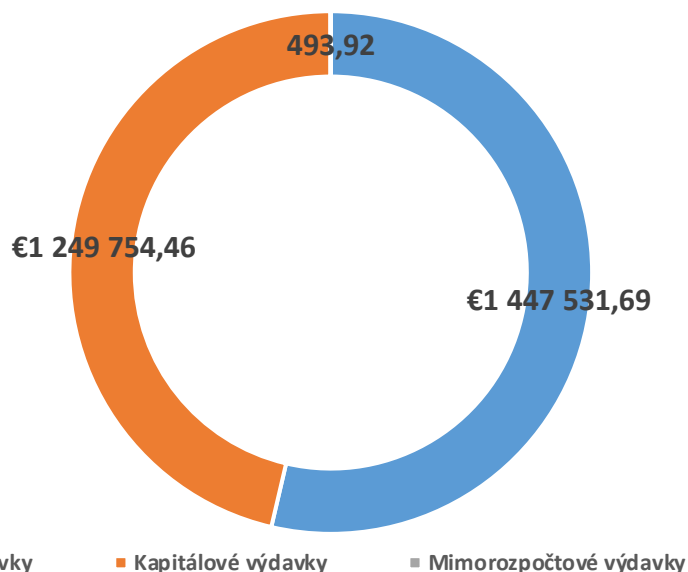
54392 – ŠVKPO Zasklenie časti pavlače – 12 625,00 €

54 394 – ŠVKPO Modernizácia budovy – Nám. Mládeže č. 4 a č. 1 – 959 009,50 €

54 395 – ŠVKPO Výstavba zariadenia na využitie slnečnej energie – 182 039,96 €

Rok 2025 hodnotíme ako úspešný nakoľko realizáciou investičných akcií sa oproti roku 2024 zhodnotil majetok a netto aktív organizácie o 75,52 % percent a zároveň tým vzrástlo vlastné imanie organizácie.

Graf zobrazujúci podiel bežných, kapitálových a mimorozpočtových výdavkov za rok 2025

Graf 10 Výdavky v roku 2025

Čerpanie rozpočtu s pohľadom na činnosti knižnice a ich finančné krytie

Tabuľka 9 Čerpanie rozpočtu 2025

Činnosti Štátnej vedeckej knižnice v Prešove	Rozpočet k 1.1.2025	Skutočnosť rozpočtu k 31.12.2025 po rozpočtových opatreniach
Knižničná činnosť	549 765,00 €	628 667,27 €
Informačno-dokumentačná činnosť	114 079,00 €	140 093,25 €
Kultúrno-spoločenské a vzdelávacie podujatia pre verejnosť	102 843,00 €	120 765,25 €
Edičná, vydavateľská činnosť	57 550,00 €	59 849,50 €
Výskumná činnosť	55 549,00 €	63 849,50 €
Správa a prevádzka nehnuteľného majetku	198 413,00 €	220 468,00 €
Prevádzková réžia	162 142,00 €	213 345,00 €
Kapitálové výdavky organizácie	0,00 €	1 249 754,46 €
Mimorozpočtové výdavky	0,00 €	493,92 €
SPOLU	1 240 341,00 €	2 697 286,15 €

6.5 Finančné operácie

Knižnica nerealizovala príjmové finančné operácie v kategóriách 400 a 500 ekonomickej rozpočtovej klasifikácie, ani výdavkové finančné operácie v kategórii 800 ekonomickej rozpočtovej klasifikácie.

7 Personálna politika

Personálna politika knižnice zahŕňa nielen pracovnoprávnu oblasť, t. j. uzatváranie pracovných pomerov a obdobných pomerov a odmeňovanie zamestnancov, ale aj vytváranie a zlepšovanie pracovných podmienok, ochrana zdravia a bezpečnosť pri práci, odborné vzdelávanie a kolektívne vyjednávanie.

V personálnej oblasti sa riadime príslušnou platnou legislatívou, a to najmä zákonom č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme, zákonom č. 553/2003 o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a Zákonníkom práce v platnom znení. V neposlednom rade sú to aj ďalšie právne predpisy ako zákon o sociálnom fonde, zákon o bezpečnosti pri práci, zákon o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia, zákon o kolektívnom vyjednávaní apod..

Záväzný ukazovateľ počtu zamestnancov podľa Kontraktu č.MK-3985/2025-212-3206 je stanovený na 36 zamestnancov, zo štátneho rozpočtu sú kryté osobné výdavky na 36 zamestnancov.

Práce, ktoré je možné zabezpečiť dodávateľským spôsobom, využívame aj naďalej – v súlade s prideleným rozpočtom knižnice.

7.1 Organizačná štruktúra

Knižnica má v súčasnosti 5 odborných útvarov a riaditeľa (viď organizačná štruktúra v Prílohe 1)

7.2 Stav zamestnancov

Záväzný limit zamestnancov pre rok 2025 bol stanovený na 36 a tento záväzný limit knižnica dodržala. Pohyb zamestnanosti bol nasledovný:

K 30.04. bol ukončený pracovný pomer dohodou s uplatnením odchodu do starobného dôchodku s nárokom na vyplatenie odchodného.

K 14.05. bol ukončený pracovný pomer so zamestnancom, ktorý zastupoval počas MD.

K 30.06. bol ukončený pracovný pomer dohodou s uplatnením odchodu do starobného dôchodku s nárokom na vyplatenie odchodného.

K 31.12. bol ukončený pracovný pomer dohodou so 4 zamestnancami. Tieto ukončenia pracovných pomerov boli dôsledkom konsolidačných opatrení v rámci rezortu MK SR a nariadeným znížením stavu zamestnancov o 10%.

V roku 2025 naďalej pokračujú v čerpaní rodičovskej dovolenky dve zamestnankyne.

Knižnica zamestnávala 5 zamestnancov so zmenenou pracovnou schopnosťou, 2 zamestnankyne pracovali na skrátenej pracovnej úvazok. Týždenný pracovný čas bol v zmysle prijatej kolektívnej zmluvy a pracovného poriadku 37,5 hodiny.

Priemerný vek zamestnancov bol 47 rokov.

Tabuľka 10 Stav zamestnancov k 31.12.2025

Stav	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
fyzický	44	44	44	45	45	42	41	40	40	36
prepočítaný	43,1	43,6	42,8	43,1	43,3	41,5	40,3	40	40	35,3

Tabuľka 11 Veková štruktúra zamestnancov k 31.12.2025

18r.-25r.	26r.-30r.	31r.- 35r.	36r.-40r.	41r.-45r.	46r.-50r.	51r.-55r.	56r.-60r.	61r. +
0	0	5	3	9	7	6	4	2

Tabuľka 12 Vzdelanostná štruktúra zamestnancov k 31.12.2025

Vysokoškolské	z toho VŠ	Úplne stredné	z toho ÚSO	Stredné odborné
	knihovnicke	odborné	knihovnicke	
26	6	11	1	3

Tabuľka 13 Kvalifikačná štruktúra zamestnancov k 31.12.2025

Zaradenie	Počet celkom	VŠ	ÚSO	SO
vedúci zamestnanci	5	5		-
odborní knihovnícki zamestnanci	22	18	4	-
ostatní odborní zamestnanci	2	1	1	-
ekonomicko-administratívni zamestnanci	3	1	2	-
manuálne pracujúci zamestnanci	4	-	1	3
SPOLU	36	25	8	3

Tabuľka 14 Vývoj priemernej mzdy v €

Priemerná mzda	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
v SR	912	954	1 013	1 092	1 133	1 170	1 266	1 383	1 524	1 620*
v ŠVK	767	838	928	1 023	1 090	1 070	1 206	1 285	1 353	1 538

* (Zdroj: Štatistický úrad SR)

8 Hodnotenie a analýza vývoja knižnice v roku 2025

V roku 2025 Štátna vedecká knižnica v Prešove plnila svoje úlohy v súlade so zriaďovacou listinou, zákonom o knižniciach a kontraktom uzatvoreným so zriaďovateľom na roky 2025 – 2027. Činnosť knižnice bola zameraná na zabezpečenie plnenia hlavných odborných činností, poskytovanie knižnično-informačných služieb a realizáciu kultúrnych, vzdelávacích a vedeckých aktivít. Z hľadiska plnenia stanovených ukazovateľov možno konštatovať, že väčšina úloh bola splnená alebo prekročená ako o tom uvádza aj celá správa o činnosti.

Významnou súčasťou rozvoja knižnice v roku 2025 bola aj realizácia investičných akcií, ktoré majú priamy vplyv na kvalitu poskytovaných knižničných služieb a zároveň vytvárajú predpoklady na zníženie prevádzkových nákladov v budúcnosti. Zoznam investičných akcií v priebehu rozpočtového roka 2025 je taktiež uvedený v správe. Všetky boli podporené zo strany MK SR a významne ovplyvnili a ovplyvnia budúcnosť knižnice.

- **Rekonštrukcia a realizácia bezbariérového vstupu**, ktorý sa aplikoval so súhlasom Pamiatkového úradu v budove na Hlavnej.
- **Nákup osobného služobného vozidla**, ktoré nahradilo technicky nefunkčné, vyradené a podľa zákona o správe majetku štátu riadne ponúknuté a zároveň predané vozidlo.
- **Oprava strechy historického depozitu, knihárskej dielne a odvlhčenie budovy**, ktoré významne pomohlo k udržaniu a ochrane technického stavu majetku štátu.
- **Zasklenie časti pavlače v podobe zabezpečenia dvermi**, ktoré bolo potrebné z nasledovných dôvodov:
 - **Bezpečnostný dôvod:** V otvorených schodiskových priestoroch prechádzajú študenti a návštevníci do študovni historických tlačí.
 - **Ekonomický dôvod:** Otvorený priestor schodiska spôsobuje zbytočné úniky tepla, čo zvyšuje spotrebu energie.
 - **Ochrana kultúrnej pamiatky:** Otvorené schodisko spôsobuje kondenzáciu vlhkosti v pivničných priestoroch, čo vedie k ich znehodnoteniu plesňami a vlhkosťou.
- **Modernizácia administratívnej budovy Štátnej vedeckej knižnice (Námestie mládeže č. 4 a č. 1):**
 - Zvýšenie energetickej hospodárnosti s dôrazom na ochranu a zlepšenie kvality ovzdušia znížením emisií.
 - Výmena vykurovacieho systému, rekuperačných jednotiek, klimatizačných jednotiek v každej miestnosti, elektro inštalčných rozvodov, LED svetidiel, okien a dverí zabezpečených trojsklom, rekonštrukcia a vybudovanie nových bezbariérových vstupov, výmena strešnej krytiny a nosných prvkov strechy.
- **Výstavba zariadenia na využitie slnečnej energie (fotovoltické panely)** na administratívnej budove, ktoré zníži prevádzkové náklady a zabezpečí energetickú nezávislosť.

Použitie týchto finančných prostriedkov v súlade s účelovým určením nám napomôže zvýšiť úsporu prevádzkových nákladov a nákladov na energie aj v nasledujúcich rokoch, a to viac ako o 30 %. Realizáciou uvedených investičných akcií došlo zároveň k výraznému zhodnoteniu majetku organizácie. V porovnaní s rokom 2024 sa majetok a netto aktíva organizácie zvýšili o **75,52 %**, čo sa pozitívne premietlo aj do rastu vlastného imania organizácie.

Silné stránky ŠVK v Prešove v roku 2025

- Vysoký záujem o moderné knižnično-informačné služby - stabilná návštevnosť knižnice, plné využívanie samoobslužných zariadení, ktoré sú dostupné 24/7 (návratový automat a Knihomat), selfcheck a narastajúci trend.
- Zavedenie e-registrácie a e-prolongácie, či digitálnych platieb.
- Realizácia dostatočného počtu žiadaných, kultúrno-spoločenských podujatí.
- Zapojenie sa do celoslovenských aktivít a projektu *Kultúra pre školy*.
- Rozšírenie ponuky špecializovaných EIZ- zabezpečenie kontinuálneho prístupu k prestížnym domácim a zahraničným vedeckým databázam (napr. *BookPort*, *CitacePro*, *Proquest Research Library*, *Arcanum Digitheca*) na obdobie 2026-2027, ktoré sú kľúčové pre vedeckú a akademickú komunitu v regióne.
- Získanie zaujímavých a hodnotných titulov do knižničného fondu, vrátane historických dokumentov.
- Zlepšenie publikačnej a edičnej činnosti – vydanie šiestich titulov v printovej a jedného v elektronickej forme.
- Realizácia medzinárodných a celoslovenských odborných podujatí, konferencií a aktívna účasť s príspevkami na vedeckých podujatiach aj v zahraničí.
- Zlepšenie prezentácie služieb na sociálnych sieťach (web, Facebook, Instagram), vizuálne jednotná propagácia podujatí a pravidelný kontakt s používateľmi.
- Pokračovanie v dokumentovaní rómskej kultúry a spracovaní digitálnych kultúrnych objektov.
- Revitalizácia a modernizácia obidvoch budov a priestorov knižnice (zateplenie, pokračovanie v ovlhčení budovy, bezbariérovosť).
- Zriadenie študijno-relaxačnej zóny pre používateľov vo všeobecnej študovni a čítarni.
- Zriadenie priestoru pre potreby realizovania výstav a vzdelávacích podujatí pre verejnosť - Galéria Bibliotéka.
- Zabezpečenie výhodnejšej zmluvy o prenájme priestorov, využívaných knižnicou ako depozitár knižničného fondu. Zmluva sa uzatvorila na ďalšie obdobie 5 rokov s uplatnením podmienky zateplenia depozitu za účelom zníženia energetickej náročnosti, výmeny LED osvetlenia v celom objekte a po uplynutí nájomného vzťahu možnosť odkúpenia posuvného regálového systému za jedno euro.
- Zakúpenie osobného motorového vozidla, ekonomicky a ekologicky šetrnejšieho.

Slabé stránky a riziká a problémové oblasti ŠVK v Prešove v roku 2025

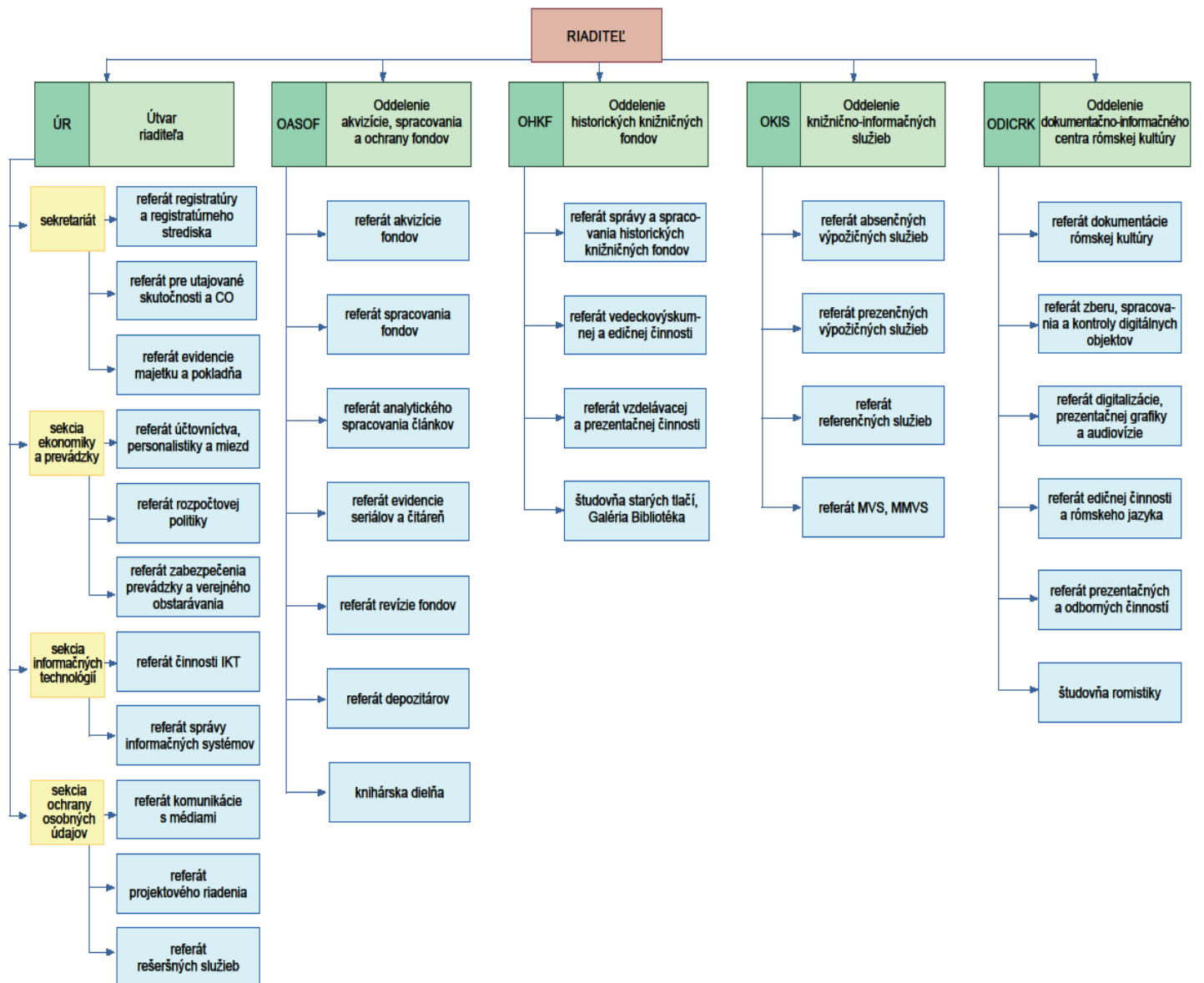
- Minimum finančných prostriedkov na akvizíciu – pretrvávajúci poddimenzovaný rozpočet na nákup knižničného fondu, čo obmedzuje aktuálnosť knižničných fondov.
- Kapacitne nepostačujúci vhodný priestor na realizáciu podujatí, výstav, prezentácií, s väčším počtom účastníkov.
- Konsolidovaný rozpočet na prevádzku, údržbu, opravy, rozvoj a modernizáciu budov.
- Zvýšenie prevádzkových nákladov, kvôli rastúcim cenám za energie, pohonné hmoty a pod.
- Ponížené finančné prostriedky na rozvoj nových informačných technológií a obnovu počítačovej siete.
- Personálna nestabilita a dopady konsolidácie – konsolidačné opatrenia v 2. polovici roka 2025, zníženie počtu pracovných miest.

- Nemožnosť personálneho obsadenia niektorých odborných pracovných pozícií z dôvodu konsolidačných a finančných opatrení – nekonkurencieschopné platové podmienky.
- Nedostatočné technické zabezpečenie pre získavanie povinných deponátov a e-deponátov a ich sprístupňovanie.
- Administratívna náročnosť spojená s prechodom na Centrálny ekonomický systém (CES).
- Chýbajúca systémová stratégia ohľadom implementácie nového knižnično-informačného systému, čo sťažovalo plánovanie dlhodobého rozvoja digitálnych služieb.
- Minimálna miera spolupráce v knižničnom systéme – pretrvávajúca nízka úroveň reálnej spolupráce medzi knižnicami na Slovensku.

Celkovo možno rok 2025 hodnotiť ako nadpriemerne úspešný. Knižnica plnila svoje úlohy, dosiahla vynikajúce výsledky vo všetkých hlavných oblastiach jej činnosti a realizáciou investičných zámerov posilnila svoje materiálno-technické zabezpečenie aj ekonomickú stabilitu do ďalšieho obdobia.

Prílohy

Príloha 1 Organizačná štruktúra platná k 31. 12. 2025

RIADITEĽ (1)

ÚTVAR RIADITEĽA (5)

- sekretariát
- sekcia ekonomiky a prevádzky
- sekcia informačných technológií
- sekcia ochrany osobných údajov

ODDELENIE AKVIZÍCIE, SPRACOVANIA a OCHRANY FONDŮV (11)

- referát akvizície fondov
- referát spracovania fondov
- referát analytického spracovania článkov
- referát evidencie seriálov a čítareň
- referát revízie fondov
- referát depozitárov
- knihárska dielňa

ODDELENIE HISTORICKÝCH KNIŽNIČNÝCH FONDŮV (4,3)

- referát správy a spracovania historických knižničných fondov
- referát vedeckovýskumnej a edičnej činnosti
- referát vzdelávacej a prezentačnej činnosti
- študovňa starých tlačí, Galéria Bibliotéka

ODDELENIE KNIŽNIČNO-INFORMAČNÝCH SLUŽIEB (6)

- referát absenčných výpožičných služieb
- referát prezenčných výpožičných služieb
- referát konzultačných a rešeršných služieb
- referát MVS, MMVS

DOKUMENTAČNO-INFORMAČNÉ CENTRUM RÓMSKEJ KULTÚRY (8)

- referát dokumentácie rómskej kultúry
- referát zberu, spracovania a kontroly digitálnych objektov
- referát digitalizácie, prezentačnej grafiky a audiovizie
- referát edičnej činnosti a rómskeho jazyka
- referát prezentačných a odborných činností
- študovňa romistiky

Príloha 2 Štatistika výkonov knižnice

Tabuľka 15 Výkony ŠVK

Ukazovateľ	Merná jednotka	Skutočnosť 2023	Skutočnosť 2024	Skutočnosť 2025
Celkový stav fondu (posledné prírast. číslo)	kn. j.	675 922	683 141	688 870
Ročný prírastok , z toho:	kn. j.	8 207	7 219	5 729
- knihy	kn. j.	6 756	5 911	4 501
- periodické dokumenty	kn. j.	954	981	824
- špeciálne dokumenty	kn. j.	497	327	404
Ročný prírastok , z toho:	kn. j.	8 207	7 219	5 729
- nákup	kn. j.	3 348	2 662	1 962
- povinný deponát	kn. j.	3 214	3 051	2 907
- dary	kn. j.	1 255	1 237	613
- výmena	kn. j.	113	102	68
- digitálne kultúrne objekty	kn. j.	148	121	78
- bezodpl. prevod, náhrady, vlastná činnosť	kn. j.	39	46	101
Úbytky knižničného fondu	kn. j.	1 346	1 345	159
Spracovanie kníh, špeciálnych dokumentov	záznamy	7 253	6 238	4 905
Spracovanie seriálov	záznamy	954	981	824
Analytické spracovanie článkov	záznamy	1 320	1 360	589
Spracovanie HKF	záznamy	602	618	50
Registrovaní používatelia ,	osoby	3 990	3 965	3 719
z toho aktívni používatelia	osoby	2 932	3 069	3 047
Počet návštevníkov (fyzicky+virtuálne), z toho:	osoby	300 497	398 733	592 622
- požičovňa	osoby	44 497	42 784	36 627
- študovne	osoby	7 466	5 398	3 029
- OPAC, webstránka, portál, sociálne siete	osoby	245 209	341 259	540 797
- podujatia (fyzické, online, sledovanosť TV)	osoby	8 261	9 292	12 169
Počet návštevníkov (fyzická návštevnosť):				51 825
Výpožičky , z toho:	kn. j.	158 134	146 589	135 192
- absenčné	kn. j.	144 535	133 249	126 309
- prezenčné	kn. j.	13 599	13 340	8 883
- MVS a MMVS spolu, v tom:	kn. j.	2 435	2 192	2 237
- iným knižniciam	kn. j.	1 912	1 863	1 984
- z iných knižníc	kn. j.	509	329	253
Podujatia celkom , v tom:	počet	134	255	362
- prezentácie, besedy, prednášky, workshopy, lektorované výstavy	počet	16	139	211
- výstavy nových prírastkov	počet	46	44	42
- informačná výchova	počet	65	63	99
- odborné podujatia (konferencie,	počet	7	9	10
Informačná a rešeršná činnosť:	počet	15 326	14 338	12 170
- bibliografické informácie	počet	8 828	8 031	5 551
- faktografické informácie	počet	6 498	6 307	6 619
rešerše	počet	269	302	338
Edičná činnosť	tituly	3	8	7
Reprografické služby pre používateľov	počet	19 040	18 003	12 421
Knihviazačské a knižárske práce , z toho:	počet	2 338	2 305	1 862
- oprava dokumentov	kn. j.	1 104	1 002	867
- väzba novín a časopisov	zv.	1 234	1 303	995
Revízne práce	kn. j.	40 274	40 940	38 958

Príloha 3 Dôležité témy a medzníky v dejinách Slovenska – výstavy z KF

Dalma Holanová-Špitzerová – 100. výročie narodenia slovenskej herečky a účastníčky protifašistického odboja - 5. február 1925);

Kľúč k vzdelaniu zrakovo postihnutých – 200. výročie vzniku Braillovho písma;

Jadrová vojna – hrôza ľudstva – pripomenuli sme si Medzinárodný deň mobilizácie proti jadrovej vojne;

Krása rodnej reči – pripomenuli sme si Medzinárodný deň materinského jazyka;

Spoločne proti kriminalite – pripomenuli sme si Európsky deň obetí zločinu;

Ján Francisci Rimavský – 120. výročie úmrtia slovenského básnika, prozaika, publicistu a národného buditeľa – 7. marec 1905;

Andrej Sládkovič – 205. výročie narodenia básnika, publicistu a prekladateľa – 30.3.1820;

Ján Hollý – 240. výročie narodenia slovenského katolíckeho farára, spisovateľa a prekladateľa – 24.3.1785;

Jozef Ignác Bajza – 270. výročie narodenia slovenského rímskokatolíckeho kňaza a spisovateľa – 5.3.1755;

Johann Sebastian Bach – 340. výročie narodenia hudobného skladateľa – 31.3.1685;

Georg Friedrich Händel – 340. výročie narodenia hudobného skladateľa – 23.2.1685;

350. výročie, ktoré uplynulo od odsúdenia 42 evanjelických kňazov na galeje do Neapola v rámci rekatolizácie – marec 1675;

Alexander Matuška – 50. výročie úmrtia slovenského literárneho vedca a esejistu – 1.4.1975;

Daniel Maróthy – 200. výročie narodenia básnika a evanjelického kňaza – 14.4.1825;

„Lietajúci“ mních Cyprián z Červeného kláštora – autor najstaršieho herbára na území Slovenska – k 250. výročiu úmrtia – 16.4.1775;

8 máj 1945 – 80. výročie skončenia II. svetovej vojny;

Pavol Jozef Šafárik – 230. výročie narodenia slovenského básnika, historika a slavistu – 13.5.1795;

„Rozhýb svoje telo – pohybom k zdraviu“ – k Svetovému deň zdravia – 14. máj;

„Rodina – poklad našej spoločnosti“ – k Svetový dňu rodiny – 15. máj;

Sebastián Fabricius – 400. výročie narodenia slovenského spisovateľa – 25.5.1625;

Ján Sinapius-Horčíčka – 400. výročie narodenia slovenského evanjelického kňaza, humanistu a spisovateľa – 1.11.1625;

"Bolest' a plač" – Medzinárodný deň nevinných detských obetí agresie – 4. jún;

Karol Anton Medvecký – 150. výročie narodenia slovenského etnografa, historika a katolíckeho kňaza – 8.6.1875;

František Hečko – 120. výročie narodenia slovenského básnika, prozaika, publicistu – 10.6.1905;

"Dar života a zdravia" – Svetový deň darcov krvi – 14. jún;

Mária Rázusová Martáková – 120. výročie narodenia slovenskej spisovateľky pre deti – 28.6.1905;

Milan Thomka Mitrovský – 150. výročie narodenia slovenského maliara a spisovateľa – 1.7.1875;

100. výročie – profesor **Karel Absolon a jeho tím objavili sošku Věstonickej venuše** (13.7.1925)
– Rok archeologických objavov

250. výročie narodenia grófký Terézie Brunšvikovej – zakladateľky prvej materskej školy a prvej dievčenskej priemyselnej školy v Uhorsku, detských opatrovní a propagátorky ženských dobročinných spolkov – 27.7.1775;

200. výročie narodenia Mikuláša Štefana Ferienčíka – národnokultúrneho pracovníka, spisovateľa a novinára – 1.8.1825;

130. výročie – **spustenia prvej električkovej trate na území dnešného Slovenska v Bratislave** (27. augusta 1895), jednej z prvých elektrizovaných mestských železníc na svete;

100. výročie narodenia Vladimíra Ferka – slovenského spisovateľa publicistu a autora literatúry faktu – 10.8.1925;

100. výročie narodenia Eleonóry Gašparovej – slovenskej spisovateľky pre deti – 31.8.1925;

Žltá hviezda priniesla utrpenie – Európsky deň židovskej kultúry a dedičstva;

100. výročie narodenia Jana Patočku – popredného entomológa, ekológa a osobnosti slovenskej i svetovej vedy (25.9.1925);

130. výročie zriadenia najstaršieho chráneného územia na Slovensku – **Šalková a Ponická dúbrava** (1895);

240. výročie zrušenia nevoľníctva v Uhorskom kráľovstve cisárom Jozefom II. (1785);

Nepodľahnúť Alzheimeru (Svetový deň Alzheimerovej choroby – 21. september);

100. výročie zavedenia svetových časových pásem (1925);

50. výročie úmrtia Pavla Horova slovenského básnika (29.9.1975);

100. výročie vstupu do pohrebnej komory faraóna Tutanchamóna archeológom Howardom Carterom (5.10.1925) ;

275. výročie narodenia Juraja Fándlyho – významného predstaviteľa slovenského národného obrodzenia – rímskokatolíckeho kňaza, spisovateľa a entomológa – včelára (21.10.1750);

110. výročie podpísania Clevelandskej dohody – prvého dokumentu o **spoločnom postupe Čechov a Slovákov v boji za národné oslobodenie** (22.10.1915);

140. výročie úmrtia Pavla Dobšinského – evanjelického kňaza, folkloristu a zberateľa ľudovej slovesnosti (22.10.1885);

70. výročie vzniku Prvej Slepeckej knižnice (14 ks braillovských) kníh, ktorá vznikla 25.10.1955 v **Báhoňi**;

210. výročie narodenia Ľudovíta Štúra – slovenského národného buditeľa, politika, jazykovedca, pedagóga a kodifikátora spisovnej slovenčiny (28.10.1815);

Evanjelické lýceum a knižnica v Kežmarku – ich význam pri šírení slovenského národného povedomia;

100. výročie stolného tenisu na Slovensku (1925);

Jána Kostru – 50. výročie úmrtia (5. november 1975) a 115. výročie narodenia (4. december 1910) slovenského básnika a esejistu;

Bezpečný svet detí : porozumenie a pomoc cez literatúru. Pri príležitosti Týždňa boja proti násiliu páchaného na deťoch;

Jozef Ignác Bajza – 270. výročie narodenia slovenského rímskokatolíckeho kňaza a spisovateľa (5. marca 1755 – zomrel 1.12.1836);

220. výročie Bitky pri Slavkove alebo Bitky troch cisárov, v ktorej zvíťazila Napoleonova armáda nad spojeneckými vojskami Ruska a Rakúska (2.12.1805);

Korupcia – choroba spoločnosti... Medzinárodný deň boja proti korupcii – 9. december;

Paľo Bielik – 115. výročie narodenia príslušníka zakladateľskej generácie slovenských filmových pracovníkov a hercov, predstaviteľa filmového Jánošíka (11.12.1910);

90. výročie narodenia slovenských maliarov: Albína Brunovského, maliara a grafika (25.12.1935) a **Miroslava Cipára**, maliara, grafika, ilustrátora a sochára (8.1.1935);

Všetky prezentácie knižničného fondu k témam a výročiam v roku 2025 pripravilo OKIS.

Príloha 4 *Prehľad sprístupnených digitálnych kultúrnych objektov*

DOKUMENTY

Romano nevo ľil – vydanie 1/2025
Romano nevo ľil – vydanie 1/2024
Romano nevo ľil – vydanie 2/2024
Romano nevo ľil – vydanie 3/2024
Romano nevo ľil – vydanie 4/2024
Romano nevo ľil – vydanie 1/2023
Romano nevo ľil – vydanie 2/2023
Romano nevo ľil – vydanie 3/2023
Romano nevo ľil – vydanie 1/2022
Romano nevo ľil – vydanie 2/2022
Romano nevo ľil – vydanie 3/2022
Romano nevo ľil – vydanie 4/2022
Romano nevo ľil – vydanie 1/2021
Romano nevo ľil – vydanie 2/2021
Romano nevo ľil – vydanie 3/2021
Romano nevo ľil – vydanie 4/2021
Romano nevo ľil – vydanie 5/2021
Romano nevo ľil – vydanie 1/2020
Romano nevo ľil – vydanie 2/2020
Romano nevo ľil – vydanie 3/2020
Romano nevo ľil – vydanie 4/2020
Romano nevo ľil – vydanie 5/2020
Romano nevo ľil – vydanie 6/2020
Romano nevo ľil – vydanie 7/2020
Romano nevo ľil – vydanie 8/2020
Romano nevo ľil – vydanie 9/2020
Romano nevo ľil – vydanie 10/2020
Romano nevo ľil – vydanie 11/2020
Romano nevo ľil – vydanie 12/2020
Romano nevo ľil – vydanie 1/2019
Romano nevo ľil – vydanie 2/2019
Romano nevo ľil – vydanie 3/2019
Romano nevo ľil – vydanie 4/2019
Romano nevo ľil – vydanie 5/2019
Romano nevo ľil – vydanie 6/2019
Romano nevo ľil – vydanie 1/2018
Romano nevo ľil – vydanie 2/2018
Romano nevo ľil – vydanie 3/2018
Romano nevo ľil – vydanie 4/2018
Romano nevo ľil – vydanie 5/2018
Romano nevo ľil – vydanie 6/2018
Romano nevo ľil – vydanie 1/2017
Romano nevo ľil – vydanie 2/2017
Romano nevo ľil – vydanie 3/2017
Romano nevo ľil – vydanie 4/2017
Romano nevo ľil – vydanie 5/2017

Romano nevo ľil – vydanie 6/2017
Romano nevo ľil – vydanie 7/2017
Romano nevo ľil – vydanie 8/2017
Romano nevo ľil – vydanie 9/2017
Romano nevo ľil – vydanie 10/2017
Romano nevo ľil – vydanie 11/2017
Romano nevo ľil – vydanie 12/2017
Romano nevo ľil – vydanie 1/2010
Romano nevo ľil – vydanie 2/2010
Romano nevo ľil – vydanie 3/2010
Romano nevo ľil – vydanie 4/2010
Romano nevo ľil – vydanie 1/2013
Romano nevo ľil – vydanie 2/2013
Romano nevo ľil – vydanie 3/2013
Romano nevo ľil – vydanie 4/2013
Romano nevo ľil – vydanie 5/2013
Romano nevo ľil – vydanie 6/2013

VIDEO

Živá kniha - Svetový deň rómskeho jazyka

Jana Sendreiová

Milan Deme, Milan Oláh

Štefan Gorol' - rozprávanie

LUNA - Marcelino, mám ťe rád

LUNA - Mamka moja, mne ťe Cigáň páči

LUNA - Keď mi prišla karta narukovať

LUNA - Z Východnej dievčatá

LUNA - Tancuj, tancuj, vykrúcaj

LUNA - A ja taka dzivočka

LUNA - Ešte som sa neoženil

LUNA - Darmo ma, mamičko

LUNA - Gelem, gelem

LUNA - Duj, duj, dešuduj

LUNA - O poštaris avel

LUNA - Nane cocha, nane gad

LUNA - Evo, bičhav mange fotka

LUNA - Načo pôjdem domov

Dalibor Cibula, Dávid Oláh

Živá kniha - Sendreiovci Gypsy Band

Živá kniha - holokaust Rómov

Milan Berky

Vakeribena

Sendreiovci Gypsy Band - Roma aven

Sendreiovci Gypsy Band - A ja taka dzivočka

Sendreiovci Gypsy Band - Hej, Romale

Sendreiovci Gypsy Band - Bašav mange

Sendreiovci Gypsy Band - Pýtal som si

Sendreiovci Gypsy Band - Kalo, Kalo

Sendreiovci Gypsy Band - Le, more, e brača

Sendreiovci Gypsy Band - Mařilom
Sendreiovci Gypsy Band - Nane oda lavutaris
Sendreiovci Gypsy Band - Kařĩ som, kařĩ som
Sendreiovci Gypsy Band - Lakere bala / U tu řhaje
Peter Balogh Orchestra Háleluja néked
Peter Balogh Orchestra Klobúk so zelenou stuhou mám
Peter Balogh Orchestra Miřte mange mri guřĩ daj phend'as Nane oda lavutaris
Peter Balogh Orchestra Marel o Del, marel
Peter Balogh Orchestra Nařadom savoro
Peter Balogh Orchestra Februári szerelem
Sofiya Zahova
Doc. PhD. Marek Lukáč, PhD. - Východiská a stav rieřenia projektu KEGA ř. 002PU-4/2024 Rozvoj kompetenciĩ pedagogickĩch zameřnancov v oblasti rómkeho jazyka, literatũry a reáliĩ
Prof. PhD. Eduard Lukáč, PhD. - Snahy o odstránenie negramotnosti Rómov na Slovensku v 20. storočí
Mgr. Róbert Závacký, PhD. - Predstavenie Národného projektu na predchádzanie predčasného ukonãenia řkolskej dochádzky - NP PUřD
Mgr. Lenka Gorořová - Rómky jazyk a jeho miesto v řkolskom prostredĩ
Mgr. Alexander Muřinka, PhD. - Niekoľko poznámok k národnostnému řkolstvu
Mgr. Jana Gáborová Kroková - Možnosti využitia rómkych literárnych textov vo vyuãovacom procese
Mgr. Milan Oláh, Mgr. Slavomír Klempár - Postavenie a vyuãovanie rómkeho jazyka na strednĩch řkolách
Mgr. Martin Gális - Rómãina a jazykovĩ kontakt
Mgr. Markéta Hajská, PhD. - Odrazováni od uřívání romřtiny v řeskĩch řkolách a pedagogicko-psychologickĩch poradnách
Mgr. Lada Viková, PhD. - Zkuřenosti s výukou romského jazyka na Univerzitě Pardubice
Erika Godlová - Preklad: veda, umenie a remeslo

FOTO

Eva Daniřová
Flamenco ako súčasť rómkeho kultũry
řivá kniha: Manuřa
Dajori
Peter Balogh
Milan Oláh
Milan Deme
Dávid Oláh
Dalibor Cibul'a
Jana Sendreiová
Sofiya Zahova
Monika Rigó
Milan Berky
Sendreiovci gypsy band
Petra Kurutzová
Klara Kohoutová
Peter Balogh ml.
Kvetoslava Podhradská
Richard "Ricco" řarkózi

Jozef Ferko
Miloš Rác
Arnold Sási
Vojtech Bunda
Rastislav Zubaj
Agata Siemaszko
Drahoslav Bango
Michaela Bobeková
Eugen Botoš
Barbora Botošová
Marek Michael Konček
Kristína Mojžišová
Petra Cicková
Bronislava Cicková
Stanislava Cicková
Michaela Kazárová

Príloha 5 Window Gallery – digitálne výstavy knižnice

Rómski výtvarníci a výtvarníčky v dielach Šarloty Bottovej – digitálna výstava, WG, 1. 1. – 2. 2. 2025

Digitálna výstava kolekcie obrazov – Rómski výtvarníci a výtvarníčky, na ktorú autorka získala v roku 2023 štipendium z Fondu na podporu kultúry národnostných menšín SR. Šarlota Bottová sa výtvarnému umeniu začala venovať už počas štúdia na strednej škole. Na hodinách estetiky sa zoznámila s portrétovaním, ďalej sa zdokonaľovala ako samouk, využívajúc zdroje dostupné na internete a v odbornej literatúre. Jej preferovaná technika je grafitová ceruzka a kresba portrétov. V roku 2020 začala pracovať aj s farbami a pokračuje v portrétovaní osobností maľbou na plátne.

Rómovia v umení – digitálna výstava, WG, 2. 2. – 28. 2. 2025

Digitálna výstava fotografií, ktorých autorom je Roman Čonka, vedúci ODICRK pri ŠVK v Prešove. Kurátorom výstavy bol Juraj Mandel. Slová autora: „Fotografia je súčasťou výtvarného umenia. Rómovia sú objektom fotografov na Slovensku i vo svete a častokrát je diskutabilný obsah a spôsob prezentovania Rómov prostredníctvom fotografií. Výstava *Rómovia v umení* prináša môj pohľad na Rómov a Rómky z oblasti umenia. Neprinášam štylizované portrétové fotografie, prinášam môj pohľad na nich cez ich emócie zachytené priamo z akcie. Realizáciu výstavy podporil Fond na podporu kultúry národnostných menšín SR.“

Okamih prírody – digitálna výstava, WG, 1. 3. – 31. 3. 2025

Digitálna výstava fotografií, ktorých autorom je kolega Peter Novotný. O fotografovanie sa začal zaujímať už v mladosti. Oblúbeným objektom sú scenérie z okolia Šarišského hradu, kde často trávi čas, objavuje nové miesta a nachádza inšpiráciu pre svoje fotografie. Všimá si aj drobné detaily, ktoré iní ľudia možno prehliadnu. Môže to byť tiché zákutie v lese, zaujímavý tvar listu alebo svetelné hračky medzi stromami – všetky tieto momenty ho fascinujú a rozhodne sa ich zachytiť. Digitálna technológia mu umožnila rozvíjať jeho umenie, upravovať a zdieľať svoje diela širšiemu publiku. Fotografie, ktoré vznikli počas jeho potuliek po Šariši, sú autentickým odrazom jeho citlivého vnímania prírody a krajiny, ktorá ho obklopuje.

Čarovná väzba – digitálna výstava, WG, 1. 4. – 30. 4. 2025

Digitálna výstava fotografií kníhviazačskej tvorby kolegyne Radky Riňakovej Repkovej. Čarovná väzba ukazuje, ako sa kniha môže stať niečím viac než len obyčajným predmetom. Každý kúsok je výsledkom precíznej práce a pozornosti venovanej každému detailu, čo vytvára jedinečný zážitok. Návštevníkov zaujme tým, ako dokáže spájať formu a funkciu do krásneho celku, ktorý rozpráva svoj vlastný príbeh.

Veselô – digitálna výstava, WG, 1. 5. – 31. 5. 2025

Digitálna výstava obrazov JURAJA MANDELA – výtvarníka, grafika, ilustrátora, scenáristu, karikaturistu, turistu a trochu aj učiteľa (najradšej však čitateľa a „škoda, že to nie je platené“). Je zakladateľom výtvarného smeru infuntilizmus (naivná olejomalba, ktorej najdôležitejšia časť je názov obrazu). O sebe tvrdí, že maľuje obrazy nie do obývačky, ale do kuchyne, kde sa ráno stretávajú členovia rodiny skôr, ako vyrazia do sveta. Obrazy infuntilizmu majú hlavne potešiť.

Portréty – digitálna výstava, WG, 1. 6. – 30. 6. 2025

Digitálna výstava kresieb Milana Berkyho, ktorý pochádza z Lučenca. Od roku 1979 pracoval na železničiach, po 35 rokoch práce prišiel o prácu. Ako nezamestnaný sa začal venovať kresleniu portrétov. Jeho portréty sa dostali aj k pápežovi Františkovi či prezidentke SR Zuzane Čaputovej. Jeho kresba – portrét irackého štátnika, je použitá v roku 2023 na poštových známkach Iraku. Okrem

portrétov kreslí aj akty. Má za sebou výstavy nie len na Slovensku, ale aj vo svete. V rámci výstavy sme vybrali 10 portrétov zo série rómskych osobností.

Imagines narrantes – rozprávajúce obrázky – digitálna výstava, WG, 1. 7. – 31. 7. 2025.

Digitálna výstava knižnej grafiky z tlačí 16. storočia, ktoré sa zachovali v historických knižniciach v Prešove. Zachytávajú variabilné témy zo života človeka v priebehu kalendárneho roka, každodennosti a pohľadu na svet, prírodu i duchovno v období raného novoveku tak, ako ich spracovali ilustrátori, medirytci, grafici z rôznych európskych officín.

Jozef Fečo: Požieranie – digitálna výstava obrazov, WG, 1. 8. – 31. 8. 2025

Digitálna výstava druhej série obrazov rómskeho umelca Jozefa Feča s tematikou holokaustu Rómov. Obrazy druhej série s názvami Samota, Poprava, Pochovanie, Pracovný tábor, Lúčenie, Týfus, Nenarodený, Moc, Strach a To, čo sa stalo autor vytvoril v rámci štipendia z Fondu na podporu kultúry národnostných menšín SR. Táto kolekcia desiatich výtvarných diel pod spoločným názvom Požieranie je realizovaná pri príležitosti spomienky na obeť rómskeho holokaustu. Pamätný deň rómskeho holokaustu je príležitosťou pripomenúť si udalosti, ktoré sa odohrali v noci z 2. na 3. augusta v roku 1944, kde pri likvidácii najväčšieho koncentračného tábora pre Rómov v Auschwitz-Birkenau zahynulo takmer tritisíc rómskych mužov, žien a detí. Odhaduje sa, že počas druhej svetovej vojny zahynulo v Európe viac ako 300 tisíc Rómov. Tento rok si pripomínáme 80-te výročie týchto udalostí. Tému holokaustu Rómov sa od roku 2013 venuje aj ŠVK v Prešove prostredníctvom dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry.

Hľa, Boží stánok je medzi nami – digitálna výstava, WG, 1. 9. – 30. 9. 2025

Digitálna výstava fotografií sa spája s 84. žalmom, ktorý odráža túžbu človeka po Božom chráme ako mieste stíšenia sa, ako aj stretnutia s Bohom či túžbu po osobnej prítomnosti v Božom príbytku. Zachytáva pohľady na vybrané kostoly a chrámy (rímskokatolíckej, gréckokatolíckej a pravoslávnej konfesie), ktoré sa nachádzajú v okrese Sabinov. Fotografie vznikli v priebehu terénneho výskumu OHKF a dokumentovania drobných sakrálnych pamiatok pri príležitosti „Dni európskeho kultúrneho dedičstva 2025“, ktoré boli zamerané na tému „Architektonické dedičstvo. Okná do minulosti, dvere do budúcnosti.“

Krajina bez farieb – digitálna výstava, WG, 1. 10. – 31. 10. 2025

Digitálna výstava fotografií, ktorých autorom je kolega Peter Novotný – predstavila čiernobiele pohľady na známe i menej známe zákutia nášho regiónu. Jeho objektív zachytáva to, čo si mnohí nevidia – detaily a scenérie, ktoré dýchajú pokojom a silou miesta. V pozadí jeho snímok často nájdete Šarišský hrad, symbol jeho detstva a každodenných ciest. Výstava je autorovou druhou digitálnou kolekciou a ponúka intímny pohľad na Veľký Šariš a okolie Košíc.

Rómski spisovatelia a spisovateľky v dielach Šarloty Bottovej – digitálna výstava, WG, 1. 11. – 30. 11. 2025

Digitálna výstava kolekcie obrazov – portrétov rómskych spisovateľov a spisovateľiek, ktorých autorkou je Šarlota Bottová. Šarlota Bottová sa výtvarnému umeniu začala venovať už počas štúdia na Strednej odbornej škole v Rimavskej Sobote (odbor kozmetička), kde sa vyučuje predmet estetika. Na hodinách estetiky sa zoznámila s portrétovaním. Ďalej sa zdokonaľovala ako samouk, využívajúc zdroje dostupné na internete a v odbornej literatúre. Jej preferovaná technika je grafitová ceruzka. V roku 2020 začala pracovať aj s farbami a pokračuje v portrétovaní.

Živá knižnica – rok plný podujatí – digitálna výstava, WG, 1. 12. – 31. 12. 2025

Digitálna výstava fotografií – momentiek – obzrieme za podujatiami, ktoré sme v knižnici v roku 2025 pripravili pre našich návštevníkov ako poďakovanie za prejavenú dôveru. Desiatky podujatí, tisícky účastníkov.

Príloha 6 Ohlasy v médiách za rok 2025

1. Portál rómskej kultúry očakáva modernizáciu vo výške 218.000 eur. In: *Teraz.sk - Spravodajský portál Tlačovej agentúry Slovenskej republiky*, 16. 1. 2025. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/najnovsie/statna-vedecka-kniznica-zmodernizuje/849688-clanok.html>
2. Štátna vedecká knižnica zmodernizuje a zoptimalizuje portál rómskej kultúry. In: *Korzár Prešov*, 16. 1. 2025. Dostupné z: <https://presov.korzar.sme.sk/c/23436578/statna-vedecka-kniznica-zmodernizuje-a-zoptimalizuje-portal-romskej-kultury.html>
3. Prešov: Štátna vedecká knižnica zmodernizuje portál rómskej kultúry. In: *TASR*, 16. 1. 2025. Dostupné z: <https://www.tasr.sk/tasr-clanok/TASR:2025011600000074>
4. Štátna vedecká knižnica v Prešove zmodernizuje portál rómskej kultúry. In: *Prešov: Dnes*, 16. 1. 2025. Dostupné z: <https://presovdnes.sk/slovensko-2/presov/statna-vedecka-kniznica-v-presove-zmodernizuje-portal-romskej-kultury/>
5. Štátna vedecká knižnica zmodernizuje portál rómskej kultúry. In: *Bleskovky*, 16. 1. 2025. Dostupné z: <https://bleskovky.zoznam.sk/cl/1005001/2945755/Statna-vedecka-kniznica-zmodernizuje-portal-romskej-kultury>
6. Štátna vedecká knižnica v Prešove získala nenávratný finančný príspevok na modernizáciu portálu rómskej kultúry. In: *RO SSN Košice*, 17. 1. 2025. Dostupné z: <http://www.ssn.sk/30021/statna-vedecka-kniznica-v-presove-ziskala-nenavratny-financny-prispevok-na-modernizaciu-portalu-romskej-kultury/>
7. Štátna vedecká knižnica v Prešove získala finančný príspevok na modernizáciu portálu rómskej kultúry. In: *Košice online*, 20. 1. 2025. Dostupné z: <https://www.kosiceonline.sk/statna-vedecka-kniznica-v-presove-ziskala-financny-prispevok-na-modernizaciu-portalu-romskej-kultury>
8. Štátna vedecká knižnica v Prešove pozýva na výstavu s názvom Ľudovít Štúr a jeho generácia (V našej ňjet žjadneho „y“). In: *Ministerstvo kultúry SR*, 21. 2. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/statna-vedecka-kniznica-v-presove-pozyva-na-vystavu-s-nazvom-ludovit-stur-a-jeho-generacia-v-nasej-njet-zjadneho-y/>
9. Štátna vedecká knižnica predstavuje na výstave Ľudovíta Štúra a jeho generáciu. In: *Slovensko:dnes*, 24. 2. 2025. Dostupné z: <https://slovenskodnes.sk/slovensko-2/presov/statna-vedecka-kniznica-predstavuje-na-vystave-ludovita-stura-a-jeho-generaciu/>
10. Štúr210: V ŠVK v Prešove sprístupnili výstavu Ľudovít Štúr a jeho generácia. In: *TASR*, 24. 2. 2025. Dostupné z: <https://www.tasr.sk/tasr-clanok/TASR:2025022400000293>
11. V ŠVK v Prešove sprístupnili výstavu Ľudovít Štúr a jeho generácia. In: *Bleskovky*, 24. 2. 2025. Dostupné z: <https://bleskovky.zoznam.sk/cl/1005001/2978117/V-SVK-v-Presove-sprístupnili-vystavu-Ludovit-Stur-a-jeho-generacia>
12. Štátna vedecká knižnica predstavuje na výstave Ľudovíta Štúra a jeho generáciu. In: *Prešov: Dnes*, 24. 2. 2025. Dostupné z: <https://presovdnes.sk/slovensko-2/presov/statna-vedecka-kniznica-predstavuje-na-vystave-ludovita-stura-a-jeho-generaciu/>

13. V Prešove sprístupnili výstavu Ľudovít Štúr a jeho generácia. In: *Teraz.sk - Spravodajský portál Tlačovej agentúry Slovenskej republiky*, 24. 2. 2025. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/spravy/v-presove-spristupnili-vystavu-ludov/859115-clanok.html>
14. V Prešove sprístupnili výstavu Ľudovít Štúr a jeho generácia. In: *Školské*, 24. 2. 2025. Dostupné z: <https://skolske.sk/clanok/62899/v-presove-spristupnili-vystavu-ludovit-stur-a-jeho-generacia>
15. Stur210: Exhibition 'Ludovít Stur and His Generation' Opens in Presov. In: *TASR*, 24. 2. 2025. Dostupné z: <https://www.tasr.sk/tasr-clanok/TASR:2025022400000407>
16. Štátna vedecká knižnica v Prešove pozýva v rámci TÝŽDŇA SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC na viaceré aktivity a podujatia. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 26. 2. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/statna-vedecka-kniznica-v-presove-pozyva-v-ramci-tyzdna-slovenskych-kniznic-na-viacere-aktivity-a-podujatia/>
17. Vedecká knižnica v Prešove si pripravila výstavu venovanú štúrovcom. In: *Košice online*, 2. 3. 2025. Dostupné z: <https://www.kosiceonline.sk/vedecka-kniznica-v-presove-si-pripravila-vystavu-venovanu-sturovcom>
18. Študovňa a čítareň Štátnej vedeckej knižnice v Prešove má nový dizajn. In: *Prešovský večerník*, 5. 3. 2025. Dostupné z: <https://presovsky-vecernik.sk/kultura/studovna-a-citaren-statnej-vedeckej-kniznice-v-presove-ma-novy-dizajn/#>
19. Knižnica zmodernizovala svoje priestory, návštevníkom budú slúžiť na najvyššej úrovni. In: *Korzár Prešov*, 5. 3. 2025. Dostupné z: <https://presov.korzar.sme.sk/c/23459158/kniznica-zmodernizovala-svoje-priestory-navstevnikom-budu-sluzit-na-najvyssej-urovni.html>
20. Študovňa a čítareň Štátnej vedeckej knižnice v Prešove majú nový dizajn. In: *Bleskovky*, 5. 3. 2025. Dostupné z: <https://bleskovky.zoznam.sk/cl/1005001/2985705/Studovna-a-citaren-Statnej-vedeckej-kniznice-v-Presove-maju-novy-dizajn>
21. Študovňa a čítareň vedeckej knižnice v Prešove majú nový dizajn. In: *Teraz.sk - Spravodajský portál Tlačovej agentúry Slovenskej republiky*, 5. 3. 2025. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/spravy/studovna-a-citaren-vedeckej-knizni/861403-clanok.html>
22. Nové moderné priestory: Štátna vedecká knižnica v Prešove ponúka lepšie podmienky. In: *NETKY.SK*, 6. 3. 2025. Dostupné z: <https://www.netky.sk/clanok/nove-moderne-priestory-statna-vedecka-kniznica-v-presove-ponuka-lepsie-podmienky>
23. Štátna vedecká knižnica v Prešove zrenovovala študovňu a čítareň. In: *Košice online*, 6. 3. 2025. Dostupné z: <https://www.kosiceonline.sk/statna-vedecka-kniznica-v-presove-zrenovovala-studovnu-a-citaren>
24. Fond Štátnej vedeckej knižnice v Prešove sa rozšíril o historické tlače. In: *Košice online*, 1. 4. 2025. Dostupné z: <https://www.kosiceonline.sk/fond-statnej-vedeckej-kniznice-v-presove-sa-rozsiril-o-historicke-tlace>
25. Štátna vedecká knižnica v Prešove vystavila diela z daru kežmarského gymnázia. In: *Aktualizované*, 1. 4. 2025. Dostupné z: <https://aktualizovane.sk/statna-vedecka-kniznica-v-presove-vystavila-diela-z-daru-kezmarskeho-gymnazia/>
26. Štátna vedecká knižnica v Prešove vystavila diela z daru kežmarského gymnázia. In: *Parlamentné listy. Sk*, 1. 4. 2025. Dostupné z: <https://www.parlamentnelisty.sk/spravy/617452/statna-vedecka-kniznica-v-presove-vystavila-diela-z-daru-kezmarskeho-gymnazia/>

27. Štátna vedecká knižnica v Prešove vystavila diela z daru kežmarského gymnázia. In: *24 hodín – denník pre všetkých*, 1. 4. 2025. Dostupné z: <https://www.24hod.sk/statna-vedecka-kniznica-v-presove-vystavila-diela-z-daru-kezmarskeho-gymnazia-cl814075.html>
28. Štátna vedecká knižnica v Prešove vystavila diela z daru kežmarského gymnázia. In: *Síta – Webnoviny*, 1. 4. 2025. Dostupné z: <https://sita.sk/statna-vedecka-kniznica-v-presove-vystavila-diela-z-daru-kezmarskeho-gymnazia/>
29. Štátna vedecká knižnica v Prešove vystavila diela z daru kežmarského gymnázia. In: *Aktuality 24 – Aktuálne spravodajstvo z domova i zo sveta*, 1. 4. 2025. Dostupné z: <https://www.aktuality24.sk/statna-vedecka-kniznica-v-presove-vystavila-diela-z-daru-kezmarskeho-gymnazia/>
30. Štátna vedecká knižnica v Prešove vystavila diela z daru kežmarského gymnázia. In: *Veci verejné*, 1. 4. 2025. Dostupné z: <https://veci-verejne.sk/statna-vedecka-kniznica-v-presove-vystavila-diela-z-daru-kezmarskeho-gymnazia/>
31. Z Kežmarku do Prešova: Výnimočná výstava historických knižných pokladov. In: *Netky*, 1. 4. 2025. Dostupné z: <https://www.netky.sk/clanok/z-kezmarku-do-presova-vynimocna-vystava-historickyh-kniznych-pokladov>
32. Štátna vedecká knižnica vystavuje diela z daru kežmarského gymnázia. In: *Prešov dnes*, 2. 4. 2025. Dostupné na: <https://presovdnes.sk/slovensko-2/presov/statna-vedecka-kniznica-vystavuje-diela-z-daru-kezmarskeho-gymnazia/>
33. Rozhovor o rímskej kultúre a dokumentačno-informačnom centre Rómskej kultúry ŠVK v Prešove. In: *Rádio - Regina Východ - Na kus reči - rozhovory Veroniky Slaninkovej a Martiny Vaškovej so zaujímavými hosťami na rôzne témy*, 8. 4. 2025. Dostupné z: <https://www.stvr.sk/radio/archiv/11302>
34. Štátna vedecká knižnica v Prešove po roku opäť bilancuje. In: *RO SSN Košice*, 22. 4. 2025. Dostupné z: <https://www.ssn.sk/30447/statna-vedecka-kniznica-v-presove-po-roku-opat-bilancuje/>
35. Štátna vedecká knižnica v Prešove vlani zaznamenala takmer 400.000 návštev. In: *Bleskovky*, 23. 4. 2025. Dostupné z: <https://bleskovky.zoznam.sk/cl/1005001/3026145/Statna-vedecka-kniznica-v-Presove-vlani-zaznamenala-takmer-400-000-navstev>
36. Štátna vedecká knižnica zaznamenala vlani takmer 150-tisíc výpožičiek a zhruba 400-tisíc návštev. In: *Prešov dnes*, 23. 4. 2025. Dostupné z: <https://presovdnes.sk/slovensko-2/presov/statna-vedecka-kniznica-zaznamenala-vlani-takmer-150-tisic-vypoziciek-a-zhruba-400-tisic-navstev/>
37. Štátna vedecká knižnica v Prešove vlani zaznamenala 400.000 návštev. In: *Teraz.sk - Spravodajský portál Tlačovej agentúry Slovenskej republiky*, 23. 4. 2025. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/spravy/statna-vedecka-kniznica-v-presove-v/873236-clanok.html>
38. Štátna vedecká knižnica zaznamenala vlani takmer 150-tisíc výpožičiek a zhruba 400-tisíc návštev. In: *Slovensko dnes*, 23. 4. 2025. Dostupné z: <https://slovenskodnes.sk/slovensko-2/presov/statna-vedecka-kniznica-zaznamenala-vlani-takmer-150-tisic-vypoziciek-a-zhruba-400-tisic-navstev/>
39. Štátna vedecká knižnica v Prešove vlani zaznamenala takmer 400.000 návštev. In: *Školské*, 23. 4. 2025. Dostupné z: <https://www.skolske.sk/clanok/63192/statna-vedecka-kniznica-v-presove-vlani-zaznamenala-takmer-400000-navstev>

40. Prešovská knižnica láka tisíce návštevníkov: Kultúra, inovácie a medzinárodná spolupráca. In: *Netky*, 24. 4. 2025. Dostupné z: <https://www.netky.sk/clanok/z-kezmarku-do-presova-vynimocna-vystava-historickych-kniznych-pokladov>
41. Štátna vedecká knižnica v Prešove vlni zaznamenala takmer 400-tisíc návštev. In: *Zoznam.sk – Regióny.sk*, 24. 4. 2025. Dostupné z: <https://www.ssn.sk/30447/statna-vedecka-kniznica-v-presove-po-roku-opat-bilancuje/>
42. Prešovská vedecká knižnica bilancuje rok 2024. In: *Košice online*, 28. 4. 2025. Dostupné z: <https://www.kosiceonline.sk/presovska-vedecka-kniznica-bilancuje-rok-2024>
43. Ľudovít Štúr a jeho generácia (V našej reči ňjet žiadneho „y“ – reportáž o výstave. In: *STVR, Denný magazín o živote v regiónoch*, 28. 4. 2025. Dostupné z: <https://www.stvr.sk/televizia/archiv/14356/529161#404>
44. Štátna vedecká knižnica v Prešove pozýva verejnosť na digitálnu výstavu obrazov JURAJA MANDELA s názvom VESELÔ. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 2. 5. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/statna-vedecka-kniznica-v-presove-pozyva-verejnost-na-digitalnu-vystavu-obrazov-juraja-mandela-s-nazvom-veselo/>
45. Štátna vedecká knižnica v Prešove pozýva na prezentáciu kníh pod názvom Pramene osobnosti pamiatky, 18. júna 2025 o 17.00 hod. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 10. 6. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/statna-vedecka-kniznica-v-presove-pozyva-na-prezentaciu-knih-pod-nazvom-pramene-osobnosti-pamiatky18-juna-2025-o-17-00-hod/>
46. Prešov v priestoroch Galérie Bibliotéka ponúka výstavy o štúrovcoch. In: *Teraz.sk - Spravodajský portál Tlačovej agentúry Slovenskej republiky*, 11. 6. 2025. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/regiony/v-presove-v-priestoroch-galerie-biblio/885081-clanok.html>
47. Medzinárodné kolokvium sa venovalo duchovnej kultúre pod Karpatmi, In: *Bleskovky*, 30. 6. 2025. Dostupné z: <https://bleskovky.zoznam.sk/cl/1005001/3079835/Medzinarodne-kolokvium-sa-venovalo-duchovnej-kulture-pod-Karpatmi>
48. Medzinárodné kolokvium v Prešove sa venovalo duchovnej kultúre pod Karpatmi. In: *Korzár Prešov*, 30. 6. 2025. Dostupné z: <https://presov.korzar.sme.sk/c/23511800/medzinarodne-kolokvium-v-presove-sa-venovalo-duchovnej-kulture-pod-karpatmi.html>
49. Kolokvium v Prešove sa venovalo duchovnej kultúre pod Karpatmi. In: *Teraz.sk - Spravodajský portál Tlačovej agentúry Slovenskej republiky*, 30. 6. 2025. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/spravy/kolokvium-v-presove-sa-venovalo-duchovn/889542-clanok.html>
50. Štátna vedecká knižnica v Prešove pozýva na digitálnu výstavu knižnej grafiky zo 16. storočia. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 30. 6. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/statna-vedecka-kniznica-v-presove-pozyva-na-digitalnu-vystavu-kniznej-grafiky-zo-16-storocia/>
51. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky pozýva na digitálnu výstavu diel Jozefa Feča: „Požieranie“. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 31. 7. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/ministerstvo-kultury-slovenskej-republiky-pozyva-na-digitalnu-vystavu-diel-jozefa-feca-pozieranie/>
52. Ministerka kultúry Martina Šimkovičová vymenovala do funkcie riaditeľa Štátnej vedeckej knižnice v Prešove Ľubomíra Baláža. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 1. 8. 2025. Dostupné z:

<https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/ministerka-kultury-martina-simkovicova-vymenovala-do-funkcie-riaditeľa-statnej-vedeckej-kniznice-v-presove-lubomira-balaza/>

53. Prešovská knižnica je v nových rukách, do funkcie riaditeľa nastúpil Ľubomír Baláž. In: *Košice online*, 1. 8. 2025. Dostupné z: <https://www.kosiceonline.sk/presovska-kniznica-je-v-novych-rukach-do-funkcie-riaditeľa-nastupil-lubomir-balaz>
54. Novou šéfkou SNK v Martine je E. Augustínová, ŠVK v Prešove povedie Ľ. Baláž. In: *Bleskovky*, 1. 8. 2025. Dostupné z: <https://bleskovky.zoznam.sk/cl/1005001/3104341/Novou-sefkou-SNK-v-Martine-je-E--Augustinova--SVK-v-Presove-povedie-L--Balaz>
55. Prešov: Novým riaditeľom Štátnej vedeckej knižnice sa stal Ľubomír Baláž. In: *TASR – Tlačová agentúra Slovenskej republiky*, 6. 8. 2025. Dostupné z: <https://www.tasr.sk/tasr-clanok/TASR:2025080600000273>
56. Novým riaditeľom Štátnej vedeckej knižnice sa stal Ľubomír Baláž. In: *Bleskovky*, 6. 8. 2025. Dostupné z: <https://bleskovky.zoznam.sk/cl/1005001/3107843/Novym-riaditelom-Statnej-vedeckej-kniznice-sa-stal-Lubomir-Balaz>
57. Novým riaditeľom Štátnej vedeckej knižnice sa stal Ľubomír Baláž. In: *Teraz.sk - Spravodajský portál Tlačovej agentúry Slovenskej republiky*, 6. 8. 2025. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/spravy/novym-riaditelom-statnej-vedeckej-kn/897890-clanok.html>
58. Novým riaditeľom Štátnej vedeckej knižnice v Prešove sa stal Ľubomír Baláž. In: *Korzár Prešov*, 6. 8. 2025. Dostupné z: <https://presov.korzar.sme.sk/c/23527812/novym-riaditelom-statnej-vedeckej-kniznice-v-presove-sa-stal-lubomir-balaz.html>
59. Štátna vedecká knižnica v Prešove má nového riaditeľa. Stal sa ním Ľubomír Baláž. In: *PIS - Prešovský informačný server*, 7. 8. 2025. Dostupné z: <https://pis.sk/clanok/20824/statna-vedecka-kniznica-v-presove-ma-noveho-riaditeľa-stal-sa-nim-lubomir-balaz.html>
60. Štátna vedecká knižnica v Prešove pozýva na výstavu Dom modlitby. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 27. 8. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/statna-vedecka-kniznica-v-presove-pozyva-na-vystavu-dom-modlitby/>
61. Štátna vedecká knižnica v Prešove pripravila pre školy výchovné koncerty. In: *Bleskovky*, 22. 9. 2025. Dostupné z: <https://bleskovky.zoznam.sk/cl/1005001/9209195/Statna-vedecka-kniznica-v-Presove-pripravila-pre-skoly-vychovne-koncerty>
62. Štátna vedecká knižnica v Prešove pripravila pre školy koncerty. In: *Teraz.sk - Spravodajský portál Tlačovej agentúry Slovenskej republiky*, 22. 9. 2025. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/spravy/statna-vedecka-kniznica-v-presove-p/907950-clanok.html>
63. Ora pro nobis. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 29. 9. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/ora-pro-nobis/>
64. Štátna vedecká knižnica v Prešove zorganizovala vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou Vojna a svet – (cez) hranice štátov i ľudskosti. In: *RO SSN Košice*, 6. 10. 2025. Dostupné z: <https://www.ssn.sk/31032/statna-vedecka-kniznica-v-presove-zorganizovala-vedecku-konferenciu-s-medzinarodnou-ucastou-vojna-svet-cez-hranice-statov-ludskosti/>

65. Krajina bez farieb. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 1. 10. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/krajina-bez-farieb/>
66. Svet náboženstiev. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 20. 10. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/svet-nabozenstiev/>
67. Pobedim – história spoluzitia, biele miesta. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 22. 10. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/pobedim-historia-spoluzitia-biele-miesta/>
68. Evanjelické lýceum a knižnica v Kežmarku – výstava. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 4. 11. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/evanjelicke-lyceum-a-kniznica-v-kezmarku-vystava/>
69. Virtuálna prehliadka hradov Šarišskej stolice. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 4. 11. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/virtualna-prehliadka-hradov-sarisskej-stolice/>
70. Rómski spisovatelia a spisovateľky v dielach Šarloty Bottovej. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 4. 11. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/romski-spisovatelia-a-spisovatelky-v-dielach-sarloty-bottovej/>
71. Živá kniha ku dňu rómskeho jazyka. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 7. 11. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/ziva-kniha-ku-dnu-romskeho-jazyka/>
72. Živá knižnica – rok 2025 plný podujatí. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 2. 12. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/ziva-kniznica-rok-2025-plny-podujati/>
73. Peter Balogh Orchestra – filmová hudba. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 2. 12. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/peter-balogh-orchestra-filmova-hudba/>
74. Nebeskí pútnici. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 8. 12. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/nebeski-putnici/>
75. Minulosť našich predkov: z dejín mesta Prešova a jeho obyvateľov I. In: *Ministerstvo kultúry SR*, 9. 12. 2025. Dostupné z: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/minulost-nasich-predkov-z-dejin-mesta-presova-a-jeho-obyvateľov-i/>